T.C.
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI

SOSYAL HİZMET UZMANLARININ SURİYELİ SIĞINMACILARA YÖNELİK TUTUMLARININ FARKLI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Ahmet TURUS

Çankırı 2023

SOSYAL HİZMET UZMANLARININ SURİYELİ SIĞINMACILARA YÖNELİK TUTUMLARININ FARKLI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğr. Üyesi Serdar AYKUT

Çankırı 2023

KABUL VE ONAY

ÇAKÜ, Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nün 208211001 numaralı Yüksek Lisans öğrencisi Ahmet TURUS, ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı "Sosyal Hizmet Uzmanlarının Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi" başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

Tez Savunma Tarihi: 19.06.2023

Tez Danışmanı:	**Dr. Öğr. Üyesi Serdar AYKUT** **Çankırı Karatekin Üniversitesi**	**……** **İmza**
Jüri Üyesi:	**Doç. Dr. Halime Miray SÜMER DODUR** **Çankırı Karatekin Üniversitesi**	**……** **İmza**
Jüri Üyesi:	**Doç. Dr. Fatih ALTUN** **Bandırma On Yedi Eylül Üniversitesi**	**……** **İmza**

Yukarıdaki sonucu onaylarım
İmza
Doç. Dr. Nazan KAYTEZ
Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırlayıp sunduğum "Sosyal Hizmet Uzmanlarının Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi" başlıklı tez; bilimsel ahlak ve değerlere uygun olarak tarafımdan yazılmıştır. Tezimin fikir/hipotezi tümüyle tez danışmanım ve bana aittir. Tezde yer alan araştırma tarafımdan yapılmış olup, tüm cümleler, yorumlar bana aittir.

Yukarıda belirtilen hususların doğruluğunu beyan ederim.

İmza
19 Haziran 2023
Ahmet TURUS

ÖN SÖZ

İlk olarak bu araştırmaya katılarak çalışmayı önemli ve özgün duruma getiren, değerli meslektaşlarımdan oluşan Sosyal Hizmet Uzmanları Derneğine ve üyelerine, her daim desteklerini hissettiğim, zor zamanlarımda pozitif enerji vererek tez çalışmamı bitirmemde yardımcı olan canım aileme şükranlarımı sunarım.

Bu bağlamda, göç konusunda önemli çalışmaları bulunan ve yönlendirmeleriyle bu tezin oluşmasında çok anlamlı katkıları bulunan değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Serdar AYKUT'a, fikirleri ve önerileriyle tezin daha anlamlı hâle gelmesini sağlayan değerli jüri üyeleri Doç. Dr. Halime Miray SÜMER DODUR ile Doç. Dr. Fatih ALTUN hocalarıma çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KABUL VE ONAY.....i
ETİK BEYANNAMESİ.....ii
ÖN SÖZ.....iii
KISALTMALAR vi
TABLOLAR LİSTESİ.....vii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....ix
ÖZET.....xi
SUMMARY.....xiii
1. GİRİŞ.....1
1.1 Çalışmanın Amacı 2
1.2 Çalışmanın Önemi.....2
1.3 Problemler.....3
1.4 Hipotezler 3
1.5 Sınırlılıklar.....4
2. GENEL BİLGİLER.....4
2.1 Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (SHUDER).....4
2.2 Göç Kavramı.....6
2.3 Göçmenlikle İlgili Kavramlar.....6
2.4 Göç Kuramları.....7
2.4.1 Ravenstein'ın göç kanunları……..7
2.4.2 İtme çekme kuramı…..…….....8
2.4.3 Petersen'in göç tipi sınıflandırması……9
2.4.4 Kesişen fırsatlar kuramı……....10
2.4.5 Merkez çevre kuramı……..……10
2.4.6 Göç sistemleri kuramı……..……10
2.4.7 İlişkiler ağı (network) kuramı.....11
2.5 Sığınmacılara İlişkin Avrupa ve Türkiye'nin Tutumları.....12
2.5.1 Sığınmacılara ilişkin Avrupa'nın tutumu.....12
2.5.2 Türkiye'nin Suriyeli sığınmacılara yönelik politikaları.....13
2.6 Göçün Sığınmacılar Üzerindeki Etkileri.....14
2.6.1 Kamp yaşamının sığınmacılar üzerindeki etkileri.....14
2.6.2 Zorunlu göçün sığınmacılar üzerindeki etkileri.....16
2.6.3 Sığınmacıların sağlık hizmetlerine erişmelerindeki engeller.....18
2.6.4 Göçmenlerin Covid-19 salgını sürecindeki durumu ve yaşadıkları zorluklar.....19
2.6.5 Afetlerin göçmenlere etkileri ve yaşanan zorluklar.....21
2.7 Türkiye'de Sığınmacılara Hizmet Sunan Bazı Kurum ve Kuruluşlar.....23

2.7.1 Halkların Köprüsü Derneği 23
2.7.2 Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği.....23
2.7.3 Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (ASAM)..... 24
2.7.4 Yeşilay Danışmanlık Merkezi (YEDAM).....24
2.7.5 Türk Kızılay Göç ve Mülteci Hizmetleri Müdürlüğü.....25
2.7.6 Türkiye Barolar Birliği Göç ve İltica Komisyonu.....25
2.8 Dünyada Sığınmacılara Hizmet Sunan Bazı Kurum ve Kuruluşlar.....26
2.8.1 Uluslararası Mavi Hilal İnsani Yardım ve Kalkınma Vakfı (IBC).....26
2.8.2 Sınır Tanımayan Doktorlar.....26
2.8.3 Yeryüzü Doktorları.....27
2.8.4 Uluslararası Göç Örgütü (IOM).....27
2.8.5 GOAL 28
2.8.6 Uluslararası Kızılay-Kızılhaç Teşkilatları Federasyonu (IFRC).....28
2.8.7 Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu (UNICEF).....28
2.8.8 Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR).....29
2.9 Göç Alanında Çalışan Sosyal Hizmet Uzmanlarının Rol ve Görevleri.....29
2.10 Yapılan Araştırmalar.....32
2.10.1 Suriyeli sığınmacılara ilişkin tutumlar ile ilgili yapılan araştırmalar...32
2.10.2 Suriyeli sığınmacıların medyada temsili ile ilgili yapılan araştırmalar.....37
3. YÖNTEM.....40
3.1 Veri Toplama Yöntem ve Araçları.....40
3.2 Veri Toplama Süreci.....41
3.3 Veri Analizi ve Değerlendirilme Yöntemi.....41
4. BULGULAR VE YORUM.....43
4.1 Demografik Bulgular.....43
4.2 Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Tutum Ölçeği ile Sosyodemografik Bilgi Formunun Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....55
4.3 Ölçümlerin Güvenirliği Hakkında Bulgular.....82
5. SONUÇ VE ÖNERİLER……..…….....…….....83
5.1. Sonuç.....83
5.2 Öneriler.....84
KAYNAKLAR..... 87
EKLER.....95
Ek 1: Etik Kurul Onayı.....95
Ek 2: Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (SHUDER) Veri Toplama İzni.....96
Ek 3: Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Tutum Ölçeği Kullanım İzni.....97
Ek 4: Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Tutum Ölçeği.....98
Ek 5: Sosyodemografik Bilgi Formu.....102
ÖZGEÇMİŞ.....103

KISALTMALAR

AB : Avrupa Birliği

ASAM : Association for Solidarity with Asylum Seekers and Migrants **(**Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği)

AFAD : Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

HIV : Human Immunodeficiency Virus (İnsan Bağışıklık Yetmezliği Virüsü)

IBC : International Blue Crescent Relief and Development Foundation **(**Uluslararası Mavi Hilal İnsani Yardım ve Kalkınma Vakfı)

IFRC : International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (Uluslararası Kızılay-Kızılhaç Teşkilatları Federasyonu)

IOM : International Organization for Migration (Uluslararası Göç Örgütü)

MAZLUMDER: İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği

METİDER : Mevsimlik Tarım İşçileri Derneği

SHUDER : Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği

STK : Sivil Toplum Kuruluşu

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

UNICEF : United Natıons International Children's Emergency Found (Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu)

UNHCR : United Nations High Commissioner for Refugees (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği)

WHO : World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)

YEDAM : Yeşilay Danışmanlık Merkezi

YUKK : Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların cinsiyete göre Mann-Whitney U sonuçları. **44**
Tablo 2: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların uzmanların yaşadıkları şehre göre Mann-Whitney U sonuçları. **45**
Tablo 3: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların uzmanların eğitim durumuna göre Mann-Whitney U sonuçları. **46**
Tablo 4: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların uzmanların medeni durumuna göre Mann-Whitney U sonuçları. **47**

Tablo 5: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların uzmanların çocuk sahibi olup olmama durumuna göre Mann-Whitney U sonuçları. **49**
Tablo 6: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların uzmanların gelir durumuna göre Kruskal-Wallis analizi sonuçları. **50**

Tablo 7: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların uzmanların ailedeki birey sayısına göre Kruskal-Wallis analizi sonuçları. **52**
Tablo 8: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların uzmanların dini inanç düzeylerine göre Kruskal-Wallis analizi sonuçları. **53**
Tablo 9: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların uzmanların şu anda çalıştıkları kurumdaki statülerine göre Kruskal-Wallis analizi sonuçları. **55**
Tablo 10: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların uzmanların hangi kurumda çalıştıklarına göre Kruskal-Wallis analizi sonuçları. **57**
Tablo 11: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların uzmanların mesleklerinde geçirdikleri süreye göre Kruskal-Wallis analizi sonuçları. **59**
Tablo 12: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların Suriyeli sığınmacıların Türkiye'deki hukuki statüsü hakkında bilgi sahibi olma durumuna göre Mann-Whitney U sonuçları. **60**
Tablo 13: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların Suriyeli sığınmacılarla çalışma deneyimine sahip olma durumuna göre Mann-Whitney U sonuçları. **62**
Tablo 14: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların uzmanların Suriyeli sığınmacılarla deneyim süresine göre Kruskal-Wallis analizi sonuçları. **63**
Tablo 15: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların uzmanların Suriyelilere yönelik eğitim, barınma, sağlık vb. hizmetlerinin Türkiye'de ücretsiz şekilde sağlanmasını destekleyip desteklememe durumuna göre Kruskal-Wallis analizi sonuçları. **64**
Tablo 16: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların uzmanların Suriyelilere yönelik sosyal uyum yardımını destekleyip desteklememe durumuna göre Kruskal-Wallis analizi sonuçları. **66**
Tablo 17: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların sosyal medyada çıkan haberlerden etkilenme durumuna göre Mann-Whitney U sonuçları. **68**
Tablo 18: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların uzmanların Suriyelilere yönelik uygulanan "sınırlarda açık kapı politikası" konusunu destekleyip desteklememe durumuna göre Kruskal-Wallis analizi sonuçları. **70**

Tablo 19: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların uzmanların Suriyelilerin Türkiye'ye sosyal uyumlarının sağlanıp sağlanamama durumuna göre Kruskal-Wallis analizi sonuçları. **72**
Tablo 20: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların uzmanların Suriyeli sığınmacılara yönelik Türkiye'de uygulanan kanun ve politikaları yeterli bulma durumuna göre Kruskal-Wallis analizi sonuçları. **75**
Tablo 21: Sığınmacı profili sayısı ile tutum arasındaki ilişkiye ait korelasyon analizi sonuçları. **76**
Tablo 22: Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları. **82**

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1: Sosyal hizmet uzmanlarının cinsiyete göre dağılımları (%). ... **44**
Şekil 2: Sosyal hizmet uzmanlarının yaşadıkları şehirlere göre dağılımları (%). **45**
Şekil 3: Sosyal hizmet uzmanlarının eğitim durumuna göre dağılımları (%). **46**
Şekil 4: Sosyal hizmet uzmanlarının medeni durumuna göre dağılımları (%). **48**
Şekil 5: Sosyal hizmet uzmanlarının çocuk sahibi olma durumuna göre dağılımları (%). **49**
Şekil 6: Sosyal hizmet uzmanlarının gelir düzeylerine göre dağılımları (%). **50**
Şekil 7: Sosyal hizmet uzmanlarının ailedeki birey sayısına göre dağılımları (%). **52**
Şekil 8: Sosyal hizmet uzmanlarının dini inanç düzeylerine göre dağılımları (%). **53**
Şekil 9: Sosyal hizmet uzmanlarının çalıştığı yerlerdeki statülerine göre dağılımları (%). **55**
Şekil 10: Sosyal hizmet uzmanlarının çalıştığı kurumun türüne göre dağılımları (%). **57**
Şekil 11: Sosyal hizmet uzmanlarının mesleki deneyim sürelerine göre dağılımları (%). **59**
Şekil 12: Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacıların Türkiye'deki hukuki statüsü hakkında bilgi sahibi olma durumuna göre dağılımı (%). **61**
Şekil 13: Sosyal hizmet uzmanlarının sığınmacılarla çalışma deneyimine sahip olma durumuna göre dağılımı (%). **62**
Şekil 14: Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyelilere yönelik eğitim, barınma, sağlık vb. hizmetlerinin Türkiye'de ücretsiz şekilde sağlanmasını destekleyip desteklememe durumuna göre dağılımı (%). **64**
Şekil 15: Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyelilere yönelik sosyal uyum yardımını destekleme durumuna dağılımı (%). **66**
Şekil 16: Sosyal hizmet uzmanlarının medyada çıkan haberlere göre etkilenme durumuna göre dağılımı (%). **68**
Şekil 17: Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyelilere yönelik uygulanan "sınırlarda açık kapı politikası" konusunu destekleme durumlarına göre dağılımı (%). **70**
Şekil 18: Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyelilerin Türkiye'ye sosyal uyumlarının sağlanması konusundaki görüşlerinin dağılımı (%). **72**
Şekil 19: Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik Türkiye'de uygulanan kanun ve politikaları yeterli bulma durumuna göre dağılımı (%). **75**

Şekil 20: Sosyal hizmet uzmanlarının çalıştığı sığınmacı profillerinin dağılımları (Kişi Sayısı). **77**
Şekil 21: Sosyal hizmet uzmanlarının AB'nin Türkiye'ye finansal destek sağlayıp Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de kalmaları yönündeki ifadelerine katılma durumuna göre dağılımı (%). **78**
Şekil 22: Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılarla çalışmanın avantajlı yönlerine dair görüşlerinin dağılımı (Kişi Sayısı). **79**
Şekil 23: Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılarla çalışmanın dezavantajlı yönlerine dair görüşlerinin dağılımı (Kişi sayısı). **79**
Şekil 24: Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik hizmet sunarken benimsenecek sosyal hizmet uygulamalarına dair görüşlerinin dağılımı (Kişi Sayısı). **80**
Şekil 25: Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik sahada uygulanması gereken kuram ve yaklaşımlara dair görüşlerinin dağılımı (Kişi Sayısı). **81**

SOSYAL HİZMET UZMANLARININ SURİYELİ SIĞINMACILARA YÖNELİK TUTUMLARININ FARKLI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

ÖZET

TURUS, Ahmet. Sosyal Hizmet Uzmanlarının Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi, (Yüksek Lisans Tezi), Çankırı, 2023.

Zorunlu göç; savaş, işkence, ayrımcılık, şiddet ve korku nedeniyle bir ülkeden başka bir ülkeye yer değiştirme hareketidir. Özellikle Arap Baharı olaylarının Ortadoğu ülkelerini etkilemesi sonucunda 2011 yılında Suriye'de yaşanan iç savaş nedeniyle ülkemizde zorunlu göç dalgasında ciddi artışlar olmuştur. Türkiye'de kayıtlı Suriyeli sığınmacıların sayısı 3.65 milyondur. Bu sayı, Türk toplumunun, sığınmacılarla birlikte hoşgörülü şekilde yaşamasını gerekli kılsa da ülkemizde Suriyeli sığınmacılara karşı çeşitli nefret söylemlerinin ve ayrımcılığın olduğu bir gerçektir. Bu araştırmanın amacı, günümüzde artan sığınmacı karşıtlığından hareketle, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneğindeki üyelerin, Suriyeli sığınmacılara dönük tutumlarını incelemektir.

Araştırma 23.02.2023-06.04.2023 tarihleri arasında yapılmış, örneklem grubunu Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği üyeleri oluşturmuştur. Araştırmaya 107 kadın, 35 erkek olmak üzere toplam 142 sosyal hizmet uzmanı katılmıştır. Anket tekniğinin kullanıldığı araştırma formunda demografik sorular ve "Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Bu ölçeğe ek olarak araştırmacı tarafından hazırlanan, sosyal hizmet uzmanlarının sahadaki tecrübelerine yönelik 18 sorudan oluşan sosyodemografik bilgi formu kullanılmıştır. Araştırmada değişkenler arası ilişkiler ve "Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılara tutumu nasıldır?" temel sorusunun yanıtı incelenmiştir. Bulgulara göre Suriyelilere yönelik tutumların çeşitli değişkenlere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. Araştırma bulgularından hareketle, genel olarak sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeliler hakkında olumlu görüşe sahip oldukları, ılımlı çözüm üretme, haklarını savunma ve onlara yardımda bulunmada olumlu görüşe sahipken, hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etmede daha negatif tutuma sahip oldukları saptanmıştır. Sonuç olarak, Suriyeli sığınmacıların, sığınılan ülkedeki topluma

uyumlarının sağlanması, ayrımcılık karşıtı uygulamaların güçlendirilmesi, medyada olumsuz temsilin engellenip kamu spotlarının hazırlanması, temel hizmetlere hak temelli yaklaşımla erişmelerini sağlayacak sosyal politikaların planlanması desteklenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Sığınmacılarla ilgili tutumlar, Sosyal hizmet uzmanları, Suriyeli sığınmacılar, Zorunlu göç.

INVESTİGATİON OF SOCİAL WORKERS ATTİTUDES TOWARDS SYRİAN REFUGEES ACCORDİNG TO DİFFERENT VARİABLES

SUMMARY

TURUS, Ahmet. Investigation of Social Workers Attitudes Towards Syrian Refugees According to Different Variables (Master Thesis), Çankırı, 2023.

Forced migration; It is the movement of displacement from one country to another due to war, torture, discrimination, violence and fear. There has been a serious increase in the wave of forced migration in our country due to the civil war in Syria in 2011, especially as a result of the Arab Spring events affecting the Middle East countries. The number of registered Syrian refugees in Turkey is 3.65 million. Although this number necessitates the Turkish society to live tolerantly with the refugees, it is a fact that there are various hate speeches and discrimination against Syrian refugees in our country. The aim of this research is to examine the attitudes of the members of the Social Workers Association towards Syrian refugees, based on the increasing anti-refugee opposition.

The research was carried out between 23.02.2023 and 06.04.2023, and the sample group consisted of the members of the Social Workers Association. A total of 142 social workers, 107 women and 35 men, participated in the study. Demographic questions and "Attitude Scale Towards Syrian Refugees" were used in the research form in which the questionnaire technique was used. In addition to this scale, a sociodemographic information form consisting of 18 questions about the experiences of social workers in the field, prepared by the researcher, was used. In the research, the relations between the variables and “How is the attitude of social workers towards Syrian refugees?” The answer to the basic question has been examined. According to the findings, it was determined that attitudes towards Syrians showed a statistically significant difference according to various variables. Based on the research findings, it has been determined that social workers generally have a positive view of Syrians, have a positive view of producing moderate solutions, defending their rights and helping them, while they have a more negative attitude in appreciating the policy implemented by the government and the people. As a

result, Syrian refugees should be supported to adapt to the society in the country of refuge, to strengthen anti-discrimination practices, to prevent negative representation in the media and to prepare public service ads, and to plan social policies that will enable them to access basic services with a rights-based approach.

Key Words: Attitudes towards asylum seekers, Forced migration, Social workers, Syrian refugees.

1. GİRİŞ

Günümüzde yaşanan savaşlar, doğal afetler, ekonomik krizler, ayrımcılık, dışlanma, işkence gibi dışsal zorlayıcı nedenlerden dolayı insanlar daha yaşanabilir bir ortam için yaşadıkları bölgeyi terk ederek daha güvenli bir ülkeye iltica etmek zorunda kalabilmektedir. Göç sebebine bakılmaksızın göç tüm bireyleri biyopsikososyal açıdan etkiler. Zorunlu göç sebebi ve göç edilen ülkenin yaşam şartları, göç edilen ülkedeki halkın sığınmacılara karşı tutum ve davranışları, sığınmacıların sosyal destek ihtiyacını karşılayabilme durumları, sığınmacıların, ev sahibi topluma adaptasyon sürecini etkileyen önemli kriterlerdir (Arabacı, Hasgül ve Serpen, 2016).

Savaş, işkence, istismar, sosyal dışlanma gibi zorunlu nedenlerden dolayı yapılan zorunlu göçler son zamanlarda artış göstermekte olup Türkiye, günümüzde en çok mülteci ve sığınmacı barındıran ülke konumundadır. Yurt dışından Türkiye'ye göç edenlerin sayısı 2019 yılında, bir önceki yıla göre %17,2 artarak 677 bin 42 kişi olmuştur. Göç eden bireylerin %54,4'ünü erkekler, %45,6'sını ise kadınlar oluşturmuştur. Yurt dışından gelen bireylerin 98.554'ünü Türk vatandaşları oluştururken 578.488'ini ise yabancı uyruklu bireyler oluşturmaktadır (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2019).

Türkiye'de 3,65 milyon geçici koruma statüsüne kayıtlı Suriyeli sığınmacı ile Irak, İran ve Afganistan uyruklu uluslararası koruma başvuru sahibi 330.000 kişi bulunmaktadır. 2020'de 15 ülkeye 6100 kişinin üçüncü ülkeye yerleştirme dosyası sunulmuştur. Bunlardan %77'si Suriyeli olmak üzere 4050 kişi 14 ülkeye yerleştirilmek üzere Türkiye'den ayrılmıştır (United Nations High Commissioner for Refugees [UNHCR], 2020).

İnsani boyutu çok önemli olan sığınmacı sorununun sosyal medyada nasıl yorumlandığı da önem arz etmektedir. Günümüzde medya araçları ile sürekli etkileşim halinde olmanın, bireylerin davranışlarını veya dünya görüşlerini şekillendireceğini savunan yetiştirme kuramından hareketle, Suriyeli sığınmacıların medyada temsilleri, Türkiye gündemindeki sığınmacı sorunu hakkında halkın algısını etkilemekte ve

sığınmacıların toplum içinde gördükleri olumlu ya da olumsuz davranışlara katkı sağlayıcı olduğu söylenebilir (Pandır, Efe ve Paksoy, 2015).

Bu çalışmada, günümüzde artan sığınmacı karşıtlığından hareketle, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneğindeki üyelerin Suriyeli sığınmacılara dönük tutumları analiz edilmiştir. Buna istinaden çalışmada, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği, göçmenlikle ilgili kavramlar, göç kuramları, sığınmacılara yönelik Avrupa ve Türkiye'nin tutumları, göçün sığınmacılar üzerindeki etkileri, Türkiye'de ve dünyada sığınmacılara hizmet sunan bazı kurum ve kuruluşlar, göç alanında çalışan sosyal çalışmacıların görevleri, Suriyeli sığınmacılarla ilgili yapılan araştırmalar genel bilgileri oluştururken, yöntem, bulgular ve yorum, sonuç ve öneriler ile çalışma sonlandırılmıştır.

1.1 Çalışmanın Amacı

Araştırmanın amacı, sosyal bir problem haline gelen Suriyeli sığınmacılara karşı beslenen negatif tutumun Sosyal Hizmet Uzmanlarında olup olmadığını tespit etmek, eğer negatif tutum, peşin hüküm ve stereotipler mevcutsa tavsiyeler geliştirip problemlere ilişkin çözüm sunmak ve sosyal bilinç oluşturarak sosyal hizmet eğitimine ve sosyal hizmet literatürüne katkı sunmaktır.

1.2 Çalışmanın Önemi

Örneklemi oluşturan Sosyal Hizmet Uzmanları Derneğine kayıtlı, 2670 sosyal hizmet bölümü mezunu üye bulunmaktadır. SHUDER üyeleri içerisinde hem çalışma tecrübesi olmayan üyelerin hem de ev incelemeleri ve saha ziyaretleri yaparak müracaatçıların yaşadıkları ortamda değerlendirilmesini inceleyen uzmanlar yer almaktadır. Bu araştırma sonunda elde edilen veriler, literatürde Sosyal Hizmet Uzmanlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumlarını analiz eden ilk çalışma olması nedeniyle özgün bir çalışma özelliği taşımıştır. Sığınmacılarla çalışma deneyimi olan ve olmayan uzmanlardan alınacak dönütler, tutumların objektif ve şeffaf bir şekilde farklı açılardan karşılaştırılmasını sağlamıştır.

1.3 Problemler

Bu çalışma, Suriyeli sığınmacıların medyada temsili, medyanın ve siyasi söylemlerin ev sahibi toplumun Suriyeli sığınmacılara karşı tutumlarına etkisi, Türk halkının Suriyeli sığınmacılara yönelik bakış açısı, Sosyal Hizmet Uzmanlarının Suriyeli sığınmacılara dönük tutumları, Avrupa'nın sığınmacılara yönelik tutumlarının Türkiye'ye yansımaları, göç sürecinde oluşan sosyal ve tıbbi sorunlar, kamp yaşamında, afetler ve salgın dönemlerinde sığınmacıların yaşadığı zorluklar, zorunlu göç sonucunda sığınmacıların temel hizmetlere erişiminde karşılaştıkları güçlüklerin incelenmesi problemlerini içermektedir.

Araştırma, aşağıdaki sorulara cevap aramaktadır:

1. Sosyal Hizmet Uzmanlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumları nasıldır?

2. Sosyal Hizmet Uzmanlarının ölçekten aldıkları toplam puan ortalamaları; Cinsiyet, yaşadığı şehir, eğitim durumu, medeni durum, çocuk sahibi olma durumları, gelir düzeyi, ailedeki birey sayısı, dini inanç düzeyi, çalıştıkları pozisyonları, çalıştıkları kurumun türü, mesleki deneyim süreleri, Suriyeli bireylerin hukuki statüsü hakkında bilgi sahibi olma durumları, Suriyeli bireylere ücretsiz şekilde sağlanan hizmetleri destekleme durumları, sosyal uyum yardımını destekleme durumları, Suriyeli bireylerin medyada temsiliyle ilgili içeriklerden etkilenme durumları, sınırlarda uygulanan açık kapı politikasını destekleme durumları, Suriyeli bireylerin ülkemize sosyal uyumlarının sağlanmasının mümkünlüğü konusundaki görüşleri, sığınmacılara uygulanan kanun ve politikaları yeterli bulma durumları, çalıştıkları sığınmacı profiline göre tutumlarının etkilenme durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?

1.4 Hipotezler

Sosyal Hizmet Uzmanlarının çoğunluğu Suriyeli sığınmacılara karşı olumsuz tutuma sahiptir. Türkiye'de Suriyeli sığınmacılar, ekonomik bir yük, güvenlik sorunu ve ciddi bir demografik sorunu olarak görülüp Türk toplumu tarafından sosyal dışlanmaya maruz kalmaktadırlar. Sosyal Hizmet Uzmanlarının tutumları cinsiyetlerine göre farklılık göstermemektedir. Sosyal Hizmet Uzmanlarının tutumları çalıştıkları sığınmacı profiline göre farklılık göstermektedir. Sosyal Hizmet Uzmanlarının tutumları medyada çıkan haberlere göre değişkenlik göstermektedir. Sosyal Hizmet Uzmanlarının tutumları

Suriyeli sığınmacılar konusunda bilgi sahibi olmalarına göre farklılık göstermektedir. Sosyal Hizmet Uzmanlarının tutumları gelir düzeylerine göre farklılık göstermektedir. Sosyal Hizmet Uzmanlarının tutumları kendilerini tanımladıkları dini inançlarına göre farklılık göstermektedir. Sosyal Hizmet Uzmanlarının tutumları çalıştıkları kurum ve kuruluşa göre farklılık göstermektedir.

1.5 Sınırlılıklar

Bu çalışmanın sınırlılıkları, daha önce bir meslek kuruluşu özelinde sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik tutum analizi çalışması olmaması, araştırmanın Türkiye'de genel seçim dönemine yakın bir dönemde gerçekleşmesi nedeniyle Suriyeli sığınmacılarla ilgili çok fazla siyasi söylemlerin ve medyada sığınmacı karşıtlığına dair haberlerin bulunması, Kahramanmaraş merkezli meydana gelen deprem dönemine denk gelmesi nedeniyle deprem gündeminden dolayı katılımcılara ulaşmakta zorlanılmasıdır. Bunlara ek olarak, SHUDER'e kayıtlı üye sayısı 2670 olmasına karşın araştırmaya katılımın gönüllülük esaslı olması nedeniyle örneklem grubundaki sayının tamamına ulaşılamamış olması çalışmanın sınırlılıklarından biridir.

2. GENEL BİLGİLER

Bu bölümde, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği ve çalışmaları, göç kavramı ve sığınmacılarla ilgili kuramsal çerçeveye yer verilmektedir.

2.1 Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (SHUDER)

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği, yüksekokulların sosyal hizmet lisans programını bitirmiş olan kişilerin üyelik kaydı yapabilecekleri bir meslek kuruluşudur. Sosyal hizmet mesleği, tabiatı kapsamında teşkilatlı olmayı savunur. Bu kapsamda ilk kez 1965'te Sosyal Hizmet Mütehassısları Sendikası oluşturulmuştur. 1980'de Türk Silahlı Kuvvetlerinin yönetime el koymasıyla beraber Türkiye'deki tüm derneklerin faaliyetleri sonlandırılmıştır. Sosyal Hizmetler Yüksekokulu öğretim üyelerinin liderliğinde, 1988

yılında yeniden Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği oluşturulmuştur. SHUDER'in genel merkezi Ankara ilindedir ve güncel olarak 23 şehirde şubesi bulunmaktadır. SHUDER'e kayıtlı üye sayısı yaklaşık 2700'dür (Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği [SHUDER], 2022).

SHUDER'in yaptığı çalışmalardan, *Denizli Koruyucu Aile Projesi*'nde Türkiye'de koruyucu aile hizmetinin çocuk haklarına karşı hassas ve hak odaklı perspektifle sürdürülmesi amacıyla hizmetlerin vasfını geliştirmeyi gaye edinmiştir. Proje neticesinde koruyucu aile kanun tasarısı düzenlenmiştir. *Uzmanlaştırılmış Koruyucu Aile Eğitimi Projesi*'nde, UNICEF Türkiye'nin yardımı ile Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı koordinasyonu çerçevesinde, uzmanlarca koruyucu aile olması muhtemel kişilere sağlanacak eğitimle, suça sürüklenen çocukla iyi anlaşabilme, olası problemleri çözme yöntemlerine erişme, suç mağduru ile suça sürüklenen çocuk kavramlarının detaylı şekilde irdelenmesi için farkındalık sağlayıcı eğitimler verilmiştir. *Sosyal Duvarları Yıkalım* projesi kapsamında kurum bakımında olan çocuk ve gençlere yönelik damgalama ve ayrımcılığı önlemek amacıyla medyada görev yapan personellerin bilinçlenmesi sağlanmıştır. Çocuklara ve gençlere yönelik stigmanın engellenmesi amacıyla kanun yapılmasına katkı sunulmuştur. Devlete ait olan kurumların ve yazılı medyanın kurum bakımından faydalanan çocuklara ve gençlere yönelik negatif içerikli söylemlerine karşı teftiş yapılmasında etkili bir çalışma yürütülmüştür. *Yaşlı Hakları ve Yaşlı Bakım Personeli Eğitimi* projesinde, ülkemizin yaşlılara verilen hizmetlerin niteliğini iyileştirmek, hayat standartlarını geliştirmek, Almanya'da ve İngiltere'de yürütülen yaşlılara bakım uygulamalarının Türkiye'deki sisteme göre inşa edilmesini sağlamak, yaşlı istismarını önlemek, kurum bakımı veren personellere çeşitli eğitimler verilerek farkındalık arttırma ve hizmet sunumunu geliştirme çalışmaları yapılmıştır. *Çocuk Hakları Ağlarının Güçlendirilmesi* projesinde, çocuklara dönük şiddetin engellenmesinde sonuç ağırlıklı kuvvetli bir müşterek uygulama mekanizması ve perspektifinin sağlanması, çocukların yüksek yararı gereğince sivil toplum kuruluşlarındaki hizmetlerden verimli bir şekilde faydalanmalarının sağlanması, çocuklara dönük hukuk sisteminin daha kuvvetli bir şekilde savunuculuk yürütmesi amacıyla yetkinlikleri güçlendirici çalışma yapılmıştır. *Yolsuzluk ve Etik* projesi çerçevesinde etik potansiyelin kuvvetlendirilerek sosyal hizmette yolsuzluk ve başka etik problemleri çözmeye ve engellemeye yönelik çalışma yapılmıştır. Sahada aktif olarak görev yapan sosyal çalışmacılar, diğer sosyal hizmet sunan aktörlere

ve hizmetlerden faydalanan bireylere dönük çalışma yürütülerek araştırma verilerine göre bir metin hazırlanmıştır (SHUDER, 2023).

2.2 Göç Kavramı

Göç, bireylerin hayatlarını değiştirmek için kalıcı veya kısa süreli şekilde farklı bir yere gerçekleştirilen yer değiştirme hareketidir (Demir, 1996). Bir yerden başka bir yere yapılan hareket, insanlık tarihinde hep var olmuş ekonomik, siyasal, toplumsal ve gelenek açısından tesir gücü bulunan bir olgudur. (Aksu ve Sevil 2010; Sağlam 2006). Göç ile dil, din, hars, tabiiyet gibi çeşitli ve farklı özelliklere sahip kişiler bir arada yaşama mecburiyetinde kalmaktadır (Aksoy, 2012). Toplumun dezavantajlı grupları içerisinde yer alan yaşlı, engelli, çocuk ve kadınların göç sürecinden en fazla olumsuz etkilenen müracaatçı gruplarıdır (Arabacı, Hasgül ve Serpen, 2016).

2.3 Göçmenlikle İlgili Kavramlar

Türkiye'nin maddi ve politik olarak devamlılığın olmadığı devletlere sınırının mevcudiyeti, çok büyük olan sınırlarının yeteri kadar muhafaza edilememesi sınır illerde meydana gelen terör problemlerine benzer faktörlere dayalı şekilde Türkiye'ye sığınan sığınmacı sayısı artmaktadır. Ülkemizde 1994 senesinde tarihinde sığınmacı problemlerinin çözülmesi, kitlesel sığınmacı akımlarına yönelik tedbirli durumda olunması amacıyla çeşitli yasal düzenlemeler yapılmaya başlanmıştır (Ergüven ve Özturanlı, 2013).

Mülteciler ve sığınmacılarla ilgili uluslararası çapta iki ana düzenleme mevcuttur. Bunlardan ilki 1967 yılına ait *Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin New York Protokolü,* ikincisi ise 1951 senesine ait *Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi*dir. Bu düzenlemelere göre ülkemiz, Avrupa'dan ülkemize sığınan bireylere mülteci statüsünü kazandırırken, Avrupa haricindeki bir bölgeden sığınanları ise mültecilik statüsünde tanımamakta, sadece ülkemizden üçüncü başka bir ülkeye gidebilene kadar iltica olanağı tanımaktadır. Sığınmacı statüsündeki bireylerin sağlık, barınma, eğitim ve diğer ana gereksinimlerinin giderilmesinden ülkemiz mesuldür. Ülkemiz, bu yasal düzenlemeleri *coğrafi kısıtlama* şartıyla kabul etmiştir (Erdil, 2020).

Ülkemizdeki 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununa göre *mülteci* kavramı, Avrupa ülkelerinde oluşan olaylar nedeniyle dili, ırkı, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba aidiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından korktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışında veya önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan vatansız kişiye verilen statüdür. YUKK'a göre *şartlı mülteci* kavramı, Avrupa ülkeleri dışında oluşan olaylar nedeniyle ırkı, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba aidiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından korktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışında veya önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan vatansız kişiye verilen statüdür. *Sığınmacı* kavramı, zorunlu dışsal nedenlerle korku ve zulümden dolayı ülkesine dönemeyen, sığındığı ülkede mülteci statüsü almak için yaptığı başvurunun sonucunu bekleyen kişidir. Yani sığınmacı kavramı fiili bir durumu ifade ederken mülteci kavramı hukuki bir durumu ifade eder. Suriyeliler, kitlesel akın ile Türkiye'ye sığınmaları ve uluslararası koruma taleplerinin bireysel olarak değerlendirmeye alınamayacağı ve iltica prosedürlerinin uygulanamayacak hale gelmesi nedenlerinden ötürü acil çözümler üretilmesi amacıyla *geçici koruma statüsü*ne alınmışlardır (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu [YUKK], 2013). 2011 yılında Suriye'de yaşanan iç savaş nedeniyle Suriye'den ülkemize kitleler halinde yoğun göç dalgası olmuştur. Tanımlardan da anlaşılacağı üzere Suriyeli sığınmacılar, Türkiye'de mülteci statüsünde değil geçici koruma statüsündedir. Avrupa dışından Türkiye'ye gelen Irak, İran, Afganistan, Pakistan vb. uyruklu yabancı uyruklu bireyler ise uluslararası koruma başvuru veya statü sahibi olarak yaşamaktadırlar.

2.4 Göç Kuramları

Bu kısımda göç kuramlarıyla ilgili bilgiler yer almaktadır.

2.4.1 Ravenstein'in göç kanunları

Ravenstein'ın gayreti, göç sürecinin herkesçe benimsenen yasalarını ortaya çıkarmaktır. Ravenstein'ın yasalarının önemli olmasının sebeplerinden biri, kendisinden sonra geliştirilecek olan göç kuramlarına liderlik yapmasıdır. Ravenstein kanunlarını, 1871 ve 1881 senesinde İngiliz nüfus sayımı sonuçları üzerine inşa etmiş ve bu bilgilerden yola çıkarak 7 göç yasası geliştirmiştir. Ravenstein'in, 1885 ve 1889 senelerinde

yayımladığı Göç Yasaları (The Laws of Migration) isimli 2 makalesinde belirlediği 7 göç yasası şöyledir (Yalçın, 2004, s. 22,26):

a. Göç ve mesafe: Göç etmek arzulayan bireyler, sıklıkla kendilerine en yakın mesafede olan konumlara göç eder ve göç hareketinin yönü gelişmiş sanayi ve ticaret yerlerine olur.

b. Göç ve basamakları: Sanayinin gelişmesiyle beraber, köyden şehirlere nüfus hareketliliğinin gerçekleştiği ve göçün uzak aradaki tarımsal yerleşim yerlerinden gelen göç dalgası ile seyrelmediği, her adımın şehirlere yaklaştıkça göçün, o ülkenin hepsinde süreceğidir. Şehrin, çevresel bölgelerindeki tarımsal yerleşim yerlerinde oluşan azalma, uzak yerlerden göç eden bireylerce artmaktadır. Uzak mekânlardan göç eden göçmen bireylerin oturdukları mekânda oluşturdukları azalma da o mekânlara daha yakın bölgelerden gelen bireylerle dolacaktır. Her bir adım, şehre doğru geldikçe ve şehrin pozitif yanları diğer göçmen bireylerce anlaşıldıkça, göçün etkileri bütün bölgeye genişleyecek ve ülkenin tüm bölgesinde anlaşılacaktır.

c. Yayılma ve emme süreci: Şehirlerde meydana gelen etkinlikler neticesinde iş gücünün göç edenler ile giderilmesi amacıyla da emilme durumunun sürecek olmasıdır.

d. Göç zincirleri: Göç alan mekanların, bir yandan göç de vermesiyle zincirleme olarak göç dalgasının devamlı gerçekleşeceğidir.

e. Doğrudan göç: Bireylerin göç sürecinde ticaret ve sanayi olanaklarının çok iyi olduğu şehirlere yönelme eğilimidir.

f. Kır ve kent yerleşimcileri farkı: Tarımsal yerlerden şehirlere doğru göç dalgası yükselerek devam etmesine rağmen şehirlerde yaşayan bireylerin göç etme yöneliminin daha az olmasıdır.

g. Kadın-erkek farkı: Göç etme yönelimi ve istekleri açısından bakıldığında, kadınların, erkeklere göre göç etmeye daha fazla arzulu olmasıdır.

2.4.2 İtme çekme kuramı

Lee'nin itme ve çekme kuramına göre, yaşanan bölgede ve göç edilen bölgede itici ve çekici etkenler bulunur. İtici ve çekici etmenlerin varlığı bir bütünlük meydana getirir. Lee'nin kuramına ait tarafsız etkenler, herkes için değişmeyen ve göçe pozitif veya negatif bir etkisi bulunmayan etkeni oluşturur. Pozitif etmenler göçe doğru çekmeye karşılık gelirken, negatif etmenler ise itmeye tekabül eder. Bu beraberliğin meydana getirdiği

bütünsellik, yaşanan yerin de göç edilecek yerin de kendi içinde pozitif ve negatif etkenleri yani itme ve çekme etmenlerini birlikte barındırdığını göstermektedir (Çağlayan, 2006).

2.4.3 Petersen'in göç tipi sınıflandırması

Petersen, her insanın aynı olduğu ve göçün de normal bir şey olduğu yaklaşımına karşı çıkarak, "eğer her insan aynıysa neden bazıları göç ediyor da bazıları göç etmiyor" diye sorarak çalışmasına başlamıştır. Temel olarak Petersen'in aradığı, itme çekme faktörlerinin altında yatan asıl sebeplerin ne olduğudur. Petersen, 5 göç tipinden bahseder (Petersen, 1958, s. 259,263):

a. İlkel göç: Yaşanılan bölgede kuraklık, sel, deprem gibi tabii çevrenin oluşturduğu negatif durumlar nedeniyle yapılan göç türüdür.

b. Zorunlu göç: Sosyal bir baskıya rağmen bireyler ya da bir toplum göç etmede bir karar mekanizması kullanabiliyorlar ve bu karar mekanizmasının işletme gücünü ellerinde bulunduruyorlarsa, Petersen için bu yönlendirilen göç anlamına gelmektedir. Şayet potansiyel göçmenler, göç kararı üzerinde herhangi bir inisiyatifte bulunamıyorsa zorunlu göç oluşur.

c. Yönlendirilen göç: Yaşanılan bölgede toplumsal bir baskı neticesinde meydana gelir. Birey ve gruplar göç etme kararını kendileri alırlar. Mezhebinden dolayı damgalanan bireyler, tabiiyeti veya cinsel yönelimi nedeniyle yaşadığı toplumdan baskı gören bireylerin göç etme kararı alması yönlendirilen göçe örnek teşkil etmektedir.

d. Serbest göç: Bireyler, gruplar ve topluluklara yönelik baskı ve tehdidin söz konusu olmadı göç türüdür. Bireyler göç etme kararını zorlayıcı bir dışsal neden olmadan, hür şekilde alırlar. Serbest göçte, geniş toplumsal göç hareketi görülmez, kişisel seçimlerle yapılan bireysel göç hareketi görülür. Eğitim, seyahat ve ticari sebeplerle meydana gelen göçler serbest göçe örnek teşkil etmektedir.

e. Kitlesel göç: Teknolojik ilerlemelere bağlı olarak yapılan göç hareketidir. Petersen, ulaşım ağlarının ve olanaklarının ilerlemesiyle, göç hareketinin toplumsal bir hal aldığını savunmaktadır. Kitlesel göçün diğer göç çeşitlerinden farkı kitlesel bir göç hareketi niteliği taşımasıdır.

2.4.4 Kesişen fırsatlar kuramı

Bu kuramdan ilk defa 1940 senesinde Stouffer bahsetmiştir. Stouffer "Kesişen Fırsatlar: Hareketlilik ve Mesafeye Dair Bir Teori" adlı çalışmasında, göç hareketi ve mesafe arasında bir ilişki bulunması nedeniyle göç edilen konumla olan uzaklığın üzerinde daha fazla durulması gerektiğini savunur. Göç edilmeye karar verilen bölgenin istihdam olanaklarının fazlalığı ve gidilecek yerin mesafesinin kısa olması, göç eden bireylerin sayısının artmasına, bireylerin göç etme kararlılığının yükselmesini sağlamaktadır. Bu bağlamda, kesişen fırsatlar kuramının ülkeler arası yapılan göç konusundaki en büyük katkısı, göç edilecek yerin uzaklığına göre göç esnasında oluşabilecek sorunları dikkate alarak göç yolculuğunun analiz edilmesini sağlamaktır. Göç ederken gidilecek uzaklıkta, ülkelerin sınırlarından geçişler, göç üzerinde negatif bir tesir oluşturmaktadır. Çünkü her geçilmesi gereken sınır, çeşitli kontrol noktaları barındırır. Bu kontrol noktaları da ülkeler arasında yapılacak göçü fazlasıyla zorlaştıran bir faktördür. Kesişen fırsatlar teorisi, genellikle işçi göçü alanında kullanıldığı için kullanımı çok yaygın değildir (Çağlayan, 2006).

2.4.5 Merkez-çevre kuramı

Bu teori, "Bağımlılık Okulu" diye de isimlendirilir ve Samir Amin, Immanuel Wallerstein, Andre Gunder Frank gibi bir çok filozof tarafından geliştirilmiştir. Merkez-Çevre Teorisi'ne göre dünya, merkez ve çevre diye ikiye bölünmüştür ve bu ikili dünya birbirine ekonomik esasta bağımlı şekilde varlığını koruyabilmektedir. Modern iktisatla beraber kapitalizmin de gelişmesine paralel şekilde ekonomik bağımlılık, kapitalist olan bağlara evrilmiştir. Oysaki tarihsel bakış açısı ile düşünüldüğünde, sömürgecilik zamanında oluşan ilişkiler merkez ve çevre devletler arasındaki bağımlılığın kaynağını ortaya çıkarmıştır. Kısaca merkez çevre teorisinin gelişmiş ülkelerdeki ana mekanizması, kapitalizm ve ulus-devlet esaslıdır (Çağlayan, 2006).

2.4.6 Göç sistemleri kuramı

Göç sistemleri kuramı uluslararası ilişkiler bağlamında, ekonomik, siyasi ve kültürel esaslı şekilde gelişmiştir. Bu kurama göre göç hareketi, göçü önceliklendiren bir bağlantılar esasına dayanır. Genellikle göç alışverişinde bulunan iki ülke arasında göç ilişkisinden önce bir bağlantı vardır. Bu bağlantının esası sömürgeci ve ekonomik

ilişkilere, siyasi güce, kültürel bağlantılara ve askeri işgale dayalı olabilmektedir (Castles ve Miller, 1998, s. 23,24). Bu kurama göre iki veya daha çok devlet iki taraflı şekilde göçmen mübadelesiyle bir göç mekanizması ve bağlantılar zinciri meydana getirirler. Bu bağlantıların tamamı yakın iki ülke arasında oluşabilirken, uzak mesafede olan devletler arasında da oluşabilir. Bu kurama göre küçük çaplı inşalar, göçmenlerin göç problemlerini çözme becerisi kazanmaları için oluşturdukları gayri resmi toplumsal ağlardır. Oluşan bu inşayı ve bağlantıları anlamak için, alan yazında geçmişte göç zinciri kavramı yerini almıştı. Göç zinciri kavramı yalnızca göçe ait bir olayı anlatırken, ağ kavramı göçmenliğe ait bir olayı ve göçmenler arasındaki bağlantılar sistemine gönderme yapmaktadır. Küçük çaplı inşaların dayandığı esas konu, gelişen toplumsal ağlardır. Bu toplumsal ağların ortaya çıkmasını sağlayan ve göçmen ağlarının bulundurduğu esas değerler "kültürel sermaye" ve "toplumsal sermaye" önemli ölçütlerdir (Çağlayan, 2006).

2.4.7 İlişkiler ağı (network) kuramı

Bu kuramın kaynağı, göçmenlerin göç ettikleri bölgelerde oluşturdukları ve göç alışverişinde bulunan iki ülke arasında oluşturdukları toplumsal ağların mevcut olması ile sürmekte olan mütekabil göçlerdeki tesiridir. Bu ağlar genellikle her çeşit toplumsal kaynağa ve değişkene bağlı şekilde oluşturulmuş, kuvvetli ve yetersiz ağlar olabilmektedir. Göçmen ilişkiler ağı, menşei ülke ile göç ettikleri ülkelerde eski göçmenler, yeni göçmenler ve göçmen olmayan bireyler arasında müştereklik, aynı kökten ve arkadaşlık bağlarından meydana gelen bireyler arası bağlantılardır (Abadan Unat, 2002, s. 18).

Göçmen ağının mevcudiyetinin, göçe teşvik edip bireyleri göç etmek için pozitif bir tesir oluşturması önemli bir husustur. Oluşan ilişkiler ağı vesilesiyle göçün iktisadi külfeti ile toplumsal külfeti çok azalmaktadır. Göç eyleminde bulunulan ülkedeki göçmen ağlarının yardımıyla iktisadi ağırlıklar, dayanışma sistemi ve siyasi olayların süratlenmesiyle düşmektedir. Benzer imece sistematiği ve yeni göç eden bireylerin tek başınalık duygusundan sıyrılmalarıyla toplumsal külfette de azalma meydana gelmektedir. Netice olarak oluşan ağla başlayan ve devamlı olan göç arasında çift taraflı olarak birbirini etkileme vardır. Ağın, göç eden bireylerin toplumsal adaptasyonuna yönelik tesirleri incelendiğinde, pozitif ve negatif yanları olduğu anlaşılmaktadır. Göçmen ağının mevcut olması, göç etmiş bireyin toplumsal adaptasyonunu kolaylaştırdığı bir gerçektir. Bazı

istisnai haller ve emsaller bu durumun tersinin de olabildiğini ortaya koymuştur. Göçmen ilişki ağları ve mevcut olan toplumsal ağların konusu yardımıyla, göç eyleminde bulunulan ülkedeki yaşama, göçmenlerin hafif bir geçişi ve adaptasyonu mevcuttur. Göç eden bireyleri adaptasyona yönlendiren ana süreçlerden biri de okul sürecidir. Göçmen ağının mevcudiyeti ve tesiriyle göç eden çocukların küçük yaşta okulla tanışması durumu vardır. Göç eden çocuklar ve ebeveynler açısından bakıldığında okul süreçleri, toplumsal adaptasyonun oluşmasında oldukça mühim bir etkendir (Çağlayan, 2006).

2.5 Sığınmacılara İlişkin Avrupa ve Türkiye'nin Tutumları

Bu kısımda sığınmacılara ilişkin Avrupa ve Türkiye'nin politika ve tutumlarından bahsedilmiştir.

2.5.1 Sığınmacılara ilişkin Avrupa'nın tutumu

Zulüm, baskı, ayrımcılık, şiddet, işkence, savaşlar, hastalıklar ve afetler gibi zorlayıcı sebepler neticesinde zorunlu göç hareketi gerçekleşebilir. Bu göç hareketi, göç edilen ülkeden daha iyi standartları bulunan gelişmiş ülkelere doğru gerçekleşir. Gelişmiş ülkeler, göç dalgası ile ekonomik ve kültürel dengeleri koruyabilmek adına sığınmacılara karşı katı bir tutum sergilemektedirler. Avrupa Birliği ülkeleri, insan haklarını temel ilke edinmiş ve demokratik yaklaşımları odağına almış olmasına rağmen izlenen politikalara bakıldığında, sığınmacılara kapalı kapı politikası izleyerek onları Avrupa dışında tutmak için çalışmalar yapmaktadır. Türkiye, Avrupa Birliği ülkelerinin sığınmacı kabul etmeden, onları Avrupa dışına yerleştirmek ve desteklemek için uygun gördüğü ülkeler arasında yer almaktadır. Bunun en önemli yöntemi ise Türkiye'ye finansal fon sağlamaktır. AB'nin sağladığı finansal fon sayesinde Türkiye'nin sığınmacılara açık kapı politikası ile sınırlarını açarak, sığınmacıların Avrupa'ya geçişini engelleyerek güvenli bir ortam sağlayacağı amacı güdüldüğü bilinmektedir (Hassoy, 2016, s. 16,17). AB devletleri, ülkemizin Suriyeli sığınmacılara dönük benimsediği açık kapı politikasını olumlu bulurken, Suriyelilerin ülkemizin batı hudut kısmından AB devletlerine gitmesinde negatif tutum sergilemektedir (Adil, 2020).

2011 yılında Suriye'de yaşanan iç savaş sebebiyle Türkiye, yoğun göç dalgası ile karşı karşıya kalmıştır. Bu durum, beraberinde göçmen konusunun önemini gözler önüne sermiştir. Suriye'nin İdlib şehrinde Türk Silahlı Kuvvetlerine yönelik, 2020 yılının şubat

ayında gerçekleşen saldırı sebebiyle Türkiye, AB'nin gerekli desteği vermemesi üzerine Avrupa'ya gidilen sınır kapılarının açılmasına yönelik politikalar izlemiştir. Bu politika ile Edirne sınırından Yunanistan'a geçmek isteyen göçmenler, Yunan polislerinin sert müdahalesi ile karşı karşıya kalmışlardır. Sığınmacıların Avrupa'ya geçişinin önünü açan Türkiye'nin bu politikası birçok AB ülkesi tarafından eleştirilmiştir. Sınır kapısında bekleyen göçmenlerin, birçok sorun ile karşı karşıya kalarak barınma, beslenme, hijyen alanlarındaki ihtiyaçlarının daha çok arttığı tespit edilmiştir (Pazarkule Raporları, 2020).

2.5.2 Türkiye'nin Suriyeli sığınmacılara yönelik politikaları

Ülkemize sığınan Suriyeli sığınmacılar öncelikle sınır şehirlerimizde oluşturulan kamplara kabul edilmiştir. İç savaşın devam etmesi sebebiyle zaman geçtikçe kamplarda barınan sığınmacılar fazlalaşarak kamp mevcudu ihtiyaçları karşılayamayacak duruma bürünmüştür. Bu gelişmelerin üzerine Suriyelilerin bir bölümü kamplardan çıkarak kendi olanaklarıyla barınma ihtiyacını karşılamayı seçmiş, bir bölümü de sınır şehirlerde yaşayan tanıdıklarının konutlarında yaşamayı yeğlemiştir. Türkiye kitlesel akımın başından bu yana Suriyeli sığınmacılara, "açık kapı politikasını" uygulamıştır. Bu doğrultuda Suriye'deki iç savaşın başlangıcının ilk dört senesinde sığınmacıların kabul edilme oranı %44 olmakla beraber Türkiye, Suriye'ye komşu olan bütün devletler içerisinde en çok sığınmacıyı kabul eden ülke halini almıştır (Tunç, 2015).

Birleşmiş Milletler Yürütme Komitesi kararınca geçici koruma statüsü verilmesinde elzem olan "kitlesel ilticanın mevcudiyetinden bahsedebilmek için milletlerarası bir hududa doğru ciddi bir nicelikte kişi dinamikliğinin bulunması, bu dinamikliğin atik olarak sürmesi, sığınılan devletin var olan kişisel iltica usullerini az sürede yürütemeyecek duruma bürünmesi lazımdır. Bu koşulların oluşması halinde ivedi bir çare bulmak amacıyla geçici koruma usulleri devreye girer. Sığınmacılara kişisel statü verme ile zaman kaybına uğramadan uygulanabilen elverişli bir çözüm yolu geçici korumadır. Türkiye'de 19.04.2023 tarihi itibariyle geçici koruma kapsamında 3.411.029 Suriyeli sığınmacı yaşamaktadır. Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de en fazla yaşadığı 5 il sırasıyla İstanbul, Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay ve Adana'dır. Geçici Barınma Merkezlerinde yaşayan Suriyeli sığınmacı sayısı 62.815'tir. 2014-2023 yılları arasında üçüncü ülkeye yeniden yerleştirilen Suriyelilerin sayısı 21.191'dir. Suriyelilerin yeniden yerleştirildiği ülkelerin başında Kanada, ABD, İngiltere ve Norveç gelmektedir (Göç İdaresi Başkanlığı, 2023).

Geçici Koruma Yönetmeliği'ne göre Suriyeli bireylerin umumi müracaat etmek ile Türk yurttaşlığını kazanma olanakları yoktur. İstisna olarak Suriyeliler üç şekilde Türk yurttaşlığı kazanabilmektedir:

- Bir Türk yurttaşıyla evlenen Suriyeli sığınmacı, asgari olarak üç sene evli olarak ve aile bütünlüğü çerçevesinde hayat sürme şartına uyarak Türk yurttaşlığını elde edebilir.
- 18 yaşın altında olan bir sığınmacı, bir Türk bireyce evlat edinme amacıyla yurttaşlık elde edebilir.
- Suriyeli ebeveynlerinden kaynaklı olarak doğumla herhangi bir ülkenin yurttaşlığını elde edememesi durumunda ülkemizde dünyaya gelen Suriyeli küçükler, Türk yurttaşlığı kazanabilmektedir (Kaya ve Eren, 2014).

2.6 Göçün Sığınmacılar Üzerindeki Etkileri

Bu kısımda göçün sığınmacılar üzerindeki etkileri ile sığınmacıların göç sürecinde yaşadıkları zorluklardan bahsedilmiştir.

2.6.1 Kamp yaşamının sığınmacılar üzerindeki etkileri

Sığınmacı, göçmen ve mültecilerin dezavantajlı, incinebilir bir grup olduğu bilinmektedir. Kamp ortamının getirdiği toplu yaşam neticesinde olumsuz durumlarla karşılaşma ihtimali daha yüksek olabilmektedir. Bu olumsuzluk özellikle sağlık alanında gözlemlenmektedir. Yeterli beslenmeyen kadınların, kansızlık olarak bilinen anemi ve vitamin eksikliği ile karşı karşıya kalma olasılığı artmaktadır. Kamp yaşamı aynı zamanda bulaşıcı hastalıkların yayılması için uygun bir ortam sergilemektedir AIDS, cinsel yolla bulaşan hastalıklar hızlıca yayılabilmektedir. Hamilelik döneminde kamp ortamının yetersiz sağlık koşulları ile erken doğum veya doğum sonrası komplikasyonların görülme oranında artış olabilir. Aynı zamanda cinsel ve fiziksel istismar, travma sonrası stres bozukluğu, kaygı bozuklukları, stres ile baş edememe, yas süreci gibi sorunlarla karşılaşılmaktadır (Karadağ ve Altıntaş, 2010).

2011'de Suriye'de çıkan iç savaşla beraber Türkiye sınırından fazlaca sığınmacı geçmiştir. Yoğunluğun azaltılması amacıyla Hatay'ın çeşitli bölgelerinde kurulan kamplarda Türk Tabipleri Birliği ekiplerinin yaptığı analizlere göre bazı ilçelerde oluşturulan çadır kentlerde yaşayan sığınmacıların sayısının, ilçede yaşayan yerli halkın sayısını aştığı tespit edilmiştir. Bu gelişme, önce temiz su kaynakları olmak üzere diğer

temel kaynaklara da potansiyelin çok üstünde bir ihtiyaç oluşmasına yol açmıştır (Karababa ve Yavuz, 2011). Kamplarda yaşayan kadınların %55'i, erkeklerin ise %50'si psikolojik ve sosyal desteğe ihtiyaç duymaktadır (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı [AFAD], 2014). Midyat kampında Sahra Hastanesinde gereksiz binlerce ilaç varken, sağlık merkezlerinde olması mecburi olan hiçbir ilacın bulunmadığı, lavabonun bulunmadığı ve gizliliğin korunamadığı tespit edilmiştir. Çadır kentte, sağlık çalışanları, hastalara hizmet sunarken, sığınmacılar ile dil bariyerini aşamadıklarını, iletişim kurmakta zorlandıklarını belirtmişlerdir (Zencir ve Davas, 2014). Mahremiyetin ihlal edildiği bu kamplar, kadınların diğer gruplara göre daha fazla olumsuz etkilenmesine, istismar vakalarının artmasına ve hastalıklara yakalanma riskinin daha fazla olmasına zemin hazırlamaktadır.

Çadır veya konteyner bölgelerinin darlığı göz önünde bulundurulduğunda, birey başına düşen hayat sahalarının azlığından ziyade, solumanın dahi zorlaştığı neticesine ulaşılabilir. Sığınmacıların kamplardaki toplumsal hayatları incelendiğinde, idareden ve çalışanlardan memnun olmayan, idari problemlerin altını çizenlerin sayısı fazladır. Buna ek olarak çocukların sayısı fazladır ve beraber oynayacakları bölgeler azdır. Kampların bulunduğu bölgelerde sağlık kurumlarının ve birinci kademede görev yapan hastanelerin çalışma sorumluluklarının bir hayli fazlalaştığı, bilhassa birinci kademe sağlık personellerine kadrolu bulundukları ve kamplarda çalıştıkları yerlerde ilave para ödenmediği tespit edilmiştir. Kampların bir kısmında tüm gün hizmet sunulurken, bir kısmında ise resmi iş saatleriyle kısıtlı bir çalışma sistemi yapılmıştır. Tıbbi ihtisasını yapmış kişiler ve psikolojik destek çalışmalarının eksikliği çok belirgindir. Yapılan araştırmalarda kamplarda yaşayan sığınmacıların kaygı, depresyon ve ruhsal destek gereksinimlerinin fazla olduğu tespit edilmiştir. Epeydir sürekli olmayan konaklama şartlarında kalan sığınmacılarda, psikososyal problemlere ek olarak önemli bulaşıcı rahatsızlık tehlikeleri bulundurmaktadır. Bununla beraber kamplarda bilhassa çok fazla insanın bulunduğu yerlerde hayat sürmekle bağlantılı iltihaplı hastalıkların sık görüldüğü bilinmektedir. Suriyeli sığınmacıların kamplarda hayat sürdürmelerinin sebebi, ekonomik yetersizlik, kaçak veya kimliksiz durumda bulunmalarıdır. Kamplardaki hayat alanlarının, hizmet imkanlarının kısıtlılığı, kamplardan oturmuş bir sisteme geçmeleri hususunda devlet veya uluslararası kuruluşlardan yeteri kadar yardım görememek, sığınmacı

bireylerin kamp dışındaki yaşama intikal edip ideal bir hayat devam ettirebilecek işlerliğine erişmelerinin önündeki ana problemlerdir (Vatansever, 2016).

2.6.2 Zorunlu göçün sığınmacılar üzerindeki etkileri

Kadınların, gelişmemiş bir ülkeden, gelişmiş bir ülkeye zorunlu olarak göç etmesi sonucunda sağlık hizmetlerinin daha iyi olmasından dolayı kadınların sağlık durumu olumlu etkilenmektedir. Aksi durumda yapılan zorunlu göç sonucunda çocuklar ve kadınlar, göç hareketlerinde en dezavantajlı grupları teşkil ederler. Zorunlu göçün negatif tesirleri en çok bu incinebilir gruplar üzerinde meydana gelir. Kadınların ve kız çocuklarının, erkek sığınmacılara göre daha farklı ve özel himaye gereksinimleri vardır. Özellikle cinsel ve fiziksel istismara, sömürüye, şiddet türlerine, mal ve hizmetlerin paylaşımında oluşan adaletsizliklere karşı korunmaları önemlidir. Sığınmacı kadınlar, çoğunlukla menşei ülkesinde kadınlar ikincil konumda olmaları nedeniyle sığındıkları ülkelerde toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine çok kesin çizgilerle maruz kalmaktadırlar. Ataerkil toplum anlayışının bir sonucu olarak da sığınmacı kadınların seks işçiliğine zorlanmaları da yaygın bir sorundur. Seks işçiliği, korunmasız cinsel ilişkiden kaynaklı olarak kadınların, istenmeyen hamilelikler, cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve HIV enfeksiyonu açısından risk grubuna girmesine sebep oluşturmaktadır (Aksu ve Sevil, 2010).

Şanlıurfa'da yaşayan Suriyeli kadın sığınmacılarla ilgili yapılan bir araştırmada, kadınların %26,7'sinin hamileliği döneminde hiçbir sağlık kurumuna müracaat etmediği, %47,7'sinin Türkiye'ye sığındıktan sonra düşük ya da ölü doğum şeklinde hamilelik kaybı yaşadıkları, doğum kontrolü yapma ihtiyacının %36,4 olduğu tespit edilmiştir. Aynı araştırmanın neticelerine göre, kadınların %50'sinde demir eksikliği, %45,6'sında B12 eksikliği ve %10,5'inde folik asit eksikliği tespit edilmiş, bunlardan en az birinin eksikliği ise %78,4'dür (Şimşek, Doğan, Hilali ve Özek, 2015). Bu veriler, zorunlu göçün kadınların sağlığı üzerinde yıkıcı etkileri olduğunu göstermektedir.

MAZLUMDER tarafından oluşturulan bir raporda, mecburiyet nedeniyle yapılan kısa süreli evliliklerin ve seks işçiliğinin sıklaşmış olması nedeniyle cinsel yollarla bulaşan hastalıkların artması riski de önemli bir problemdir. Suriyeli sığınmacı kadınların maruz kaldığı diğer istismar çeşidi ise erken yaşta ve çok eşli evlilikler gerçekleştirmeye mecbur bırakılmalarıdır. Suriyeli sığınmacı kadınların, yaşadıkları bütün şehirlerde seks işçiliği

açısından diğer kadınlara göre çok ucuz bedeller ile çalıştırılırken, özellikle kaçak geçişlerin olduğu ve konteyner evlerin olduğu sınır şehirlerinde kadın sığınmacıların, cinsel köle olarak kullanılması ve ileri seviyede istismarın çeşitli boyutlarına maruz bırakıldıkları yönünde ciddi iddia, haber ve adli bulgular vardır (İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği [MAZLUMDER], 2014). İşkence, fiziksel ve cinsel istismara maruz kalmış kadınlara gerekli sağlık, sosyal ve hukuki danışmanlık hizmetlerinin sağlanması ve bu hizmetler verilirken kadınların güvenliğinin ve mahremiyetinin korunması gerekmektedir.

Literatürde sığınmacıların yaşadığı psikolojik sorunlar üzerine yapılan araştırmalar, zorunlu göçün travmatik bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır. Sığınmacıların düşük sosyoekonomik düzey, ev sahibi topluma adaptasyon arzuları ve zorunlu göç tecrübeleri nedeniyle ruhsal sorunlara elverişli oldukları saptanmıştır (Sundquist, Bayard Burfield, Johansson ve Johansson 2000; Fazel, Wheeler ve Danesh, 2005). Göç sebebinin, savaş, ayrımcılık, işkence gibi zorunlu dışsal nedenlerle bağlantılı olmasının, sığınılan ülkenin sosyokültürel farlılığındaki çokluğun ruhsal ve toplumsal sorunları arttırdığı tespit edilmiştir. Zorunlu göç sonrası evrede sığınmacıların, ev sahibi toplumdaki kültürel ayrılıklara adaptasyon sağlama zorluğu çekmeleri, sağlık sorunlarının görülmesinde çok önemli bir etkendir. Ev sahibi toplum ile sığınmacıların kültürü arasında benzerlik varsa çok az, benzemiyorsa çok fazla sosyal adaptasyon sağlama problemine rastlanmasına yol açmaktadır. Göç sonrasında sığınmacıların yaşadığı toplumun kültüründen uzaklaşması sonucunda kimsesizlik ve değersizlik hissine, öz saygı ve öz şefkatin eksikliğine, sevdiklerini kaybetmenin verdiği acıdan dolayı edinilen travmatik tecrübeler sığınmacıları olumsuz etkilemekte ve travma sonrası stres bozukluğuna yol açmaktadır (Şahin, 2001). Sığınmacıların göç öncesi, sırası ve sonrasında karşılaşılan zorluklar psikolojik sorunların farklı boyutlarda meydana gelmesine yol açmaktadır. Göç öncesi evre, genellikle toplumsal rollerin ve sosyal çevre ile olan bağlantıların kopukluğa uğradığı, göç sırasında ise şiddet çeşitlerine ve cinsel istismara maruz bırakıldıkları, göç sonrasında ise tabiiyetle ilgili belirsizliklerin yaşandığı, sınır kampları gibi yerlerde zorlayıcı hayat şartlarında hayatı idame ettirme durumu, iltica başvurusunun sonuçlanmasının uzamasıyla ilgili yoğun kaygı oluşması, sevdiklerinden ve yaşadığı toplumdan uzaklaşma gibi unsurları içerir. Zorunlu göçe ile ortaya çıkan ölümler, yas süreci, şiddet ve istismara maruz kalma, yoksulluk, istihdam sorunları bireylerde travma

sonrası stres bozukluğu ve yoğun kaygı bozuklukları yaşanmasına yol açmaktadır (Kirmayer, Narasiah ve Munoz, 2011).

2.6.3 Sığınmacıların sağlık hizmetlerine erişmelerindeki engeller

Avrupa Birliği Temel Haklar Bildirgesi'ne (2000) göre, "Tüm bireyler, milli yasa ve çalışmalarında belirtilen koşullar çerçevesinde koruma amaçlı önlemleri içeren koruyucu sağlık hizmetlerinden faydalanma hakkına sahiptir, devletler bu hakkı uygulamaya geçirmekle yükümlüdür." Türkiye'ye sığınan sığınmacıların ise bu haklara erişimi için öncelikli olarak bulundukları şehrin İl Göç İdaresi Müdürlüğüne başvurarak, kimlik talep etmeleri ve bu talep neticesinde kimlik çıkarılması zorunludur. Hiçbir şekilde sağlık güvencesi bulunmayan ve ihtiyaç sahibi olan, uluslararası koruma başvurusu altında olan sığınmacıların ve uluslararası koruma statü sahibi olan bireylerin koruma başvurusu tarihinden 1 yıl sonra, 18 yaşın üstündeki kişilerin sağlık güvenceleri sona erdirilir. Ayrıca uluslararası koruma başvurusu reddedilen sığınmacıların tamamının kimlikleri 18 yaş kriteri aranmaksızın kapatılır ve hizmetlere erişimleri engellenir. Bu işlem, geçici koruma statüsünde bulunan Suriyeli sığınmacıları içermez. Suriyeli sığınmacıların sağlık sigortaları Türkiye'de bulundukları sürece aktiftir. (YUKK, 2013).

Sigortası kapanan ve uluslararası koruma başvurusu reddedilen bireyler, özel ihtiyaç durumlarını gösteren belgeleri olmaması halinde sağlık hizmetlerinden ücretli şekilde yararlanmak zorunda kalmaktadır. Sığınmacıların genelinde ekonomik yetersizlik olması ve sığınma sürecinden en fazla olumsuz etkilenen dezavantajlı gruplardan biri olan kadınların olduğu dikkate alındığında, kadınların sağlık hizmetlerine erişiminin kanun yoluyla engellenmesi, temel haklardan mahrum kalmalarına yol açmaktadır. Ayrıca Türkiye'de geçici koruma statüsünde bulunan Suriyeli sığınmacılara sigorta kapatma işlemi uygulanmaması, uluslararası koruma başvuru ve statü sahibi olan sığınmacılar arasında kutuplaşmaya zemin hazırlanmasına, bu bireylerin kanun yoluyla ayrımcılığa ve hizmetlerden dışlanmalarına neden olmaktadır.

Göç alan yerlerde, yeterli düzeyde sağlık kurum ve kuruluşlarının bulunmaması, sığınmacıların sosyoekonomik olarak güçlük içinde bulunması, yeterli ve düzenli beslenme olanaklarının olmaması, dil engeli ile karşılaşmaları, sağlık sigortasının aktifleştirilmemesi, geleneklerine bağlı bir yaşam tarzları sebebiyle psikososyal stres faktörlerinin eklenmesi ile göç eden bireylerin sağlık koşulları olumsuz bir tablo

çizmektedir. Bu süreç beraberinde, yıkıcı niteliği bulunan bir deneyime dönüşebilir (Topçu ve Beşer, 2006). Kişiden, sağlık hizmetini sunan personelden, sağlık sistemiyle ilgili yaşanan bu sorunlar sonucunda tüm dünya genelinde sığınmacılara, danışmanlık, sağlık hizmeti, koruyucu-önleyici, tedavi ve rehabilite edici imkanlardan mahrum kalarak birçok bulaşıcı veya bulaşıcı olmayan sağlık sorunlarına sebep olarak, biyopsikososyal olarak tam bir iyilik haline ulaşamamaları sonucunda sığınmacılar arasında geleneksel yöntemlerin popüler hale gelmesine yol açmaktadır (Beşer ve Kerman, 2017).

2.6.4 Göçmenlerin Covid-19 salgını sürecindeki durumu ve yaşadıkları zorluklar

Göçmenlerin çoğu başka bir ülkeye gitmekle beraber geçmişte elinde bulundurduğu destek mekanizmalarını yitirmektedir. Yeni bir destek mekanizması sahip edinene dek ise bir hayli güç bir süreç geçirmektedirler. Göçmenler fiziksel, duygusal, toplumsal ve ekonomik açıdan sorunlarla yüzleşmektedir. Covid-19 süreci ise göç etmenin sorunlarını çokça belirginleştirerek yeni problemlerin oluşmasına yol açmıştır. Göç etme durumu, seyahat şartları, kısıtlı iş olanakları, çok insanın bulunduğu yerlerde hayatı sürdürme ve kalabalık iş yerlerinde çalışma zorunluluğu, yiyecek, temiz su ve diğer ana ihtiyaçlara eksik ulaşma gibi sorunlar, göçmenler ve ev sahibi toplum açısından ciddi problemlere yol açmaktadır (International Organization for Migration [IOM], 2020).

Göçmen bireyler, karşılaştıkları çetin sorunları, psikososyal yardım alma ihtiyaçları, sağlık desteğine ulaşma zorlukları, yoksulluk ve ev sahibi toplumca dışlanmaya maruz kalmaları gibi birçok nedenden ötürü Covid 19 sürecinde önemsenecek dezavantajlı incinebilir gruplar içerisinde bulunmaktadır. Yapılan araştırmaların sınırlılığı nedeniyle Covid-19 zamanlarında göçmen kişilerin karşılaştıkları problemlerin seviyeleri kesin şekilde tespit edilememiştir. Hali hazırda bulunan araştırmalara göre, göçmen kişilerin ev sahibi halka bulaşıcı hastalık geçirme gibi tehlikelerin, yerel toplum içerisindeki risklerden ayrı olmamasına rağmen ev sahibi halkça tehlikeli diye anlaşıldığı saptanmıştır (Kluge, Jakab, Bartovic, d'Anna ve Severoni, 2020). Bu nedenle göçmen kişilerde stigma ve ayrımcılığa ilişkin kaygıların çoğaldığı düşünülmektedir. Ülkelerin çoğunun pandemiyle baş etme programları arasında, göçmen gruplara yönelik tedbirler bulunmamaktadır (Wickramage ve diğerleri, 2018).

Pandemilerin göçmen bireylere negatif tesirleri mevcuttur. Geçmişte karşılaşılan pandemiler incelendiğinde, göçmen bireylerin hastalıklarla ilgili acil müdahale gerektiren

hallerde ayrımcılığa maruz kaldıkları ve daha derin olumsuzluklarla karşılaştıkları gözlenmiştir (Steege, Baron, Davis, Torres Kilgore, Sweeney, 2009). Örneğin, 1918-1919 İspanyol gribi salgını esnasında, göçmenler ihtiyaçları olan bilgi ve destek mekanizmalarından yoksun kalmışlardır (Kraut, 2010). Ayrıca, 1920 yıllarındaki verem salgını esnasında, Meksikalı ve Filipinli göçmen bireyler, Los Angeles'tan çıkarılmış ve bu olay sağlık desteklerinden yararlanmalarına mâni olmuştur (Abel, 2007). Covid-19 döneminde bazı ülkeler, göçmen bireylere yönelik daha ılımlı bir tavır sergilemiştir. Portekiz, salgın döneminde tüm halkın sosyal destek hizmetlerine ve sağlık desteğinden yararlanmalarına eşit şekilde ulaşmalarını temin ederek bütün göçmenlere tam vatandaşlık haklarını yaymıştır (Alberti ve Cotovio, 2020). İngiltere, salgın döneminde tutuklu bulunan çok sayıda göçmen bireyi tahliye etmiştir. (Lindsay, 2020).

Kişiler arasında dışlama yapmadan, sağlık erişiminden faydalanılmasını sağlamak ve sağlık desteklerine ulaşma sorunlarını azaltmak için politika yürütmek bütün ülkelerin ortak mesuliyetidir. Covid-19 salgını döneminde bu mesuliyet tahlil, tanı, bakım, iyileştirme, nakil gibi sağlık desteklerini ve pandeminin genişlemesini önlemeyi ifade etmektedir. Sağlık desteklerine ulaşmalarıyla beraber göçmen personellere iş yerlerinde adaletli davranılması ve ana haklarının güvence altına alınması Covid-19 döneminde öne çıkmaktadır (World Health Organization [WHO], 2020). Göçmen kişiler ve yakınları, Covid-19 tedbirlerinden ötürü ekonomik zorlukla yüzleşen hassas ve dezavantajlı grupların başında yer almaktadır (UNHCR, 2020).

Devletlerin, Covid-19 salgını ile baş etmek için sokağa çıkma kısıtlamaları gibi yürüttükleri önlemlerle birlikte göçmen bireylerin geneli maddi kazançlarından yoksun bırakılmaktadır. Bu nedenle, Uluslararası Çalışma Örgütü Covid-19 salgınında sığınmacı ve göçmen olarak çalışanları muhafaza etmek amacıyla harekete geçerek öneri niteliğinde kararlar vermiştir. Bu kararlara göre, üye devletlere toplumsal cinsiyet eşitliğini gözeten, hak esaslı uygulamalar ve tedbirlerin getirilmesi, ilgili kurumların ve paydaşların koordineli şekilde çalışmasının, sığınmacı ve göçmen personellerin ulusal Covid-19 politika tedbirlerinin içerisine alınmasının, sığınmacı ve göçmen personellerin sağlık desteği almalarının kolaylaşması ve toplumsal korumaya ulaşmalarının boyutunun genişletilmesini, statüye hakim olmalarının elde edilmesinin, adaletsiz davranışlara karşı adli mücadeleye ulaşma olanaklarının temin edilmesini tavsiye etmektedir (IOM, 2020). Günümüzdeki ön yargı ve haksız muameleden kaynaklı göçmen kişiler sağlık sorunları

nedeniyle kendilerinin itham edileceği görüşünde olmakta ve muhtemel rahatsızlık semptomlarını saklamaya yöneltmektedir (WHO, 2020).

Türkiye'de, geçici koruma altında bulunan Suriyeliler ve koşullu mülteciler genel sağlık sigortasından faydalanabilmektedir (İstanbul Tabipler Odası, 2020). Sağlık sigortası içerisinde olmayan 62.368 düzensiz göçmen ve iş, toplumsal ağlar veya çeşitli sebeplerle Göç İdaresinin belirlediği illerde yaşamayan geçici koruma statüsündeki sığınmacılar için ise sağlık sigortası olması şartı aranmaksızın Covid-19 kuşkusuyla müracaat eden her sığınmacıya bireysel muhafaza edici ekipmanlar, teşhis kitleri ve ilaç tedavisinin masrafsız sağlanması ile Cumhurbaşkanlığı kararıyla sağlık desteklerine ulaşmaları temin edilmektedir (Karataş, 2020).

Kaçak durumda olan ya da sigorta borcunun olması durumunda kişiler göçmen olmasına bakılmaksızın sadece acil servis hizmetlerinde destek alabilmektedir. Göçmenler içerisinde bu iki olaya yaygın şekilde rastlanmaktadır. Sağlık hizmetlerine ulaşmalarının devamında, iki zorluk baş göstermektedir: Dil engeli ve tıbbi bilgi eksikliğinin olması neticesinde sığınmacıların sağlık bilgilerine ulaşma, sağlıkla ilgili hususları algılama, analiz etme ve yürütmede sorunların çıkmasıdır. Salgın sürecinde, sağlık kurumlarının çoğunun pandemi hastanesi şeklinde faaliyet göstermesi ve diğer ihtisas alanlarındaki hizmetlerin sınırlanması, stigmaya maruz kalma kaygısı ve çoğalan maddi zorluklardan kaynaklı olarak yerel ve göçmen topluluğun sağlık hizmetlerine erişimi zorlaşmıştır (Aykut ve Soner Aykut, 2020).

2.6.5 Afetlerin göçmenlere etkileri ve yaşanan zorluklar

Son zamanlarda afet idare usullerinin risk esaslı inşa edilmesi ve zarar indirgeme uygulamalarına karşın, afetlerden kaynaklı kayıpların yaşanması süre gelmektedir. Afetlerin tesirindeki kişi sayısı, nüfusun çoğalmasıyla doğru orantılı şekilde fazlalaşmaktadır. Bu nedenle afetlerden kaynaklı göç etme durumlarında fazlalaşma tespit edilmektedir (Varol ve Gültekin, 2016).

1955 senesinden 2008'e kadar oluşan afetlerin ve afetten etkilenen bireylerin sayısı incelendiğinde, depremzede sayısı 158.241 olup afet çeşidine göre oranı %55'tir. Heyelandan tesiri altında bulunanların sayısı 59.345 olup afet çeşidine göre oranı %21'dir. Sel olaylarında ise toplam 22.157 kişi afete uğramış, diğer yıkımlara kıyasla oranı %8'dir. Kaya düşmesinden mağdur olan birey sayısı ise 19.422 olup afet çeşidine göre oranı

%7'dir. Çığ yıkımından afete uğramış birey sayısı 4.384 olup afete maruz kalmış kişilerin %2'sine tekabül etmektedir (Gökçe, Özden ve Demir, 2008).

17 Ağustos 1999 tarihinde Türkiye'nin sanayi yapılanmasının önemli bir yeri olması sebebiyle, büyük bir nüfusun ikamet ettiği Kocaeli ve Sakarya şiddetli bir deprem yıkımına uğramıştır. Bu deprem sonucunda minimum 25.000 kişi göç etmek durumunda kalmıştır (Südaş, 2004). 23 Ekim 2011 tarihindeki Van depreminde de beklenmedik göçler meydana gelmiştir (Tuna, Parin ve Tanhan, 2012).

Türkiye'de 06.02.2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli 7,7 ve 7,6 olarak meydana gelen depremlerin, sığınmacılara ve göçmenlere tesirleri incelendiğinde, nefret ifadeleri, ötekileştirme ve barınmanın en önemli sorunları meydana getirdiği, bu problemlerin deprem olan yerlerde ve depremden sonra göç edecekleri coğrafyalarda yersel ayrışma ve ayrımcılığa neden olabileceği gözlemlenmiştir (Sert, Danış ve Sevinin, 2023). Deprem bölgelerinde yaşayan geçici koruma statüsündeki Suriyeli bireylerin sayısı 1.738.035'tir (Göç İdaresi Başkanlığı, 2023). Depremin yıkımına en şiddetli şekilde maruz kalan şehirler, aynı zamanda sığınmacıların büyük ölçüde hayatlarını sürdürdüğü iller olmuştur. Bu veriler Türkiye'de yaşayan Suriyeli bireylerin %49,64'üne denk gelmektedir. Yani ülkemizdeki kayıtlı Suriyeli bireylerin hemen hemen yarısı depremin yıkımına direkt olarak maruz kalmıştır. Afetin yaşandığı ilk süreçten itibaren baroların ve birçok sivil toplum kuruluşlarının tutanakları ve sahadaki incelemeler insani desteklerin bölgeye iletilmesinde, Suriyeli bireylerin göz ardı edildiği ve şiddetli ön yargılar ile muamele edildiğini ortaya koymuştur. Suriyeli sığınmacılara acil insani desteklerin erişiminde eşitlik ve objektif olma ölçütlerine uyulmadığı saptanmıştır. Bu dışlayıcı tutumların, sadece AFAD ve Kızılay gibi kamusal kurumlarca değil, mülki kurumlar ve mahalli kurumlarca da pekiştirildiği STK'lar ve gönüllüler gibi sivil hareketlerin sığınmacı bireylere destek temini ve iyileştirici uygulamalarda daha aktif durumda çalışmalara katıldıkları gözlemlenmiştir (Mültecilerle Dayanışma Derneği, 2023).

06.02.2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli meydana gelen iki büyük depremin sığınmacılara etkilerini içeren raporda; Sığınmacıların hem kanuni konumları hem de sosyal bağlamdaki stigma ve ayrımcılığa uğramaları nedeniyle, defalarca göç etmek, insani desteklerde stigma ile karşılaşmak gibi değişik problemlerle mücadele etmek zorunda oldukları gözlenmiştir. Temel insan hakları gereğince, Suriyeli sığınmacıları deprem bölgelerinde bir "yabancı" olarak değil birer afetten etkilenen insanlar olarak

görmek gerekmektedir. Suriyeli sığınmacıların, deprem coğrafyasında çeşitli stigma içeren muamelelere nefret içerikli ifadelere ve bedensel şiddete ve işkenceye uğradıkları gözlemlenmiştir. Bu muamelelerin, son zamanlarda Suriyeli bireylere karşı fazlalaşan nefret içerikli ifadelerin somutlaştığı sosyal çevrelerle kısıtlanmadığı düşünülmektedir (Sert ve diğerleri, 2023). Resmî kurumlar, 28 Şubat 2023 itibariyle Suriye'ye geri dönen kişi sayısının 40.000'i aştığını belirttiler (VOA, 2023). Tanıdıklarını ve konutlarını yitiren, Suriye'de tarımsal bölgede konuta sahip bireylerin Suriye'de yaşamayı tercih edebilecekleri tahmin edilmektedir. Ülkemize dönmesi düşünülen bireylerin ise Suriye'de meydana gelen yıkıcı depremin ardından, tanıdıklarının oraya gidip naaşlarını doğup büyüdükleri bölgede toprağa vermeleri gerekçesi olduğu düşünülmektedir. Mevcut durumda iç karışıklıklar nedeniyle bulundukları bölgeyi terk etmiş ve ülkemizde yeni bir başlangıç yapma noktasında çeşitli sorunla yüzleşmiş bireylerin, deprem ile beraber yeniden göç etmek durumunda kaldıkları görülmüştür. Bu olayları Suriyeli bireylerin, deprem bölgelerinde destek istememek, çadır bölgelerinde gözden uzak olmaya çalışmak gibi tutumları izleyen gelişmeler, Suriyeli bireyler için tekrarlayan ve el atılmayan bir travma haline gelmiştir. (Sert ve diğerleri, 2023).

2.7 Türkiye'de Sığınmacılara Hizmet Sunan Bazı Kurum ve Kuruluşlar

2.7.1 Halkların Köprüsü Derneği

Halkların Köprüsü Derneği, 2015 yılında İzmir'de, halklar arasında birlik ve beraberliği güçlendirmek ve sosyal ve siyasal kaoslara dönüşen tabii olaylar karşısında halkların birbiriyle dayanışmasına vesile olmak için kurulmuş, kazanç amacı olmayan bir sivil toplum kuruluşudur. Günümüzde İzmir'de sığınmacıların yaşadığı yerlerde halk sağlığının düzenli bir biçimde gözden geçirilmesini sağlamak, tıbbi yardıma ihtiyacı olan bireylere sağlık hizmeti sağlamaktadır (Halkların Köprüsü Derneği, 2021).

2.7.2 Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği

Kırmızı Şemsiye Derneği'nde seks işçilerinin maruz kaldığı sosyal adaletsizliklere karşı mücadele etmek ve hak ihlallerine karşı korunmalarını sağlamak için adli destek sunmak, seks işçilerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklar, cinsel sağlık ve halk sağlığı politikaları konusunda potansiyellerini geliştirmek, HIV enfeksiyonunu önleme, koruma, tedavi ve hizmetlere ulaşmaları gibi konularda politikalar geliştirmelerini sağlamak, halk

sağlığı politikalarını geliştiren yetkili kurumlar ile ortak çalışmalar yürütme hizmetleri sağlanmaktadır. Bu hizmetlerin tamamından LGBTİ+ sığınmacılar da yararlanabilmektedir (Kırmızı Şemsiye, 2021).

2.7.3 Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (ASAM)

Bağımsız, tarafsız ve kazanç amacı olmayan bir sivil toplum kuruluşu olarak göç alanında aktif olarak hizmet veren SGDD-ASAM, 1995'ten beri sığınmacı ve göçmenlerin hak ve hizmetlere ulaşmaları, psikolojik ve sosyal iyilik hallerini artırma ve toplumsal hayata adaptasyonlarını sağlama konularında katkı sunmak amacıyla Türkiye'de 30'dan fazla şehirde sığınmacılara sağlık eğitmenleri aracılığıyla sağlık danışmanlığı, ekonomik yetersizlik içerisinde olanlara ilaç temini, hastane randevusu oluşturulmasının yanı sıra sığınmacılara eğitim, hukuk danışmanlıkları ile ekonomik destek sunmak gibi faaliyetler yürütmektedir. SGDD-ASAM tarafından; Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler kuruluşlarının yanı sıra, iş birliği protokolleri çerçevesinde kamu kurumları, belediyeler, sivil toplum örgütleri ile iş birliği içerisinde, sığınmacı ve göçmenlerin karşılaştıkları problemlere çözümler üretmek, temel gereksinimlerini karşılamada yardımcı olmak, temel hak ve hizmet erişimlerine katkı sunmak için çalışmalar yürütülmektedir (Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği [SGDD], 2022).

2.7.4 Yeşilay Danışmanlık Merkezi (YEDAM)

YEDAM sigara, alkol, madde, teknoloji bağımlılığı ve kumar oynamakla alakalı problemlerden mustarip bireylere karşılıksız şekilde ruhsal ve sosyal destek sunarak, bağımlı bireylerin toplumda tekrar sağlıklı bireyler olarak yer edinebilmesi için çalışmalar yürütmektedir. Bağımlılık hastalığı olan bireylerin ailesine ve tanıdıklarına da hizmet sunarak hasar gren sosyal ilişkilerinin iyileştirilmesine, sağlıklı bir hayat tertibi edinebilmelerine katkı sunmaktadır. Bağımlı bireylerin hayatında davranış ve tutum değişimi yaratmak amacıyla yeni bir sosyal çevre edinme, yeni bir yaşam biçimi oluşturma çalışması yapılmaktadır. Bireylerin sağlık hizmetlerine erişimi, meslek edinme, serbest vakitlerin verimli şekilde geçirilmesi, eğitim hayatına tekrar kazandırılması gibi sosyal destek mekanizmasını kuvvetlendirici hususlarda, diğer kurumlarla istişare kurarak koordinasyon içerisinde destek verilmektedir. 81 şehirde, YEDAM'ların bünyesinde bulunan atölye çalışmalarında müracaatçıların riskli ortamlardan uzak kalması, yeni

hobiler ve meslek edinmelerinin sağlanması, toplumsal hayata adaptasyonu gerçekleştirecek çalışmalar yürütülmektedir (Yeşilay Danışmanlık Merkezi, 2023).

2.7.5 Türk Kızılay Göç ve Mülteci Hizmetleri Müdürlüğü

Türk Kızılay'ı, göç faaliyetleri çerçevesinde herhangi bir ayrımcılık yapmadan Türkiye'de kayıtlı bütün yabancı bireylere insani destek çalışmaları sunmaktadır. Türk Kızılay Göç ve Mülteci Hizmetleri Müdürlüğü; Türkiye'de özel ihtiyaç sahibi olan yabancı bireylere dönük acil destek ile adaptasyon çalışmaları yapılması, maddi ve eşya desteği verilmesi, göçle ilgili plan ve tasarıların yapılmasından mesuldür. Yabancı bireylere verilen yardımların Kızılay Kart ile yapılması, 4-18 yaş arasındaki çocuklara verilen ruhsal ve toplumsal desteklerin çocuk dostu alanlarca yapılması, geçici barınma merkezleri haricinde yaşayan erişkin ve çocuklara dönük Türkçe konuşma ve meslek edinme eğitim planının yapılması, sosyal adaptasyonu sağlayıcı hizmetler, ruhsal ve toplumsal destek, yabancıları dezavantajlı duruma düşürecek olaylara karşı muhafaza etmek, hizmetlere erişimleri için kurumlara sevk etme ve haklarını savunma hizmetlerinin toplum merkezleri aracılığıyla yürütülmesinin sağlanması, Suriye'ye iletilmesi için bahşedilen insani destek ürünlerinin hudut kapılarına sevk edilmesini sağlamak, geçici barınma merkezleri ile geri gönderme merkezlerinde yapılan çalışmalar Türk Kızılay Göç Hizmetleri Direktörlüğü'nün mesuliyetindedir (Kızılay, 2023).

2.7.6 Türkiye Barolar Birliği Göç ve İltica Komisyonu

Komisyonun gayesi; Baroların, mülteci kanunu mekanizmasına dönük hizmetleri geliştirmek amacıyla sığınmacıların haklarının olduğunun kabullenilmesi, muhafaza edilmesi, yürürlüğe konması ve takip edilmesine ilişkin profesyonel faaliyetler sunulmasıdır.

Sığınmacı haklarına yönelik çeşitli eğitimler uyarlamak, sığınmacı hukuku hususundaki olayları takip etmek, baroların sığınmacı haklarına ilişkin hususlarda zamana kısıtına bağlı olmadan her çeşit yayını Türkiye Barolar Birliğinin medyadan sorumlu kısmı ile müşterek şekilde medyada aktif olmak, sığınmacı haklarıyla alakalı şekilde yerel ve devletlerarası kapsamda bütün bireyler ve yapılarla barolarla koordinasyon içerisinde çalışılmasına katkı sunmak, göç mevzuatına hakim olan yetkin avukatların yaygınlaşmasını sağlamak için barolar birliğince hizmet içi eğitici faaliyetler organize etmek, sığınmacılara yönelik ortaya çıkan hak kayıplarının izlenmesini ve yargı

organlarına müracaat edilmesini oluşturmak amacıyla baroların yürüttüğü faaliyetleri organize etmek baroların sığınmacılara verdiği hizmetler arasındadır (Türkiye Barolar Birliği Göç ve İltica Komisyonu Yönergesi, 2023).

2.8 Dünya'da Sığınmacılara Hizmet Sunan Bazı Kurum ve Kuruluşlar

2.8.1 Uluslararası Mavi Hilal İnsani Yardım ve Kalkınma Vakfı (IBC)

Nüfusun en incinebilir gruplarının yaşam kalitelerini artırmaya katkı sunmak için 2000 yılında kurulan vakıf, Kilis'te faaliyetlerine devam etmektedir. Esas olarak, yakınlarını kaybeden bireylere ruhsal destek sunmak, travma sonrası iyileştirme çalışmaları yapmak, eğitim, kalkınma, barınma, çocuklara ruhsal ve sosyal destek programları sunmak, bulaşıcı hastalıkların önlenmesi ve savaş mağduru olup ampute olanlara protez, tekerlekli sandalye temini gibi konularda çalışmaktadır. IBC Kilis analiz raporuna (2019) göre, insani yardımlar kapsamında 737.545 yararlanıcıya, 231.324 kadına, 51.432 çocuğa ulaşırken; 200.000 battaniye, 18.617 kışlık yardım, 4.300 soba ve 53.350 gıda parseli dağıtmıştır. Rehabilitasyon kapsamında 433.319 yararlanıcıya, 23.872 çocuğa ulaşıp, 3 adet mobil klinik kurmuş olup 150 doktoru kapasite geliştirme kapsamında eğitip 1 adet saha hastanesi kurmuştur (Uluslararası Mavi Hilal İnsani Yardım ve Kalkınma Vakfı [IBC], 2021).

2.8.2 Sınır Tanımayan Doktorlar

Sınır Tanımayan Doktorlar (MSF), 1971 yılında doktorlar ve gazeteciler tarafından Fransa'da kurulmuş ve genel merkezi İsviçre'nin Cenevre şehrinde olan bir uluslararası tıbbi insani yardım kuruluşudur. MSF; savaş, bulaşıcı rahatsızlıklar ve tabii afet durumlarından etkilenen veya sağlık hizmetlerinden yoksun kalan bireylere acil destek hizmeti verir. MSF; dil, din, ırk, toplumsal cinsiyet, tabiiyet ve siyasi görüş ayrımı yapmadan yalnızca gereksinimlere yönelik olarak sağlık hizmeti sunar. MSF, Türkiye'de doğrudan hizmet sunmasa da Suriyeli sığınmacılara yönelik olarak tıbbi ve insani yardım hizmeti veren yerel bir sivil toplum örgütlerine 2015'ten beri ekonomik ve teknik destek vermektedir. Şanlıurfa'da Hayata Destek Derneği, Uluslararası Mavi Hilal Derneği ve METİDER 'in Suriyeli sığınmacılara sunulan psikolojik destek hizmetlerine katkı veren MSF, Yurttaşlık Derneği'nin sığınmacılara birinci basamak sağlık hizmeti ve ruhsal ve toplumsal destek verdiği birinci basamak sağlık merkezini güçlendirmektedir.

Gaziantep'te geçici koruma statüsünde olan Suriyelilere hizmet veren Gönüllü Sağlık Merkezi'nde tıbbi tedavi hizmeti sunulmaktadır.

MSF mevcut durumda, Yurttaşlık Derneği'nin 2017 yılında İstanbul Fatih'te açılışını gerçekleştirdiği Nefes Merkezi'ne teknik danışmanlık ve finansal destek sunmaktadır. Nefes Merkezi, işkence veya kötü muamele gören sığınmacılara ücretsiz şekilde psikolojik ve sosyal destek hizmeti ile tıbbi sevk olanağı sağlamaktadır. MSF 2017 Uluslararası Faaliyet Raporu'na göre, denizde kurtarılan sığınmacıların sayısı 23900, cinsel şiddet nedeniyle tıbbi açıdan tedavi edilen sığınmacıların sayısı 18800, hepatit C tedavisi gören bireylerin toplam sayısı 5900, beslenme programlarına dahil olan çocukların sayısı 81300, ebe desteğiyle gerçekleştirilen doğum sayısı 288.900'dür (Sınır Tanımayan Doktorlar, 2021).

2.8.3 Yeryüzü Doktorları

2011 yılında Suriye'de başlayan iç savaşın etkilerinin Türkiye'de baş göstermeye başlamasıyla birlikte Hatay ve Şanlıurfa'da sağlık istasyonları kurarak hizmet veren kurum, sağlık hizmetlerine ulaşamayan ve ekonomik yetersizlik içerisinde olan bireylerin kaybolan yaşam becerilerini tekrar kazandırmak için hastaların kullanması gereken ilaçları ücretsiz şekilde temin etmek, düzenli beslenme, göz sağlığı, gönüllü sağlık ekipleri, anne çocuk sağlığı, temiz suya erişim, sağlık eğitimleri ve afet yerlerinde ruhsal ve sosyal destek hizmetleri sağlamaktadır. Yeryüzü Doktorlarının 2019 yılı faaliyet raporuna göre, Göçmen Sağlığı Eğitim Merkezleri'nde sığınmacılardan 1492 kişiye bireysel psikolojik destek, 1337 bireye grup psikolojik destek, 358 bireye evde bakım hizmeti, 4458 bireye sosyal hizmet uygulaması, 198 kişiye refakat desteği hizmeti sağlanmıştır (Yeryüzü Doktorları, 2021).

2.8.4 Uluslararası Göç Örgütü (IOM)

IOM, 1951'de göç hususunda faaliyetler yürütmek amacıyla kurulmuş milletlerarası bir örgüttür. 100'ü aşkın ülkede temsilciliği olan IOM, her birey için hümanist yaklaşımla düzenli göçü özendirme ana hedefini oluşturur. Faaliyetlerini siyasi iktidarlara ve sığınmacılara yardım ve hizmet sunarak yürütür. IOM, göç problemlerine yönelik devletlerarası dayanışmayı özendirmek, makul çözümler üretmek, sığınmacılar ve iç göç yapmaya maruz kalmak durumunda kalmış bireyler gibi desteğe gereksinim duyan sığınmacılara ve göçmenlere hizmet sunmak için göçün düzenli ve hümanist perspektifle

hizmet sunulmasına katkı yapmak için faaliyetlerini sürdürmektedir. Uluslararası Göç Örgütünün faaliyetleri içerisinde milletlerarası göç yasalarının geliştirilmesine yardımcı olunması, göç prosedürlerinin makro düzeyde değerlendirilmesi, sığınmacı haklarının muhafaza edilmesi, göç sıhhati ve cinsiyet eşitliği odaklı çalışma bulunmaktadır (IOM, 2023).

2.8.5 GOAL

GOAL, özel ihtiyaç sahibi olan ve hassas grupta bulunan bireylerin kalkınmasını amaçlayan milletlerarası bir insani destek kuruluşudur. GOAL, 1977'de oluşmuştur ve mevcut durumda 13 ülkede çalışmalarını sürdürmektedir. Ülkemizde 2016'dan beri sağlık hizmeti, sosyal güvenlik sistemi ve incinebilir grupta bulunan sığınmacıların muhafaza edilmesine, yoksullukla mücadele ve refahlarını artırmalarına ilişkin gereksinimleri gidermeye ağırlık vererek sığınmacılara ve göçmenlere hizmet sunumuna katkı yapmaktadır. Suriye iç savaşından mağdur olan bireylerin muhafaza edilmesini geliştirmek amacıyla yerel mekanizmalarla beraber uyum içerisinde hizmet sunmaktadır (GOAL, 2023).

2.8.6 Uluslararası Kızılay Kızılhaç Teşkilatları Federasyonu (IFRC)

Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu (IFRC), 192 yerel dernek mensubu ile dünyanın en geniş insani destek kuruluşudur. Afetlerin ve iklim değişiminin tesirleri sebebiyle sığınmacıların karşılaştığı problemleri çözmek, göçmen bireylerin gereksinimlerini, haklarını, emniyette olmalarını ve ana hizmetlere eşit ve hak temelli yaklaşımla ulaşmalarını sağlama hususunda çalışmalarını yürütmektedir. Çeşitli kurumlarla iş birliği geliştirip dayanışmayı özendirmek amacıyla sosyal adaptasyonu geliştirmeyi sağlayacak uygulamalar yapılmasına katkı sunmaktadır. Sığınmacıların, yaşamlarını sağlıklı şekilde idame ettirmelerini sağlayıcı ve maddi kaynaklara erişimlerini kolaylaştırmak amacıyla faaliyetler gerçekleştirilmektedir (Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu [IFRC], 2023).

2.8.7 Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu (UNICEF)

UNICEF Türkiye, 1951’den beri ülkemizdeki çocuklar ve gençlerin haklarını muhafaza etmek amacıyla çalışmalarını yürütmektedir. UNICEF’in ülke planı, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme çerçevesinde, dezavantajlı grupta bulunan

çocukların eğitim, çocuk adalet sistemi, sıhhat, toplumsal politika ile çocukların ve gençlerin diğer gereksinimlerine dayanır. UNICEF, sığınmacı ve göçmen çocukları da içerisine alan bütün çocukları ihmal, istismar, travmatik olaylara maruz kalmalarının engellenmesi ve yasalar nezdinde çocukların muhafaza edilmesine katkı sağlar. İncinebilir gruptaki çocukların gelişim dönemlerine uygun şekilde bir çocukluk geçirmeleri için var olan çocuk adalet sistemini geliştirmek, ailelerle çalışarak çocukların ideallerine uygun şekilde refah içerisinde bir istikbale sahip olmaları amacıyla faaliyetler yapmaktadır (United Natıons International Children's Emergency Found [UNICEF], 2023).

2.8.8 Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR)

UNHCR, sığınmacıları muhafaza etmek ve problemlerini çözüme kavuşturmak için yürütülen milletlerarası uygulamalara öncü olma ve organizasyonu sağlama sorumluluğuyla 1950'de oluşturulmuştur. 1960'tan beri, göç hususunda Türkiye ile dirsek temaslı bir bağ çerçevesinde hizmet sunmaktadır. Ana gayesi, sığınmacıların haklarını ve huzurunu muhafaza etmektir. Gönüllü geri dönüş, ulusal uyum ve güvenli üçüncü bir ülkeye iskân etme şıklarıyla, her kişinin iltica isteminde bulunabilmesi ve güvenli üçüncü bir ülkenin koruması altında mülteci statüsüyle yaşamını sürdürebilmesi amacıyla faaliyetlerini yürütmektedir. Sığınmacılar içerisinde, milletlerarası koruma gereksinimi bulunan bireylere ilişkin toplumsal destek sistemlerine ulaşmalarını kuvvetlendirmek, geçici barınma merkezlerinde ve şehirleşmenin olduğu yerlerde serbest ikamet içerisinde hayatını idame ettiren sığınmacılara destek sunmak, yerel iltica mekanizmasının kuvvetlendirilmesi amacıyla kanunsal düzenlemeler yapıp sığınmacılara dönük adalet sisteminin geliştirilmesine yardımcı olmak faaliyetleri arasındadır (UNHCR, 2023).

2.9 Göç Alanında Çalışan Sosyal Hizmet Uzmanlarının Rol ve Görevleri

Sosyal Hizmet, toplumun incinebilir ve hassas grupta yer alan bireylere yardımcı olunarak kuvvetlendirilmesini, bireylerin yüksek yararı gözetilerek rahat ve huzur içerisinde yaşayıp sosyal işlevselliklerinin fazlalaşmasını gaye edinen uygulamalı bir disiplindir. Sığınmacılar, farklı gereksinimleri olmaları yönünde düşünüldüğünde sosyal gruplar içerisinde incinebilir, hassas konumda bulunur. Üyesi bulundukları bölgeleri terk etme sebepleri açısından çok değişik problemlere maruz kalmakta ve sığındıkları devletlerde ev sahibi toplumca onaylanmak gibi türlü problemlerle yüzleşmektedirler.

Tüm sığınmacıların ve göçmenlerin kendine özgü kültürü ve nitelikleri vardır. Bu sebeple sosyal çalışmacılar, sığınmacı bir danışan ile çalışmadan evvel danışanı, geldiği ülkedeki ve mevcut durumda yaşadığı halkın niteliklerini eklektik bir şekilde irdeleyerek ele almalıdır (Ünal ve Gedik, 2022).

İltica hususunda çalışırken genelci bir sosyal çalışma perspektifi, problemleri makro boyutta atlatmak amacıyla destekleyicidir. Çünkü iltica hususu yalnızca bir ülkenin korumasına girmek için yapılan bir başvuru ile sınırlı olmamaktadır. Bu husus ile birlikte göçten evvel, göç anı ve göç ettikten sonra karşılaşılan olayları içerir ve bazı problemleri doğurur (Güllüpınar, 2012). Özellikle ucuz ve ağır iş koşullarına maruz kalma, kanunlardaki eksiklikler ve ev sahibi toplumun kin ve nefret içerikli ifadeleri sığınmacıları negatif şekilde etkilemekte iltica edilen ülkeye adaptasyonu güç duruma getirmektedir (Padilla, 1997). Bu nefret içerikli ifadeler ve karşılaşılan problemleri çözüme kavuşturmak amacıyla sosyal çalışmacının ilk olarak göç mevzuatında yetkin olması, ön yargılardan arınmış olması, danışanın başka ve kendine özgü bir gelenek ve göreneklere sahip olduğunun benimsenmesi sosyal hizmet müdahalesi hazırlarken önem arz etmektedir (Nash, Wong ve Trlin, 2006). Bu geniş ve detaylı hususları incelerken yine teferruatlı bir sosyal hizmet uygulamasına gereksinim vardır. Sosyal çalışmacıların rollerinden birinin "kaynak bulucu" olduğu düşünüldüğünde, özel gereksinim sahibi olan bireylerin hak temelli yaklaşımla toplumdaki hizmetlere ulaşmalarını sağlamak ana görevlerden biri olmaktadır (Zastrow, 2014). Yürütülmüş araştırmalar incelendiğinde, sığınmacıların gereksinimleri doğrultusunda toplumdaki hizmetlere nasıl erişecekleri hususunda bilgi sahibi olmadıkları saptanmıştır. Bu bilgi yetersizliği sonucunda ise hizmetlere erişmek için bir istem oluşturmakta imtina etmektedirler. Bu imtina etme davranışlarının sonucunda, iş yaşamında çekincenin arttığı, sosyal güvencesi olmayan, ağır şartlara sahip az gelir getirecek işlerde yoğunlaştıkları tespit edilmiştir (Halkların Köprüsü Derneği, 2016).

Sosyal Hizmet Uzmanları göç sahasında, mikro düzeyde bireylerin kişisel gereksinimlerini giderebilmelerine ve sosyal becerilerinin iyileştirilmesine katkı sağlamaktadır. Mezzo düzeyde, bireylerin grup etkinliklerine dahil edilmesine destek olarak grupla beraber örgütsel davranışların gelişmesine, problem çözme becerilerinin gelişmesine, faaliyet ve kontrol sistemlerinin gelişmesine destek olmaktadır. Makro düzeyde sosyal çalışmacı, göç alanında uygulanan fakat yeterli olmayan yolların tekrar düzenlenip ötekileştirmeyen ve baskıcı olmayan politikaların uygulanıp yaygın hale

getirilmesi konularında çalışmalar yürütür. Toplumsal eşitsizliklere karşı mücadele ederek yaşanan problemlerin çözülmesine destek sağlar (Beter, 2006).

Göçmenler, ülkelerinden gitmelerine neden olan problemlerinden ziyade göç ettikleri bölgelerde de çeşitli problemlere maruz kalırlar. Bu nedenle göçmen bireylere yönelik sosyal hizmet süreci mikro, mezzo ve makro düzeylerde bir uygulamayla yürütülmektedir. Mevcut olaylar, farklı perspektiflerden incelenerek, holistik perspektifle problemleri aşma bölümüne iletilmektedir. Göçle ilgili oluşan tüm dönemlerin arasında ilişki olmakla beraber göç sürecinde yaşanan bir durum, diğer bir olayı tesiri altına almaktadır (Trevithick, 2000).

Göç alanında çalışan sosyal çalışmacılar; kaynak buluculuk, savunuculuk, danışmanlık, arabuluculuk rollerini kullanarak bireyleri ve toplumu güçlendirme çalışması yapar. Hak temelli bakış açısı ile ihtiyacı olan tüm mülteci ve sığınmacıya ayrım yapmaksızın, eşit şekilde yaklaşarak ihtiyaç halindeki hizmeti sağlamakla yükümlüdür. Sosyal çalışmacı, sığınmacıları yaşadıkları zorluklar karşısında durabilmelerine, stresle baş etmelerine dönük çalışmalar yürütebilmektedir. Sosyal çalışmacı, danışanlara bu çalışmaları yaparken 'güç' kaynaklarına başvurabilmektedir. Barınma, sağlık, meslek, maddi kaynak ve eğitim-öğrenim gibi kaynaklara nasıl güvenli olarak erişilebilecekleriyle alakalı danışanı bilgilendirmek, güç kaynaklarına örnek olarak gösterilebilmektedir. Göçmen bireylere dönük sosyal hizmet uygulaması, mikro mezzo ve makro olmak üzere üç aşamada gerçekleşir: Mikro seviyede sosyal hizmet uygulaması, danışanların yetenek edinmeleri ve tek başlarına hayatlarını idame ettirebilme hünerine sahip olma halinin sağlanmasına dikkat çeker. Mezzo seviyede, grup faaliyetlerinin yapılmasıyla, ortaklaşa problem aşma yeteneklerinin kazanılması, duygusal reaksiyonların sağlıklı duruma gelmesi faaliyet ve kontrol sistemlerinin edinilmesi ve örgütsel tavırların kazanımı için sosyal hizmet uygulaması gerçekleşmektedir. Makro seviyede ise, göçmen bireylerin maddi, psiko-sosyal, eğitim ve sağlık gibi bölümlerde gerekli olan ihtiyaçların belirlenmesi amacıyla incelemelerde bulunmak, göçmenlerle ilgili politikaların yapılmasına katkı sunmak ve göçmen danışanların faydasına sosyal teşkilatlanma oluşturmak gibi faaliyetler yürütülmektedir (Buz, 2004).

Sosyal hizmet mesleği, göçmen bireylerin ulusal veya uluslararası yasalarla beraber kazandıkları haklarının muhafaza edilmesi ve güçlendirilmesi, şu anki gereksinimlerinin giderilmesi, göç aşamasında pasif halden kurtulup aktif bir konuma

kavuşarak toplumsal desteklerden tarafsız olarak kendi yaşamlarını sürdürebilecek bir konuma erişmeleri amacıyla yardımlar oluşturmaktadır. Bu durumda kaynak yönetimi eğitim ve danışmanlık fonksiyonlarıyla sosyal hizmet uygulaması göçmen kişiler açısından asgari ihtiyaçlarının karşılanmasına destek sağlar. Sosyal çalışmacılar, ruhsal ve toplumsal problemlere dönük olarak destek sunulması, göçmen bireylere uzun vadeli konaklayacak bir mekân sağlanması, yemek gereksiniminin karşılanması, sağlık sorunlarıyla alakalı gereksinimlere çare bulunması, eğitim gereksiniminin giderilmesi ve toplumsal adaptasyon çalışmalarının yapılması gibi psikososyal gereksinimler hakkında yardımcı olmaktadır (Duyan, 2012).

2.10 Yapılan Araştırmalar

Bu kısımda ev sahibi toplumun Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumları ile sığınmacıların medyada temsil edilişleriyle ilgili yapılan araştırmalardan bahsedilmiştir.

2.10.1 Suriyeli sığınmacılara ilişkin tutumlar ile ilgili yapılan araştırmalar

Topkaya ve Akdağ (2016) tarafından yapılan çalışmada, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının, Suriyeli bireylerin Türkiye'ye yerleşmesiyle beraber ülkelerinin kıymetini daha iyi bildiklerini, ev kiralarının Suriyeli bireylerin ülkeye gelmesiyle beraber pahalılaştığını, ilin büyük ölçüde kalabalık hale geldiğini, Suriyeli bireylere dönük kısmen negatif tutum içinde oldukları, Suriyeli bireylere nakdi destek sağladıklarını ve hükümetin sığınmacılara eğitim imkanını sunduğunu belirtmişlerdir.

Döner (2016) tarafından yapılan çalışma neticesinde; Suriyeli bireylerle Hatay toplumu arasında oluşan problemlerin temelinde, Suriyeli sığınmacıların ucuz iş gücü olmaları ve alım gücünü etkilediği bulunmaktadır. Bu problemlerin yanı sıra çalışmada, Suriyeli sığınmacılar ile ev sahibi toplum arasında kültürel nüansların varlığının ve medyada tahrik edici söylemlerin bulunmasının, problemleri ve olumsuz tutumları daha da belirginleştirmesine neden olduğu tespit edilmiştir.

Gözübüyük Tamer (2016) tarafından Trabzonlu halka yönelik yapılan çalışmada, ev sahibi topluluğun genel olarak Suriyeli sığınmacılara yönelik olumlu tutum içerisinde oldukları, sığınmacıları "din kardeşi" ve "savaş mağduru" olarak niteledikleri, istisna bir durum olarak halkın, Suriyeli bireylere vatandaşlık hakkı sağlanmasına muhalif oldukları, yeni sığınmacıların artık ülkeye alınmaması gerektiğini düşündükleri tespit edilmiştir.

Yüksekokul talebelerinin Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılara olan perspektiflerinin incelendiği araştırmada, cinsiyet yönünden incelendiğinde kadınların, erkeklere göre Suriyelilere ilişkin tutumlarının daha pozitif yerde bulundukları, Suriye ile bölgesel yakınlık nedeniyle sürekli bağ kurmak durumunda kalan Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu'dan giden talebelerin sığınmacı bireylere yönelik daha pozitif tutumlar besledikleri, 24 yaş ve üstündeki talebelerin sığınmacıların daha zor şartlarda çalıştırılmasını tasdiklemesi açısından 24 yaş ve aşağısındaki talebelere kıyasla daha geniş bir bölümde oldukları, gençlerin yabancı uyruklu bireylere yönelik daha tepki verici olduğunu, bu negatif tutumların meydana gelmesinde ebeveynlerin ve yakınların düşüncelerinin kişinin tutumlarını tesiri altına aldığı sonuçlarına ulaşılmıştır (Ankaralı ve diğerleri, 2017).

Saçan, Cizdan ve Tabak (2017) tarafından Aydın halkına yönelik yapılan çalışmada, ev sahibi topluluğun Suriyeli bireylere dönük perspektiflerinin çoğunlukla negatif içerikli olmasına rağmen Türkiye'nin tertibine zarar vermedikleri müddet Suriyeli sığınmacılara muhalif tavır içerisinde bulunmadıkları saptanmıştır. Sığınmacıları savaş mağduru olarak niteleyen bireylerin, çocuk göçmenlere devlet tarafından her hizmete erişimlerinin sağlanmasını savundukları da tespitler arasında yerini almıştır.

Çömez Polat ve Kaya (2017) tarafından yapılan çalışma, 45 Çukurova Üniversitesi talebesi ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonuçlarında, Adana şehrindeki öğrencilerin yarısından çoğunun sığınmacılarla hiç iletişim kurmadığı gözlemi önemlidir. Çalışmada, Türk halkı ile Suriyeli sığınmacıların İslam dinine ait olması ve dinsel açıdan birçok yönden ortak değerler olmasında karşın uyum içerisinde olamadıkları, Adana'da yaşayan üniversite talebelerinin Suriyeli sığınmacılarla kısıtlı ve negatif bir tutumu benimsedikleri tespit edilmiştir.

Çetin (2017) tarafından yapılan çalışmada, İzmir halkının büyük çoğunluğunun, Suriyeli bireylere mesafeli olduğu, asayiş ve hayat pahalılığından Suriyeli bireyleri mesul tuttukları, topluma entegre olamayacaklarını düşündükleri, yanlış politika yürütüldüğü, Suriyeli sığınmacıların ülkelerine geri dönemeyeceklerini düşündükleri saptanmıştır.

Sönmez ve Adıgüzel'in (2017) çalışmasında; Gaziantep'in çoğunluğunda, Suriyeli sığınmacılar en mühim problem diye görülmektedir. Suriyeli bireylerin mevcudiyetine yönelik negatif tutum içerisinde olanların oranı yaklaşık %45'tir. Çalışmada, Suriyeli

bireylerin ekonomik yük diye nitelendirildiği, ev sahibi toplumun stigma içeren davranış ve söylemlerde bulunduğu tespit edilmiştir.

Türk halkının Suriyeli sığınmacılarla alakalı tutumlarının analiz edildiği araştırmada, araştırmaya katılan topluluğun, Suriyeli sığınmacılarla alakalı negatif tutumlara karşı çıktıkları, Suriyeli sığınmacılara yönelik oluşturulabilecek pozitif çözüm içeren tabirlerle aynı görüşte oldukları, Suriyeli sığınmacıların haklarını müdafaa etme hususunda çekimser olduğu, Türkiye'nin ve toplumun Suriyeli bireylerle alakalı izlediği politikalarla aynı fikirde olmadıkları, Suriyeli sığınmacılara nakit ve eşya desteğinin sağlanması hususunda çekimser oldukları tespit edilmiştir (Kabaklı Çimen ve Ersoy Quadir, 2018).

Türk halkının Suriyeli sığınmacılara ilişkin tutum ve algılarının incelendiği başka araştırmada, geniş kapsamdan bakıldığında araştırmaya dahil olanların Suriyelilere yönelik negatif tutum ve algıyı benimsemedikleri, örneklem grubun Suriyelilerle iyi geçinme, Suriyeli sığınmacılara yönelik peşin hükümlü olmama ve Suriyelilere bir işte çalışma hakkı sağlanması ile suça yatkın olmamaları hususlarında daha pozitif tutum ve algıyı benimsedikleri saptanmıştır. Ayrıca, Suriyeli bireylere vatandaşlık hakkı sağlanması, beraber hayat sürme ve sığınmacıların duygularını anlama hususlarında ise daha negatif tutum ve algıyı benimsedikleri, evli kişilerin tek yaşayanlara kıyasla Suriyeli bireylere yönelik daha empatik yaklaştıkları, Suriyeli sığınmacılara vatandaşlık hakkı sağlanması ve Suriyeli bireylerle hayat sürme hususlarında çiftçi ve işi olmayanların daha pozitif tutum ve algıyı benimsedikleri, ev hanımı ve talebelerin daha negatif tutum ve algıyı benimsedikleri tespit edilmiştir. Suriyeli bireylere vatandaşlık hakkı sağlanması ve Suriyeli sığınmacılarla beraber hayat sürme hususlarında Marmara ve Ege Bölgesi'nde ikamet edenlerin daha pozitif tutum ve algıyı benimsedikleri, Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde ikamet edenlerin daha negatif tutum ve algıyı benimsedikleri saptanmıştır (Çiftçi, 2018).

Ekici (2019) tarafından, 2014-2017 yılları arasında Türk halkının Suriyeli bireylere dönük negatif tutum ve risk oluşturduklarını içeren 25 makaleyi içerik analizi metoduyla incelemiştir. Çalışmanın neticeleri, ev sahibi toplumun Suriyeli bireyleri, kültürel düzene, toplumsal ve ahlaki usullere, iktisadi sisteme, asayişe ve ana hizmet bölümlerine ulaşma hususunda bir risk oluşturan kişiler diye niteledikleri tespit edilmiştir.

Koçak ve Küçük (2020) tarafından Trabzonlu bireyler içerisinde yürütülen çalışmada, örneklem grubun sosyal hayatta Suriyeli bireylere dönük negatif tutum içerisinde oldukları görülmüştür. Cinsiyet yönünden bakıldığında ise kadınların, erkeklere göre Suriyeli bireylere daha negatif bir tavır aldıkları gözlenmiştir. Halkın Suriye uyruklu olmayan kişilerin haricinde bulunan ve ülkemizde ikamet eden diğer göçmenlere perspektifleri çoğunlukla biraz daha pozitiftir. Trabzonlu halkın büyük bir bölümünün sosyal hayatta Suriyeli bireylerle karşılaşmak ve aynı bölgede hayat sürmek istemedikleri tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların büyük bir bölümü, Suriyeli bireylerin, Trabzon'da yasalara aykırı davranışta bulunma olaylarını çoğalttığı kanaatindedir. Trabzonlu halkın, Suriyeli bireylere vatandaşlık hakkı sağlanmasına da muhalif olduğu sonucu da tespitler arasında yerini almıştır.

Özkan ve Bayrakçıl (2021) tarafından yapılan saha çalışmasında, mavi yakalı Türk işçilerin, sığınmacı olan mesai arkadaşlarına yönelik tutumları analiz edilmiştir. Çalışma neticelerinde, araştırmaya katılan Türk işçilerin sığınmacılara yönelik din ve ırk esaslı dışlama sergilemediklerini, düzenli ve örgütlü ırkçılıktan bahsetmenin görülmediği saptanmıştır. Bununla beraber toplumsal-iktisadi ve toplumsal-kültürel açıdan sığınmacı işçilere dönük gerçekleşmesi beklenen olayların fazla ve tutumların çoğunlukla olumsuz içerikli olduklarından bahsedilebilir. Türkiye'de istihdam edilecek sığınmacıların eğitim görmüş ve nitelikli olmalarının elzem olduğu yönünde yararcı bir tutum tespit edilmiştir. Araştırma, örneklem grubun, sığınmacı olan iş arkadaşlarına dönük tutumunu mikro bir bakış açısından, daha çok örgüt içindeki işgücünün adaptasyonu ve istek durumu yönünden incelense de bu adaptasyonun kurulması amacıyla daha büyük bir bakış açısıyla toplumsal-iktisadi ve toplumsal-kültürel değişkenlerin de dikkate alınmasının elzemliği sonucu saptanmıştır.

Sümer (2021) tarafından yapılan çalışmayı, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Göç Araştırmaları Anabilim Dalında lisansüstü eğitimini sürdüren 48 talebe içermiştir. Çalışmanın neticesinde ulaşılan bazı bulgulara göre örneklem grubun %75'i Suriyeli bireyleri eziyetten kurtulan bireyler diye algıladıklarını, %54,2'si Suriyeli bireylerin ülkelerindeki problem çözüme kavuştuktan sonra geri gönderilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Çalışmanın sonuçları, öğrencilerin Suriyeli sığınmacılara dönük negatif tutumlarla aynı fikirde olmadıklarını, yardım edilmesi gerektiğini, sığınmacılara yönelik

köklü çözüm tavsiyelerine katılmadıklarını, haklarına saygı gösterilmesi gerektiği ve sığınmacıların mevcudiyetinin tasdiklendiğini ortaya koymuştur.

Afyonoğlu ve Buz (2021) tarafından yedi farklı şehirdeki sosyal hizmet bölümü talebelerinin Suriyeli bireylere dönük tutumlarında çekimser olduklarını, Suriyeli bireyler hususundaki negatif düşüncelere katılmadıklarını, Suriyeli sığınmacılara dönük köklü ve yumuşak çözüm tavsiyeleri bulunmasına ilişkin çekimser olduklarını, Suriyeli bireylerin haklarını gözeten söylemlerle aynı fikirde olduklarını ve sığınmacı bireylere herhangi bir destek sağlamadıklarını ortaya koymaktadır.

Kaygısız (2021) tarafından yapılan çalışma neticesinde, Suriyeli bireylere yönelik peşin hüküm, stereotip ve beş tutum açısından olumsuz tutumlar tespit edilmiştir. Tutum boyutları yönünden en pozitif boyut toplumsal mesafe iken; en negatif boyutun toplumsal ve kültürel boyut olduğu analiz edilmiştir. Çalışmaya dahil olan sosyal hizmet bölümü talebelerinin okudukları yüksekokula göre sadece toplumsal mesafe boyutuna göre belirgin bir değişkenlik gözlenmiş, çoğunlukla İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa talebelerinin tutumları daha negatif yönde olduğu incelenmiştir. Talebelerin hangi sınıfta öğrenim gördükleri, sınıf seviyesi, göç alanında staj veya gönüllü faaliyetlerde bulunma, çevresinde Suriyeli sığınmacı bireyle tanışma geçmişi ve siyasi düşünceleri yönünden Suriyeli bireylere dönük tutumları arasında belirgin nüanslar saptanmıştır.

Yılmaz ve Günay (2022) tarafından yapılan çalışma, ev sahibi toplumun Suriyeli sığınmacı bireylere perspektifini, algısını, tutum ve ifadelerini aktarması açısından mühimdir. Çalışmanın bilgileri anket formu uygulanarak elde edilmiştir. Çalışmanın uygulandığı grup, İzmir'de ikamet eden 18 yaş ve üstündeki katılımcılardır. Çalışmaya totalde 522 kişi katılım göstermiştir. Çalışmanın neticesinde, Suriyeli bireylere insani yardım sağlanması elzemliği, sığınmacı bireylerin haksızlığa uğramış, merhamete ve desteklenmeye ihtiyaç duyan kimseler olduğu tarafında halkta genel bir tavrın meydana geldiği gözlenmiştir. Ayrıca örneklem grubun, sığınmacı bireylerle müşterek yerde bulunmaktan kaçındıkları gibi bir neticeye de varılmıştır. Sığınmacılara insani yardım sağlanması gerektiğini savunan katılımcıların beraber hayat sürme hususunda önemli kararsızlıklarının bulunduğu, birlikte hayat sürmeye karşı oldukları tespit edilmiştir.

2.10.2 Suriyeli sığınmacıların medyada temsili ile ilgili yapılan araştırmalar

Çağlar ve Özkır'ın (2014) çalışmasına göre, Türk medyasının Suriyeli sığınmacılara yönelik yaptıkları haber ve diğer yazılarında fazlaca politikleşme dikkat çekmektedir. Hükümete muhalif olan köşe yazarlarının, Suriyeli birey konusunda yaptığı haberlerin politik ifadelere değindiğini ifade etmişlerdir. Diğer durumda, hükümetle aynı politik görüşü savunan gazetelerdeki köşe yazılarında ise daha ılımlı bir tavırda oldukları görülürken, tavrın iktidar partisinin destek vermediği diğer bir topluluk hususunda tersi yönde olduğunu tespit etmişlerdir.

Pandır ve diğerlerinin (2015) çalışmasına göre ise Türk medyasının %30'unu Suriyeli bireylerle alakalı haberler içermekte ve Türk medyası Suriyeli sığınmacılar hakkında pozitif veya tarafsız bir tavır ortaya koymaktadır. Onlara göre de gazetelerdeki haberler iktidar partisine ılımlı tavır almalarına göre değişmektedir. Gazetelerde bulunan düz yazı ve fotoğraflarda genellikle Suriyeli bireylerin karşılaştıkları sorunların bulunduğu ve sığınmacılara destek olunmasının elzem olduğu kişiler iletisinin verildiği ifade edilmiştir. Ayrıca Suriyeli bireylerin iktisat ve iş gücüne risk diye algılandığı da analiz edilen gazetelerde tespit edilmiştir. Suriyeli bireylerin devamlı olarak benzeşik bir şekilde, devamlı desteğe ihtiyacı olan ve huzursuz bir şekilde yansıtıldıklarını, bu nedenle de dışlandıklarını belirtmişlerdir.

Özdemir ve Öner Özkan'ın (2016) sosyal medya kullananlarının Suriyeli bireylere ilişkin algılarını analiz ettiği çalışma neticesine göre Suriyeli sığınmacılara dönük çoğunlukla negatif bir davranışın bulunduğu tespit edilmiştir. Suriyeli bireyler Türkiye'nin istikbaline, refahına, iktisadına ve toplumsal düzenine dönük bir risk diye algılanmaktadır. Bunun sebebi ise gazetelerde bulunan havadislerin çoğunlukla negatif tarafta bulunmasıyla ilişkilendirilmiştir. Türkiye'deki iktidar partisinin Suriyeli bireylere dönük izlediği politikalar da sürekli tenkit edilmiş ve iktidarın politik menfaatler için sığınmacıları siyasi malzeme olarak kullandığı algısı yürütülmüştür.

Yazıcı'nın (2016) çalışmasında, sosyal medyada Suriyeli sığınmacılara dönük yapılan nefret içerikli ifadeler analiz edilmiştir. Çalışmanın neticesinde, sosyal medya kullananların, Suriyeli bireylere yönelik hasımlık benimsediğini, neden olarak Türkiye'nin rahatlığını ve düzenini olumsuz etkiledikleri algısının belirginleştiği tespit edilmiştir. Suriyeli bireyleri itham edici, küçük düşürücü ve dışlayıcı paylaşımlarında bulunduğu, kendi ırkını öteki ırklardan üstün gördüklerine dair ifadelerle de karşılaşıldığı

ifade edilmiştir. Sebep olarak ise çoğunlukla sığınmacıların, Türkiye'ye iktisadi açıdan ağırlık oldukları ve maddi yönden ülkeyi olumsuz etkilediklerinden söz edilmektedir.

Uçak (2017) tarafından analiz edilen haberlerin ortak özelliği, politikacıların söylemlerinin iletilmeleriyle kısıtlı olması ve politik liderlerce Suriyelilerin politik bir nesne diye algılanmasıdır. Göç hakkındaki problemler ve çözüm tavsiyeleri çözümsel şeklinde belirli bir süreç içerisinde ve sebep-netice bağlantısı yapılarak verilmemiştir. Problemler dil, din, iktisadi sebeplere dayanmış olmasına karşın havadislerde halka gereğince bilgi sunulmamıştır. İnsan kaçakçılığı, kadın ve çocuk sığınmacıların problemlerinden bahsedilmemiş, yaşanan sorunlar duygusal ve trajik bir şekilde kişisel insan hikayeleri haline getirilmiştir.

Boztepe (2017) tarafından yapılan çalışmada 4 farklı televizyon kanalında ana haber bültenlerinde Suriyeli sığınmacıların nasıl ifade edildiği incelenmiştir. Çalışma sonuçları, farklı düşünce tarzlarına sahip olmalarına rağmen televizyon kanallarının damgalayıcı içerikli ve olumsuz ifadeler içeren haberlerde çoğunlukla birbirine benzediğini saptamıştır. Bunun dışında kanalların, Suriyeli sığınmacılara yönelik olarak, benimsedikleri düşünce tarzlarını aktaran, hükümete yakınlıklarına göre şekillenen bazı ifade ediş biçimleri oluşturdukları da tespit edilmiştir.

Gölcü ve Dağlı (2017) tarafından haber içeriklerinin incelendiği çalışmada, Suriyeli sığınmacıların maddi ağırlık yarattığı, birçok alanda problem teşkil ettiklerinden bahsedilmiş, stigma içeren içerikler tespit edilmiştir.

Dijital gazeteler incelendiğinde, Suriyeli sığınmacıların ulusal birlik ve beraberliğe risk teşkil ettikleri, istismar, gasp, şiddet gibi sosyal problemlerin çoğalmasının kökeni haline gelecek şekilde negatif kodlarla iletilerek refah ve düzeni yıkan kişiler oldukları düşünceleriyle anıldıkları gözlenmiştir. Ekşi Sözlükte sosyal medya kullananların genelinin, Suriyeli bireyleri iktisadi ağırlık, asayiş problemi, refahı bozan kişiler, toplumsal yapıya muhalif bir grup diye algılandığı tespit edilmiştir (Kardeş, Banko ve Akman, 2017).

Paksoy ve Şentöregil (2018) tarafından yapılan çalışmada, Türkiye'de en popüler olan 5 gazetenin 2011 ve 2015 yıllarındaki Suriyeli sığınmacılarla ilgili haberleri analiz edilmiştir. Çalışmada, gazetedeki haberlerin genelinde Suriyeli bireylere yönelik pozitif bir tutumun benimsendiği ve ılımlı bir tavır içerisinde bulunulduğu saptanmıştır. Ancak haber içeriklerinde sığınmacıların kendi haklarını savunabileceği, seslerini

duyurabilecekleri bir alanın olmadığı, içerikte bireylerin pasif konumda oldukları gözlenmiştir. Haber içeriklerinde, Türkiye'de geçici koruma statüsünde bulunan Suriyeli sığınmacıların, geniş şekilde "mülteci" diye nitelendirildikleri yanlış ifadeler tespitler arasındadır.

Çambay'ın (2019) araştırmasında, Suriyeli bireylerin dijital gazetelerde gasp, cinsel istismar, şiddet, cinayet ve bulaşıcı rahatsızlık gibi mühim negatif kodlara dayalı konular kapsamında anıldığı gözlenmekle beraber, haberlerde din, dil, ırk ayrımcılığının devamlı altının çizildiğini ve Türkiye'de Suriyeli sığınmacılar nedeniyle barınma, sıhhat, eğitim gibi esas konularda çok önemli problemlerin oluştuğu devamlı olarak anlatılmıştır. Bundan yola çıkılarak, gazetelerde Suriyeli bireylere dönük mühim bir negatif algı oluşturulduğu saptanmıştır.

Artar (2019) tarafından birbirinden farklı politik düşünceyi savunan 17 gazetede Suriyeli sığınmacılarla ilgili ekonomi içerikli haberler incelenmiştir. Çalışmada, hükümete yakınlığıyla bilinen dindar gazetelerin, sığınmacılara karşı daha ılımlı olduğu, din kardeşliğine vurgu yapıldığı ve Suriyeli bireyleri 'yardıma muhtaç' diye nitelediği, solcu gazetelerde ise sığınmacıların ekonomik sorun olarak betimlendiği, 'ucuz emek' oldukları için işverenler tarafından suistimal edildiklerini içeren haberlerin ağırlıkta olduğu tespit edilmiştir.

Akbaş (2019) tarafından yapılan çalışmada, medyada Suriyeli çocukların nasıl ifade edildiği araştırılmıştır. Haberlerde Suriyeli çocukların, mağdur olarak gösterildiği, ayrımcılık ve stigma içerikli ifadelerin bulunduğu, çocuk haklarına ve mahremiyete aykırı şekilde çocuklardan bahsedildiği, çocuk işçiliğinin meşru ve masum şekilde gösterildiği tespit edilmiştir.

Koçak ve Küçük (2020) tarafından yapılan, Suriyeli bireylere dönük sosyal medya ve internet paylaşımlarının incelendiği araştırma, Konya'da ikamet eden internet ve sosyal medya kullanıcıları üstünden yapılmıştır. Çalışma neticesinde, örneklem grup, büyük ölçüde internet ve sosyal medyada Suriyeli bireylere dönük negatif ifadeler ve haberlerle karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların önemli bir bölümü Suriyeli bireylere dönük negatif yönelik ifadeleri, kendilerinin paylaşmadıklarını Suriyeli bireylere ilişkin negatif paylaşımları da desteklemediklerini ifade etmişlerdir.

Gezik (2022) tarafından yapılan çalışmada en çok satan 4 gazetenin 2016 ve 2017 yıllarındaki haberlerinde Suriyeli bireylerin nasıl yansıtıldığı incelenmiştir. Genel olarak

Suriyeli bireylerin ekonomik yük, güvenlik sorunu, doğurgan yapıda olmaları nedeniyle nefret ve stigma içeren ifadelere maruz kaldıkları, sığınmacılarla ilgili haberlerin saptırılıp mübalağa içeren üslupla negatif olayların, halkın dikkatini çekecek şekilde anlatıldığı, negatif fiillerin Suriyeli bireylere aktarıldığı içerikler tespit edilmiştir.

3. YÖNTEM

3.1 Veri Toplama Yöntem ve Araçları

Bu araştırmada, nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma, mevcut olanı değişikliğe uğratmadan incelemeye fırsat veren, bir vaziyeti harfiyen analiz etmeyi hedefleyen tarama modeline göre düzenlenmiştir. Genel tarama modelinde, fazlaca bulunan elemandan meydana gelen bir evrende, evrenle ilgili geniş, kapsamlı bir sonuca ulaşmak amacıyla evrenin tamamı veya evrenden çekilecek bir grup örnek veya örnekleme dönük tarama yapılmaktadır. İlişkisel tarama modeli, iki ve daha fazla adetteki değişken içerisinde beraber değişimin mevcudiyetini saptamayı gaye edinen tarama yaklaşımıdır. İlişkisel tarama modelinde, değişkenlerin beraber değişme durumu ile değişim mevcutsa bunun oluşumu tespit edilir (Karasar, 2012). Bu nicel araştırma yöntemiyle çalışmada, sosyal hizmet uzmanlarının tutumlarının farklı değişkenlere göre nasıl etkilendiği, tutumlardaki değişikliklerin nasıl meydana geldiği ve bu değişimlere nelerin neden olabileceği analiz edilip detaylıca yorumlanmıştır.

Bu araştırmada, Suriyelilere yönelik son yıllarda ayrımcı ve dışlayıcı söylemlerin artmış olması gözleminden hareketle Türkiye'de en fazla sığınmacı nüfusu oluşturan Suriyelilere yönelik tutumun ölçülmesi çalışması yapılmış olup yöntem olarak Latife Kabaklı Çimen ve Seher Ersoy Quadır tarafından 2018 yılında geliştirilmiş, 41 sorudan oluşan "Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Bu ölçeğe ek olarak araştırmacı tarafından hazırlanan, Sosyal Hizmet Uzmanlarının sahadaki tecrübelerine yönelik 18 sorudan oluşan sosyodemografik bilgi formu da kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini sosyal hizmet uzmanları, örneklemini ise Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği

üyeleri oluşturmuştur. Araştırmada sözü edilen ölçeğin kullanımına yönelik onay ve kullanılan ölçek, ölçeği geliştiren yazarlardan e-posta yoluyla talep edilmiş ve ölçeği kullanma onayı alınmıştır. Araştırmanın, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği üyelerine uygulanması amacıyla SHUDER genel merkezinden e-posta yoluyla onay alınmıştır.

3.2 Veri Toplama Süreci

Araştırma 23.02.2023-06.04.2023 tarihleri arasında yapılmış olup örneklem grubunu Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği üyeleri oluşturmaktadır. Araştırmaya 107 kadın, 35 erkek olmak üzere toplam 142 sosyal hizmet uzmanı katılmıştır. Anket tekniğinin kullanıldığı araştırma formunda demografik sorular ve ölçeği geliştirenlerden gerekli onaylar alındıktan sonra "Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Tutum Ölçeği" yer almıştır. Aydınlatılmış onam formu anket linkinin başına eklenmiştir. Bu ölçeğe ek olarak araştırmacı tarafından hazırlanan, sosyal hizmet uzmanlarının sahadaki tecrübelerine yönelik 18 sorudan oluşan sosyodemografik bilgi formu kullanılmıştır. Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumlarla ilgili yapılan çalışmalardan elde edilen veriler analiz edilerek araştırmanın teorik kısmı oluşturulmuştur. Veriler toplanmadan önce üniversitenin etik kurulundan onay alınmış, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği'nden (SHUDER) araştırmayı uygulayabilmek için gerekli kurum izni alınmıştır. Çalışmada uygulanan ölçek ve sosyodemografik bilgi formu, Google Formlar kısmında oluşturulmuştur. SHUDER'in WhatsApp, Instagram ve e-posta gruplarında anket linki paylaşılarak çevrimiçi anket yöntemiyle veriler elde edilmiştir. Anket linki, araştırmada geniş bir örnekleme ulaşılabilmesi amacıyla bu gruplarda, farklı tarihlerde 2 defa hatırlatma mesajı olarak paylaşılmıştır. Araştırma anketi, verilerin hızlı bir şekilde toplanması amacıyla katılımcıların cevaplarını değiştiremeyeceği şekilde düzenlenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular, çeşitli değişkenlere göre detaylı olarak yorumlanmıştır. Araştırmada değişkenler arası ilişkiler incelenmiş ve "Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılara dönük tutumları farklı değişkenlere göre incelendiğinde nasıldır?" temel sorusunun yanıtı incelenmiştir.

3.3 Veri Analizi ve Değerlendirilme Yöntemi

SHUDER üyelerinin "Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Tutum Ölçeği" puanları, ortalamalarına göre tablo şeklinde açıklanmıştır. Bu ölçeğe ek olarak araştırmacı

tarafından hazırlanan Sosyal Hizmet Uzmanlarının sahadaki tecrübelerine yönelik 18 sorudan oluşan sosyodemografik bilgi formu da kullanılmıştır. Formlarla ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir:

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmaya dahil olan katılımcıların demografik bilgilerini öğrenmek amacıyla kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Formda katılımcıların cinsiyet, yaşadığı şehir, eğitim durumu, medeni durum, çocuk sahibi olma durumları, gelir düzeyi, ailedeki birey sayısı, dini inanç düzeyini içeren sorulardan oluşmuştur.

Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Tutum Ölçeği: Üniversite öğrencilerinin Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutumlarını belirlemek amacıyla Kabaklı Çimen ve Ersoy Quadir (2017) tarafından geliştirilen ölçeğe aynı araştırmacılar tarafından ülkemizde sığınmacılarla ilgili güncel gelişmeler doğrultusunda başka maddeler de eklenmiş ve ölçekteki önerme sayısı 2018 yılında 25'ten 41'e çıkarılmıştır. Ölçek "Kesinlikle katılıyorum" = 5 puan, "Katılıyorum" = 4 puan, "Kararsızım" = 3 puan, "Katılmıyorum" = 2 puan, "Kesinlikle katılmıyorum" = 1 puan olmak üzere 5'li likert tipi şeklinde düzenlenmiştir. Ölçekte yer alan 41 önermenin 18 tanesi (7, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 26, 28, 34, 37, 38) ters sorudur ve puanlama tersinden yapılmıştır (Kabaklı Çimen ve Ersoy Quadir, 2018).

Sosyodemografik Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından hazırlanan, 18 sorudan oluşan, sosyal hizmet uzmanlarının saha tecrübelerini içeren, sığınmacılara yönelik tutumlarının farklı değişkenlere göre analiz etmeye yardımcı olan, sosyal hizmet eğitimine ve literatürüne katkı sağlayan sorulardan oluşmaktadır.

Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumlarını belirlemek üzere, "Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Tutum Ölçeğine" sosyal hizmet uzmanlarının vermiş oldukları cevaplar incelenerek, bu ölçeği oluşturan 5 boyut: (1) Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma, (2) Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme, (3) Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma, (4) Hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme ve (5) Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma çıkarımlarda bulunulmuştur. Olumsuz maddelerden oluşan "Suriyeli sığınmacılar hakkında olumsuz fikre sahip olma" boyutunda yer alan maddeler ters kodlanarak boyut "Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma" olarak düzenlenerek elde edilen yüksek puanların olumlu fikre sahip olması şeklinde yorumlanmıştır.

Verilerin analizine başlamadan önce, çalışmada yer alan değişkenlerin dağılımları incelenmiş ve bu değişkenlere ait verilerin normal dağılım sergileyip sergilemediğini incelemek üzere Kolmogorov-Smirnov ile Shapiro-Wilk testi sonuçlarına bakılmıştır. Normallik varsayımını test etmek üzere yapılan Kolmogorov-Smirnov ile Shapiro-Wilk testi sonuçlarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p<0,05$) ve dolayısıyla da verilerin normal dağılmadığı tespit edilmiştir. Verilerin dağılımının normal olmadığı göz önüne alınarak, analiz yöntemi olarak parametrik olmayan yöntemlerin kullanılmasına karar verilmiştir. Araştırmada yer alan kayıp veriler için herhangi bir kayıp veri atama yöntemi kullanılmayarak, analiz sırasında kayıp veriler çıkarılarak analize devam edilmiştir. Verilerin analizi SPSS 25 istatistik programı kullanılarak yapılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM

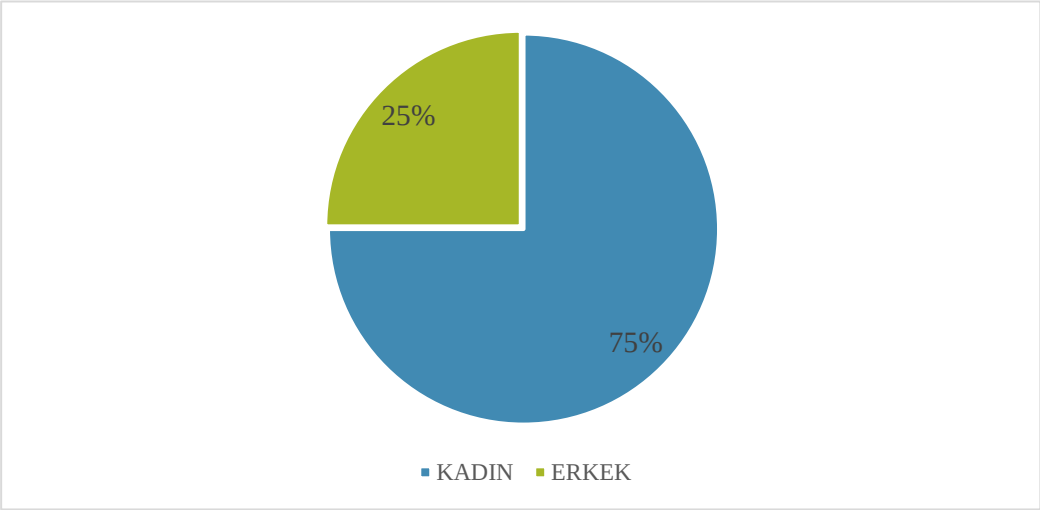
Bu kısımda Suriyeli sığınmacılara yönelik tutum ölçeğine ait puanların, sosyal hizmet uzmanlarının demografik bilgileriyle karşılaştırılmasına ilişkin bulgular ile araştırmacı tarafından hazırlanan sosyodemografik bilgi formunun karşılaştırmasına ilişkin bulgular yer almaktadır.

4.1 Demografik Bulgular

Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumlarının, cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 1'de yer almaktadır:

Tablo 1: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların cinsiyete göre Mann-Whitney u sonuçları.

Boyutlar	Cinsiyet	N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	Z	p
Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma	107	74,39	7959,50	107	1563,500	-1,463	,143
	35	62,67	2193,50	35			
Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme	107	73,31	7844,00	107	1679,000	-,923	,356
	35	65,97	2309,00	35			
Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma	107	74,27	7946,50	107	1576,500	-1,404	,160
	35	63,04	2206,50	35			
Hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme	107	69,41	7426,50	107	1648,500	-1,064	,287
	35	77,90	2726,50	35			
Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma	107	71,20	7618,50	107	1840,500	-,155	,877
	35	72,41	2534,50	35			

Şekil 1: Sosyal hizmet uzmanlarının cinsiyete göre dağılımları (%).

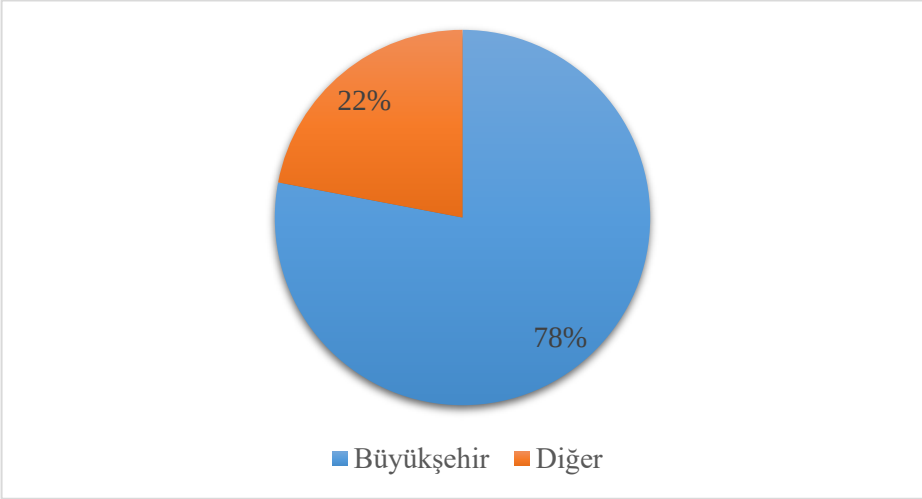
Tablo 1 incelendiğinde, sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutumlarının cinsiyete göre Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma, Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme, Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma, hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme ve Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>.05$). Kaygısız'ın (2021) çalışmasında da benzer bir sonuç çıkarak cinsiyetler ve tutum ilişkisi arasında anlamlı bir fark çıkmamıştır. Bu duruma, sosyal hizmet bölümü lisans mezunlarının çoğunlukla kadınlardan meydana gelmesi ve araştırmaya katılım gösterenlerin büyük bir kısmının kadın olmasının (%75) tesiri bulunduğu düşünülmektedir. Ankaralı ve diğerleri (2017), kadınların, erkeklere göre Suriyelilere

ilişkin tutumlarının daha pozitif yerde bulunduklarını saptamıştır. Koçak ve Küçük (2020) tarafından Trabzonlu bireyler içerisinde yürütülen çalışmada, kadınların, erkeklere göre Suriyeli bireylere daha negatif bir tavır aldıkları gözlenmiştir.

Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılara karşı görüşlerinin uzmanların yaşadıkları şehre göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların uzmanların yaşadıkları şehre göre Mann-Whitney u sonuçları.

Boyutlar	Yaşadığı Şehir	N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	Z	p
Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma	Diğer	31	72,45	2246,00	1691,000	-,146	,884
	Büyükşehir	111	71,23	7907,00			
Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme	Diğer	31	72,56	2249,50	1687,500	-,164	,870
	Büyükşehir	111	71,20	7903,50			
Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma	Diğer	31	72,56	2249,50	1687,500	-,163	,870
	Büyükşehir	111	71,20	7903,50			
Hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme	Diğer	31	74,16	2299,00	1638,000	-,409	,683
	Büyükşehir	111	70,76	7854,00			
Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma	Diğer	31	77,77	2411,00	1526,000	-,983	,326
	Büyükşehir	111	69,75	7742,00			

Şekil 2: Sosyal hizmet uzmanlarının yaşadıkları şehirlere göre dağılımları (%).

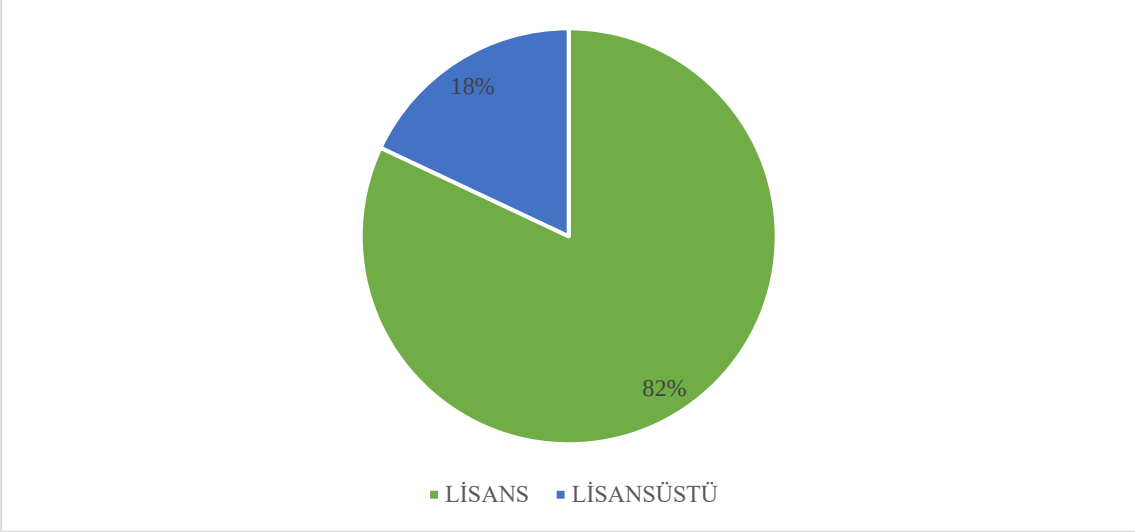
Tablo 2 incelendiğinde, sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutumlarının uzmanların yaşadıkları şehrin büyükşehir olup olmamasına göre Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma, Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm

üretme, Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma, hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme ve Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (p>.05). Bu duruma, katılımcıların çoğunun büyük illerde yaşayanların (%78) sebep olduğu düşünülmektedir.

Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumlarının, eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 3'te yer almaktadır:

Tablo 3: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların uzmanların eğitim durumuna göre Mann-Whitney u sonuçları.

Boyutlar	Eğitim Durumu	N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	Z	p
Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma	Lisans	117	70,97	8303,50	1400,500	-,332	,740
	Lisansüstü	25	73,98	1849,50			
Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme	Lisans	117	71,50	8366,00	1462,000	-,003	,998
	Lisansüstü	25	71,48	1787,00			
Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma	Lisans	117	72,24	8452,50	1375,500	-,467	,641
	Lisansüstü	25	68,02	1700,50			
Hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme	Lisans	117	71,81	8401,50	1426,500	-,194	,847
	Lisansüstü	25	70,06	1751,50			
Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma	Lisans	117	69,70	8155,00	1252,000	-1,153	,249
	Lisansüstü	25	79,92	1998,00			

Şekil 3: Sosyal hizmet uzmanlarının eğitim durumuna göre dağılımları (%).

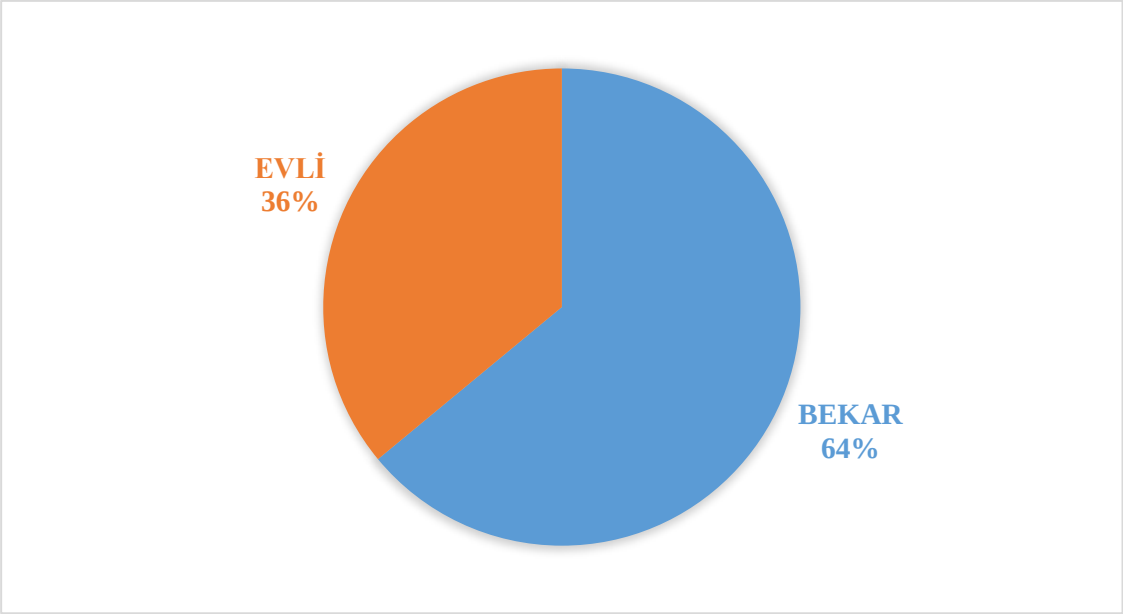
Tablo 3 incelendiğinde, sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutumlarının uzmanların lisans ya da lisansüstü eğitime sahip olmalarına göre Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma, Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm

üretme, Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma, hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme ve Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (p>.05). Sosyal hizmet bölümünde genelci ve çok kültürlü sosyal hizmet uygulaması dersleri verildiğinden uzmanların, Suriyeli bireyler hususunda bilgi sahibi olup duyarlı ve objektif bir tutum benimsediklerinden karşılaştırmanın olanaklı olmadığı düşünülmektedir. Salduz tarafından (2021) yapılan çalışmada da benzer bir bulgu elde edilmiştir. Sosyal hizmetin doğası ve etik ilkeleri sebebiyle, saha faaliyetleri sırasında talebelerin tutum ve davranışlarının danışanların dili, dini ırkı, tabiiyeti gibi nitelikleri sebebiyle, damgalayıcı muamele gösterilmemesi ve her danışana yüksek yararları gereğince en iyi hizmetin sağlanması amacıyla özveride bulunulması konuları derslerde talebelere öğretilmektedir (Kara, 2018). Baş ve Eti'nin (2021) çalışmasında, sosyal hizmet bölümünü okuyan öğrencilerin sığınmacılara pozitif bir tutum içerisinde oldukları, lisansta okuyanların ön lisansta okuyanlara kıyasla daha ılımlı oldukları saptanmıştır.

Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumlarının, medeni durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4'te yer almaktadır:

Tablo 4: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların uzmanların medeni durumuna göre Mann-Whitney u sonuçları.

Boyutlar	Medeni Durum	N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	Z	p
Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma	Bekar	91	68,59	6241,50	2055,500	-1,127	,260
	Evli	51	76,70	3911,50			
Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme	Bekar	91	69,25	6302,00	2116,000	-,876	,381
	Evli	51	75,51	3851,00			
Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma	Bekar	91	69,31	6307,00	2121,000	-,850	,395
	Evli	51	75,41	3846,00			
Hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme	Bekar	91	68,10	6197,00	2011,000	-1,321	,186
	Evli	51	77,57	3956,00			
Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma	Bekar	91	64,48	5868,00	1682,000	-2,777	,005
	Evli	51	84,02	4285,00			

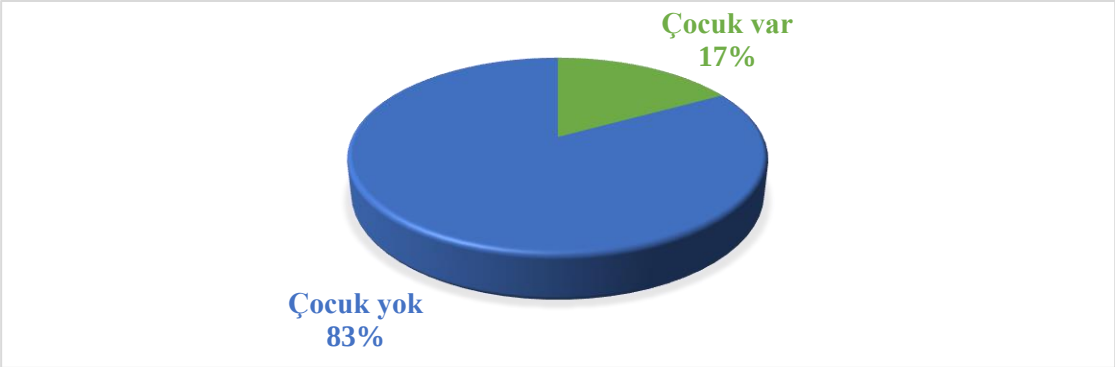
Şekil 4: Sosyal hizmet uzmanlarının medeni durumuna göre dağılımları (%).

Tablo 4 incelendiğinde, sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutumlarının uzmanların evli ya da bekar olup olmamalarına göre Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma, Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme, Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma ve hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>.05$). Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutumlarının uzmanların evli ya da bekar olmalarına göre "Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma" konusunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiş olup ($p<.05$), bu farklılık evli uzmanların lehinedir. Diğer bir ifade ile evli uzmanlar Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma konusunda bekarlara göre daha olumlu görüşe sahiptir. Bu veri, Çiftçi tarafından (2018) yapılan araştırmada evli kişilerin tek yaşayanlara kıyasla Suriyeli bireylere yönelik daha empatik ve pozitif tutumda oldukları bulgusuyla benzerlik göstermektedir.

Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumlarının, çocuk sahip olup olmama durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 5'te yer almaktadır:

Tablo 5: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların uzmanların çocuk sahibi olup olmama durumuna göre Mann-Whitney u sonuçları.

Boyutlar	Çocuklu Olma	N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	Z	p
Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma	Çocuk yok	117	69,42	8122,00	1219,000	-1,305	,192
	Çocuk var	25	81,24	2031,00			
Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme	Çocuk yok	117	71,06	8314,00	1411,000	-,278	,781
	Çocuk var	25	73,56	1839,00			
Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma	Çocuk yok	117	69,72	8157,50	1254,500	-1,116	,264
	Çocuk var	25	79,82	1995,50			
Hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme	Çocuk yok	117	69,81	8167,50	1264,500	-1,065	,287
	Çocuk var	25	79,42	1985,50			
Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma	Çocuk yok	117	69,09	8083,00	1180,000	-1,548	,122
	Çocuk var	25	82,80	2070,00			

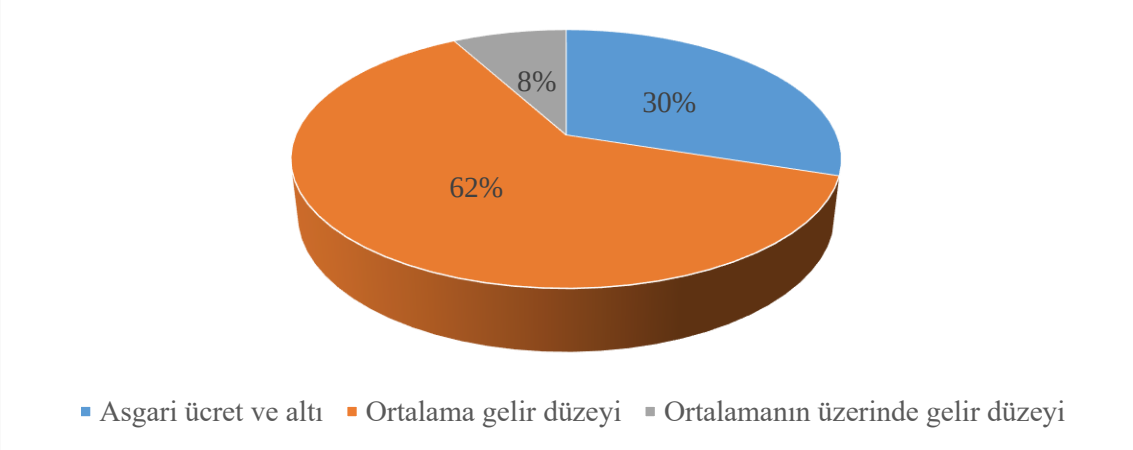
Şekil 5: Sosyal hizmet uzmanlarının çocuk sahibi olma durumuna göre dağılımları (%).

Tablo 5 incelendiğinde, sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutumlarının uzmanların çocuk sahibi olmalarına göre Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma, Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme, Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma, hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme ve Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (p>.05). Benzer araştırmalarda da çocuk sayısı ile Suriyeli bireylere yönelik tutumları arasında belirgin bir nüans saptanmamıştır (Erdener, Alsancak, Atalay ve Karataş, 2022; Saçan ve diğerleri, 2017; Ankaralı ve diğerleri, 2017). Bu sonucun literatür ile uyumlu olduğu ifade edilebilir. Farklı bir bulgu olarak, Ersoy Quadır ve Kabaklı Çimen'in (2018) çalışmasında çocuk sayısı çoğaldıkça Suriyeli bireyler hakkında olumlu tutuma sahip olma durumu saptanmıştır.

Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumlarının, gelir düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere Kruskal-Wallis analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 6'da yer almaktadır:

Tablo 6: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların uzmanların gelir durumuna göre Kruskal-Wallis analizi sonuçları.

	Gelir Düzeyi	**N**	**Sıra Ort.**	x^2	**sd**	**p**	**Anlamlı Fark**
Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma	Asgari ücret ve altı (1)	38	55,92	9,860	2	.007	1-2
	Ortalama gelir (2)	91	74,82				1-3
	Ortalamanın üzerinde (3)	13	93,77				
Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme	Asgari ücret ve altı (1)	38	61,34	6,342	2	.042	1-3
	Ortalama gelir (2)	91	72,53				
	Ortalamanın üzerinde (3)	13	93,96				
Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma	Asgari ücret ve altı (1)	38	61,51	6,874	2	.032	1-3
	Ortalama gelir (2)	91	72,18				
	Ortalamanın üzerinde (3)	13	95,92				
Hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme	Asgari ücret ve altı (1)	38	79,66	3,086	2	.214	-
	Ortalama gelir (2)	91	70,06				
	Ortalamanın üzerinde (3)	13	57,73				
Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma	Asgari ücret ve altı (1)	38	50,68	14,099	2	.001	1-2
	Ortalama gelir (2)	91	78,45				1-3
	Ortalamanın üzerinde (3)	13	83,73				

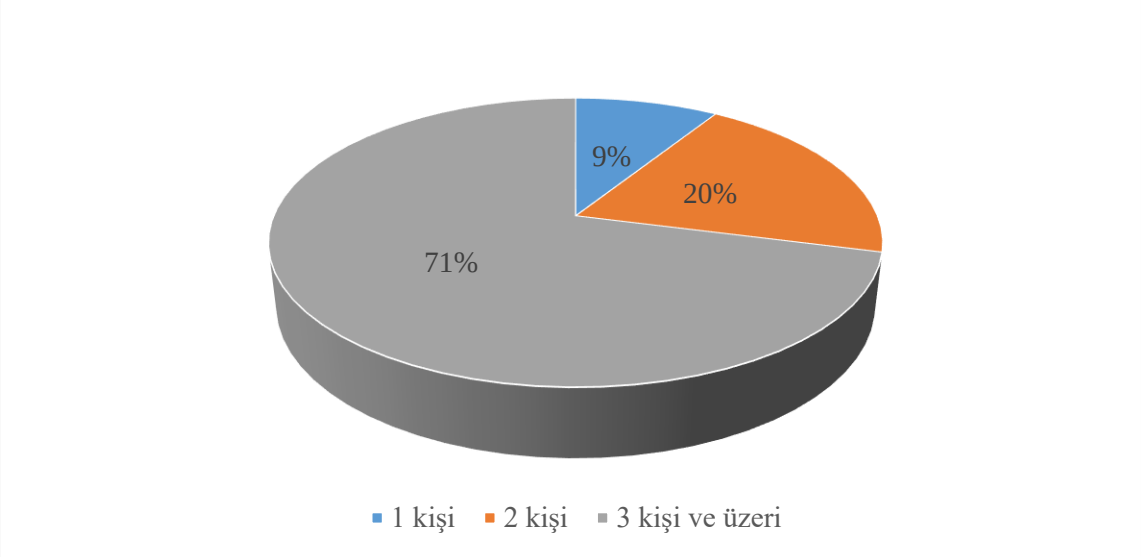
Şekil 6: Sosyal hizmet uzmanlarının gelir düzeylerine göre dağılımları (%).

Tablo 6 incelendiğinde, sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutumlarının uzmanların gelir düzeylerine göre Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma, Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme, Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma ve Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<.05$). Bu farklılıkların hangi gruplar arasında meydana geldiğini tespit etmek üzere yapılan çoklu karşılaştırma testi sonucunda, dört boyutta da asgari ücret ve altı alan uzmanlar ile ortalamanın üzerinde gelire sahip olan uzmanlar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Sıra ortalamaları karşılaştırıldığında, bu farklılığın ortalamanın üzerinde gelir düzeyine sahip bireylerin lehine olduğu, bu grupta yer alan bireylerin diğer gruba göre Suriyeli sığınmacılar hakkında daha olumlu fikre sahip oldukları, Suriyeli sığınmacıların haklarını daha çok savundukları, Suriyeli sığınmacılar ile ilgili ılımlı çözüm üretme eğiliminde oldukları ve Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma eğilimlerinin daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, asgari ücret ve altı gelire sahip sosyal hizmet uzmanları ile ortalama gelire sahip sosyal hizmet uzmanları arasında Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma görüşleri ile Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma görüşleri farklılaşmış ve bu farklılık ortalama gelire sahip grup adına tespit edilmiştir. Diğer bir ifade ile, ortalama gelire sahip sosyal hizmet uzmanları, Suriyeli sığınmacılar hakkında daha olumlu bir fikre sahiptir ve Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma hakkında daha olumlu görüşe sahiptir. Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma ve hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme boyutlarında ise, sosyal hizmet uzmanlarının gelir düzeylerine göre oluşturulan gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>.05$). Uzmanların, gelir düzeyi yükseldikçe sığınmacılara karşı tutumun da pozitif yönelimde olduğu görülmektedir. Asgari ücret ve altındakiler, ortalama gelire sahip uzmanlara göre Suriyeli sığınmacılar hususunda daha negatif bir tutuma sahiptir. Düşük gelir düzeyine sahip oldukça Suriyeli sığınmacıların ekonomiyi olumsuz etkilediği ve uzmanların sığınmacılara karşı negatif bir tutuma sahip olmalarına yol açtığı düşünülmektedir. Bu bulgudan farklı olarak yapılan diğer çalışmalarda gelir düzeyi ile Suriyeli sığınmacılara ilişkin tutumlar arasında belirgin bir farklılık saptanmamıştır (Uygur, 2018; Kaygısız 2021; Kabaklı Çimen ve Ersoy Quadir, 2018).

Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumlarının, ailedeki birey sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere Kruskal-Wallis analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 7'de yer almaktadır:

Tablo 7: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların uzmanların ailedeki birey sayısına göre Kruskal-Wallis analizi sonuçları.

	Ailedeki birey sayısı	**N**	**Sıra Ort.**	x^2	**sd**	**p**	**Anlamlı Fark**
Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma	1 kişi	14	82,43	1,931	2	,381	-
	2 kişi	29	64,17				
	3 kişi ve üzeri	99	72,10				
Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme	1 kişi	14	74,39	,459	2	,795	-
	2 kişi	29	67,07				
	3 kişi ve üzeri	99	72,39				
Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma	1 kişi	14	71,54	,814	2	,666	-
	2 kişi	29	65,45				
	3 kişi ve üzeri	99	73,27				
Hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme	1 kişi	14	65,14	1,361	2	,506	-
	2 kişi	29	78,84				
	3 kişi ve üzeri	99	70,25				
Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma	1 kişi	14	76,36	4,040	2	,133	-
	2 kişi	29	83,79				
	3 kişi ve üzeri	99	67,21				

Şekil 7: Sosyal hizmet uzmanlarının ailedeki birey sayısına göre dağılımları (%).

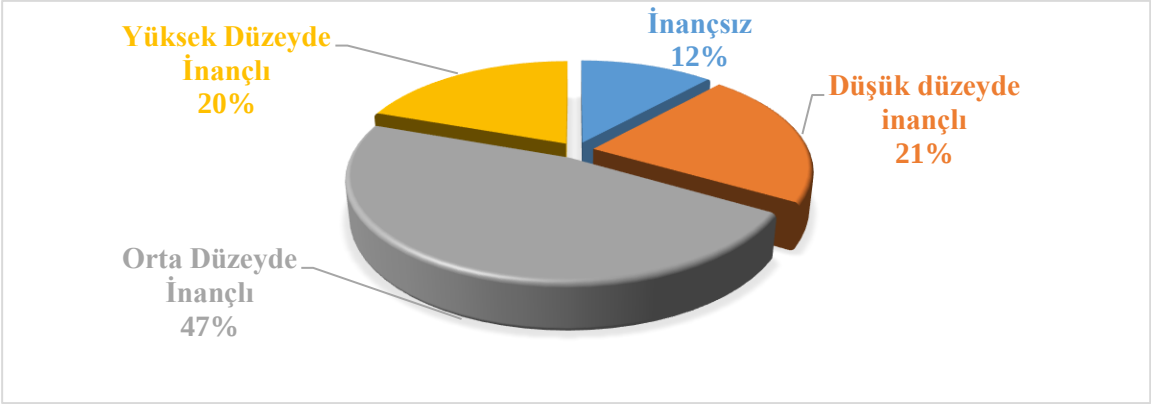
Tablo 7 incelendiğinde, sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutumlarının uzmanların ailedeki birey sayısına göre Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma, Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme, Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma, hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme

ve Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (p>.05). Kabaklı Çimen ve Ersoy Quadir'in (2018) çalışmasında, ailedeki kişi sayısı yükseldikçe konuttaki birey başına tekabül eden gelir düzeyi azaldığı için geçim zorlukları nedeniyle sığınmacılara negatif bir yaklaşımın benimsendiği belirlenmiştir.

Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumlarının, dini inanç düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere Kruskal-Wallis analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 8'de yer almaktadır:

Tablo 8: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların uzmanların dini inanç düzeylerine göre Kruskal-Wallis analizi sonuçları.

	İnanç Düzeyi	**N**	**Sıra Ort.**	x^2	**sd**	**p**	**Anlamlı Fark**
Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma	İnançsız (1)	21	94,81	8,391	3	,039	1-2
	Düşük düzeyde (2)	27	68,15				1-3
	Orta düzeyde (3)	68	65,47				
	Yüksek düzeyde (4)	26	71,92				
Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme	İnançsız (1)	21	91,21	6,610	3	,085	-
	Düşük düzeyde (2)	27	73,83				
	Orta düzeyde (3)	68	65,33				
	Yüksek düzeyde (4)	26	69,29				
Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma	İnançsız (1)	21	84,64	3,879	3	,275	-
	Düşük düzeyde (2)	27	67,02				
	Orta düzeyde (3)	68	66,92				
	Yüksek düzeyde (4)	26	77,52				
Hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme	İnançsız (1)	21	46,83	13,635	3	,003	1-3
	Düşük düzeyde (2)	27	61,07				1-4
	Orta düzeyde (3)	68	78,76				
	Yüksek düzeyde (4)	26	83,27				
Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma	İnançsız (1)	21	86,57	5,815	3	,121	-
	Düşük düzeyde (2)	27	64,46				
	Orta düzeyde (3)	68	66,59				
	Yüksek düzeyde (4)	26	79,48				

Şekil 8: Sosyal hizmet uzmanlarının dini inanç düzeylerine göre dağılımları (%).

Tablo 8 incelendiğinde, sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutumlarının uzmanların dini inanç düzeylerine göre Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme, Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma ve Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>.05$). Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutumlarının uzmanların dini inanç düzeylerine göre Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma ve hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme boyutlarında ise istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<.05$). Bu farklılıkların hangi gruplar arasında meydana geldiğini tespit etmek üzere yapılan çoklu karşılaştırma testi sonucunda, Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma boyutunda inancı olmayan uzmanlar ile düşük düzeyde ve orta düzeyde inanca sahip olan uzmanlar arasında anlamlı ve inancı olmayan grubun lehine farklılık tespit edilmiştir. Diğer bir ifade ile, inancı olmayan uzmanlar düşük ve orta düzeyde sahip uzmanlara göre Suriyeli sığınmacılar hakkında daha olumlu düşünceye sahiptir. İnanç seviyesi arttıkça yardım etme düşüncesinin de pozitif tutuma yöneldiği görülmektedir. Bu bulgudan farklı olarak, Kabaklı Çimen ve Ersoy Quadir'in (2018) çalışmasında örneklem grubun dini inanç seviyesi fazlalaştıkça sığınmacılarla ilgili negatif düşüncelere ve köklü fikirlere olumsuz bir tutum geliştirdikleri saptanmıştır. Çömez ve diğerleri (2017) tarafından yapılan çalışma, Türk halkı ile Suriyeli sığınmacılar arasında dini benzerlik bulunmasına karşın uyum içerisinde olamadıkları bulgusu ile farklılık göstermektedir.

Ayrıca, hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme boyutunda inancı olmayan uzmanlar ile orta düzeyde ve yüksek düzeyde inanca sahip olan uzmanlar arasında orta ve yüksek düzeyde inanca sahip olan grubun lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Diğer bir ifade ile, düşük ve orta düzeyde dini inanca sahip uzmanlar inancı olmayan uzmanlara göre hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme hakkında daha olumlu düşünceye sahiptir. Burada, inancı olmayan uzmanların Suriyeli bireylere karşı halkın iyi bir ev sahibi olduğunu, devletin sığınmacılara yeterince yardım ettiğini ve daha fazlasının yapılmaması gerektiğini düşündükleri tahmin edilmektedir. İnancı biraz daha fazla olan uzmanların, sığınmacılara uygulanan politikalara daha ılımlı olduğu görülmektedir. Türk halkı içerisinde Suriyeli bireyleri din kardeşi ve konuk diye görenler ve ülkemize girişlerine onay verilmesinin elzem olduğunu (Apak, 2014; Erdoğan, 2014; Gözübüyük

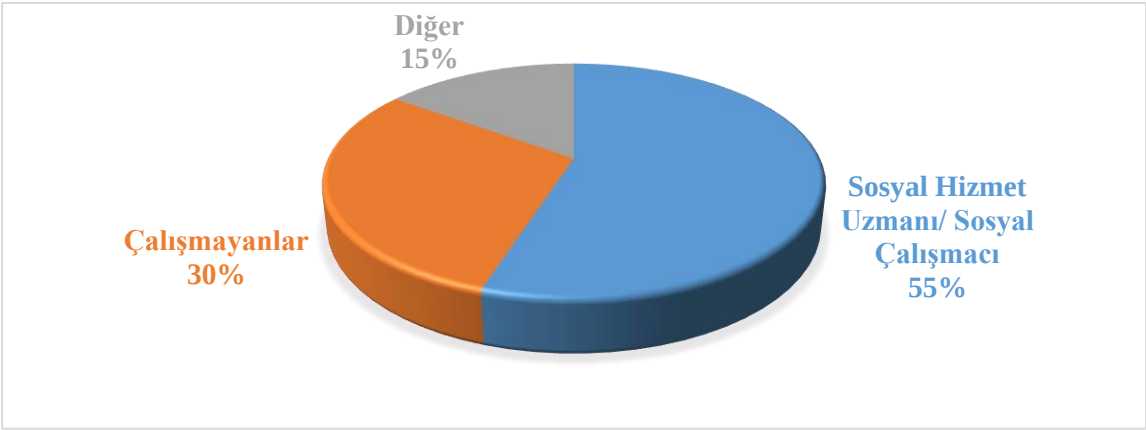
ve Tamer, 2016; KONDA, 2016) gösteren sonuçlar bu araştırmanın neticesiyle paralellik taşımaktadır.

4.2 Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Tutum Ölçeği ile Sosyodemografik Bilgi Formunun Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumlarının, şu anda çalıştıkları kurumdaki statülerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere Kruskal-Wallis analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 9'da yer almaktadır:

Tablo 9: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların uzmanların şu anda çalıştıkları kurumdaki statülerine göre Kruskal-Wallis analizi sonuçları.

	Şu Anki Statü	**N**	**Sıra Ort.**	x^2	**sd**	**p**	**Anlamlı Fark**
Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma	Sosyal Hizmet Uzmanı / Sosyal Çalışmacı (1)	73	75,92	6,071	2	,048	1-2
	Çalışmıyorum (2)	42	58,56				
	Diğer (3)	27	79,69				
Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme	Sosyal Hizmet Uzmanı / Sosyal Çalışmacı (1)	73	73,63	3,548	2	,170	-
	Çalışmıyorum (2)	42	62,26				
	Diğer (3)	27	80,11				
Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma	Sosyal Hizmet Uzmanı / Sosyal Çalışmacı (1)	73	71,70	1,899	2	,387	-
	Çalışmıyorum (2)	42	65,83				
	Diğer (3)	27	79,78				
Hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme	Sosyal Hizmet Uzmanı / Sosyal Çalışmacı (1)	73	63,28	6,054	2	,048	1-2
	Çalışmıyorum (2)	42	80,58				
	Diğer (3)	27	79,59				
Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma	Sosyal Hizmet Uzmanı / Sosyal Çalışmacı (1)	73	74,05	3,545	2	,170	-
	Çalışmıyorum (2)	42	62,14				
	Diğer (3)	27	79,15				

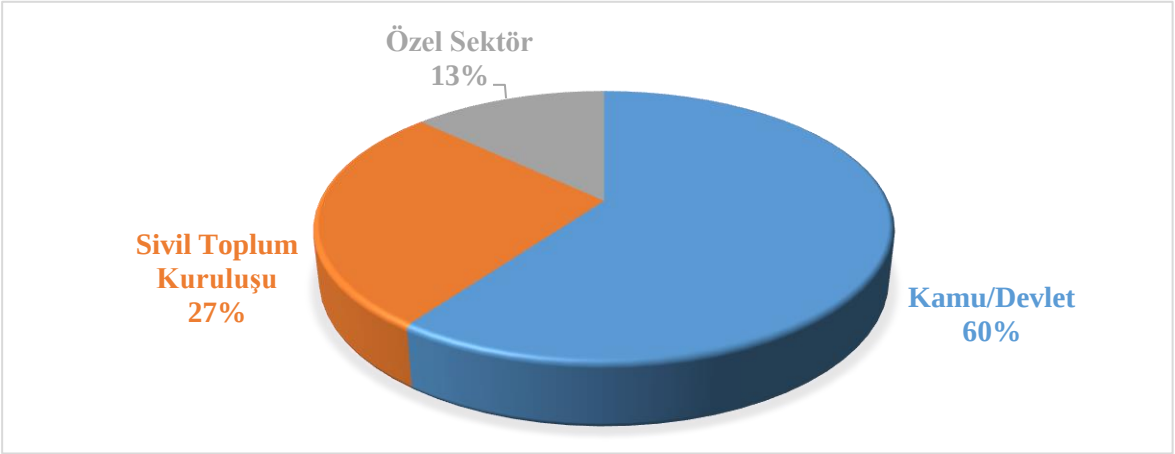
Şekil 9: Sosyal hizmet uzmanlarının çalıştığı yerlerdeki statülerine göre dağılımları (%).

Tablo 9 incelendiğinde, sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutumlarının uzmanların şu anki çalıştıkları kurumdaki statülerine göre Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma ve hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<.05$). Bu farklılıkların hangi gruplar arasında meydana geldiğini belirlemek üzere yapılan çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, kurumda sosyal hizmet uzmanı olarak çalışanlar ile herhangi bir kurumda çalışmayanlar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiş olup, sosyal hizmet uzmanı olarak çalışanların Suriyeli sığınmacılar hakkında daha olumlu görüşe sahip olduğu ancak hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etmekte çalışmayanlara göre daha az tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir. Burada uzmanların, saha tecrübesi olmayanlara göre hükümetin sığınmacılara yeterince yardım ettiğini düşündüğü, halkın iyi bir ev sahibi olduğunu savunduğu ancak daha fazla desteğin verilmesi konusunda olumsuz bir tutuma sahip oldukları düşünülmektedir. Kaygısız'ın (2021) göre sosyal hizmet bölümünü okuyan talebelerin, Suriyeli bireylerden bazılarının iç karışıklığı mazeret edip ülkemize keyfi şekilde yerleştiklerini düşündükleri bulgusu ile çalışma tecrübesi olmayan uzmanların, sığınmacılara ilişkin negatif düşünceye sahip olduğu bulgusu benzerlik taşımaktadır. Çalışma deneyimi arttıkça bu tutumun pozitif yöne doğru değişeceği düşünülmektedir.

Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumlarının, çalıştıkları kurum türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere Kruskal-Wallis analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 10'da yer almaktadır:

Tablo 10. Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların uzmanların hangi kurumda çalıştıklarına göre Kruskal-Wallis analizi sonuçları.

	Kurum Türü	N	Sıra Ort.	x^2	sd	p	Anlamlı Fark
Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma	Kamu/Devlet (1)	61	44,78	12,093	2	,002	1-2
	Sivil Toplum Kuruluşu (2)	27	67,04				2-3
	Özel Sektör (3)	12	42,38				
Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme	Kamu/Devlet (1)	61	45,54	10,329	2	,006	1-2
	Sivil Toplum Kuruluşu (2)	27	65,63				2-3
	Özel Sektör (3)	12	41,67				
Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma	Kamu/Devlet (1)	61	46,51	4,454	2	,108	-
	Sivil Toplum Kuruluşu (2)	27	60,50				
	Özel Sektör (3)	12	48,29				
Hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme	Kamu/Devlet (1)	61	56,48	12,965	2	,002	1-2
	Sivil Toplum Kuruluşu (2)	27	33,43				2-3
	Özel Sektör (3)	12	58,54				
Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma	Kamu/Devlet (1)	61	49,69	,127	2	,939	-
	Sivil Toplum Kuruluşu (2)	27	51,76				
	Özel Sektör (3)	12	51, 79				

Şekil 10: Sosyal hizmet uzmanlarının çalıştığı kurumun türüne göre dağılımları (%).

Tablo 10 incelendiğinde, sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutumlarının uzmanların şu anki çalıştıkları kurumun türüne göre Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma, Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma ve hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<.05$). Bu farklılıkların hangi gruplar arasında meydana geldiğini belirlemek üzere yapılan çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, kamuda uzman olarak çalışanlar ile sivil toplum kuruluşlarında çalışan uzmanlar arasında Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma ve Suriyeli sığınmacılarla

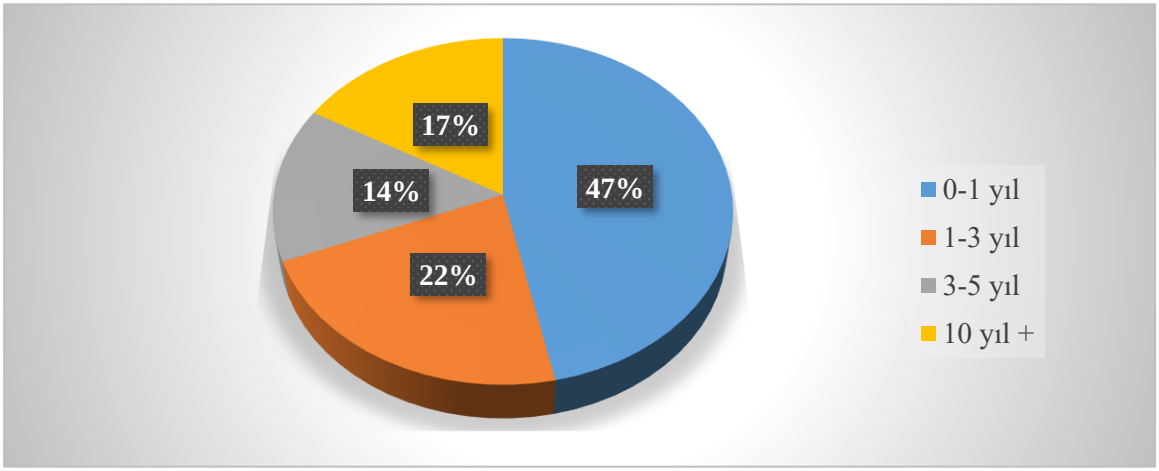
ilgili ılımlı çözüm üretme açısından sivil toplum kurumlarında çalışanlar ile kamu/devlette çalışanlar ve özel sektörde çalışanlar arasında sivil toplum kuruluşlarında çalışanlar lehine anlamlı bir farklılık mevcuttur. Diğer bir ifade ile, sivil toplum kuruluşlarında çalışanlar diğer kurumlarda çalışanlara göre Suriyeli bireylere karşı daha olumlu görüşe sahiptir. Hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme açısından ise, sivil toplum kuruluşlarında görev yapanlar hem kamuda çalışanlara hem de özel sektörde çalışanlara göre daha düşük puana sahiptir. Buna benzeyen bir bulgu, Mültecilerle Dayanışma Derneği tarafından (2023) 6 Şubat'ta yaşanan Kahramanmaraş merkezli depremde hazırlanan bir durum tespit raporunda görülmüştür. Çeşitli Suriyelilere hizmet sağlayan bazı STK'larda çalışan sosyal çalışmacıların mesleki tecrübelerinin analiz edildiği bir çalışmada, sosyal hizmet uzmanlarının STK'ların demokrasi bilincini ve toplumsal refahı ilke edinen doğasının, sosyal hizmet mesleğinin makro düzeydeki gayesiyle uyuştuğunu savundukları, STK'larda çalışmanın bir avantaj olarak görüldüğü, mesleki açıdan devamlı şekilde kendilerini geliştirme olanağı verdiğini düşündükleri saptanmıştır. Bunun yanı sıra STK'da çalışan personellerin irtibat halinde oldukları kamu kurumları tarafından bazen dikkate alınmadıkları, taleplerine ilişkin gerekli ehemmiyetin kamu kurumlarınca verilmediğini düşündükleri de elde edilmiştir (Koç ve Paslı, 2022).

Buna göre, sivil toplum kuruluşlarının, kamu kurumlarına göre daha hümanist bir yaklaşım ile sığınmacılara hizmet sunduğu tespit edilmiştir. Sivil toplum kuruluşlarında çalışanların mevcut politikaları yeterli bulmadığı, devletle daha iş birliği içerisinde çalışılması gerektiğini düşündükleri tahmin edilmektedir.

Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumlarının, uzmanların mesleklerinde geçirdikleri süreye göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere Kruskal-Wallis analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 11'de yer almaktadır:

Tablo 11: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların uzmanların mesleklerinde geçirdikleri süreye göre Kruskal-Wallis analizi sonuçları.

	Mesleki Süre	N	Sıra Ort.	x^2	sd	p	Anlamlı Fark
Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma	0-1 yıl (1)	56	60,65	6,436	4	,169	-
	1-3 yıl (2)	30	78,47				
	3 - 5 yıl (3)	20	78,63				
	5- 10 yıl (4)	14	78,32				
	10 yıl + (5)	22	78,80				
Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme	0-1 yıl (1)	56	62,46	5,806	4	,214	-
	1-3 yıl (2)	30	84,07				
	3 - 5 yıl (3)	20	73,15				
	5- 10 yıl (4)	14	72,50				
	10 yıl + (5)	22	75,23				
Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma	0-1 yıl (1)	56	67,52	3,908	4	,419	-
	1-3 yıl (2)	30	80,87				
	3 - 5 yıl (3)	20	72,68				
	5- 10 yıl (4)	14	58,07				
	10 yıl + (5)	22	76,34				
Hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme	0-1 yıl (1)	56	83,00	9,578	4	,048	1-3
	1-3 yıl (2)	30	64,27				
	3 - 5 yıl (3)	20	53,60				
	5- 10 yıl (4)	14	64,61				
	10 yıl + (5)	22	72,75				
Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma	0-1 yıl (1)	56	59,49	11,524	4	,021	1-3
	1-3 yıl (2)	30	70,67				
	3 - 5 yıl (3)	20	89,35				
	5- 10 yıl (4)	14	74,54				
	10 yıl + (5)	22	85,05				

Şekil 11: Sosyal hizmet uzmanlarının mesleki deneyim sürelerine göre dağılımları (%).

Tablo 11 incelendiğinde, sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutumlarının uzmanların meslekte geçirdikleri süreye göre hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme ve Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<.05$). Bu farklılıkların

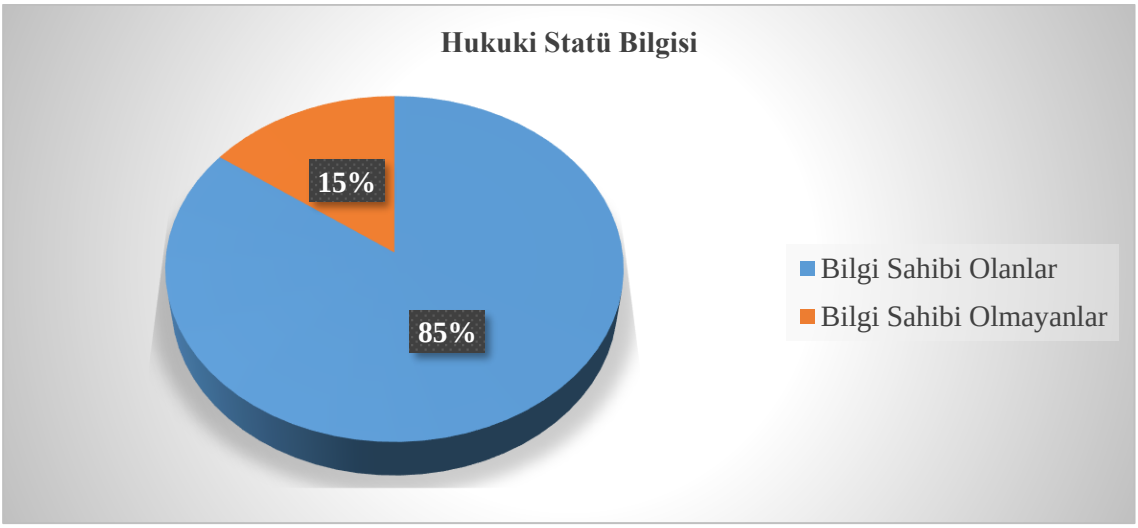
hangi gruplar arasında meydana geldiğini belirlemek üzere yapılan çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, hizmetinde ilk yılında olan uzmanlar, 3-5 yıl hizmet yılına sahip olanlara göre hükümetin ve halkın uyguladığı politikalar hakkında daha yüksek düzeyde puana sahipken, Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma konusunda daha negatif tutuma sahiptir. Çalışma deneyimi arttıkça uzmanlar, sığınmacılara ilişkin yürütülen politikaların yetersizliğini fark ederken, mesleğin ilk yıllarında sığınmacılara karşı bir önyargı içerisinde oldukları düşünülmektedir.

Göç sahasında faaliyet gösteren sosyal hizmet uzmanlarının, mesleğe başlangıç yaptıkları ilk dönemlerde mesleki yetkinlik, vaka yöneticiliğindeki güçlükler, etik ikilem, vakaların çözümünde alanında uzmana danışma olanağının eksikliği gibi hususlarda problemlerle karşılaştıkları için bir süpervizörün yardımına ihtiyacı oldukları saptanmıştır (Artan, Özkan, Açıkgöz ve Salduz, 2018). Elde edilen bulgu ile bu çalışma paralellik taşımaktadır.

Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumlarının, Suriyeli sığınmacıların Türkiye'deki hukuki statüsü hakkında bilgi olup olmama durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 12'de yer almaktadır:

Tablo 12: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların Suriyeli sığınmacıların Türkiye'deki hukuki statüsü hakkında bilgi sahibi olma durumuna göre Mann-Whitney u sonuçları.

Boyutlar	H. Statü Bilgisi	N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	Z	p
Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma	Yok	17	70,47	1198,00	1045,000	-,110	,912
	Var	125	71,64	8955,00			
Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme	Yok	17	65,50	1113,50	960,500	-,646	,519
	Var	125	72,32	9039,50			
Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma	Yok	17	66,97	1138,50	985,500	-,485	,628
	Var	125	72,12	9014,50			
Hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme	Yok	17	72,53	1233,00	1045,000	-,110	,912
	Var	125	71,36	8920,00			
Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma	Yok	17	47,56	808,50	655,500	-2,616	,009
	Var	125	74,76	9344,50			

Şekil 12: Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacıların Türkiye'deki hukuki statüsü hakkında bilgi sahibi olma durumuna göre dağılımı (%).

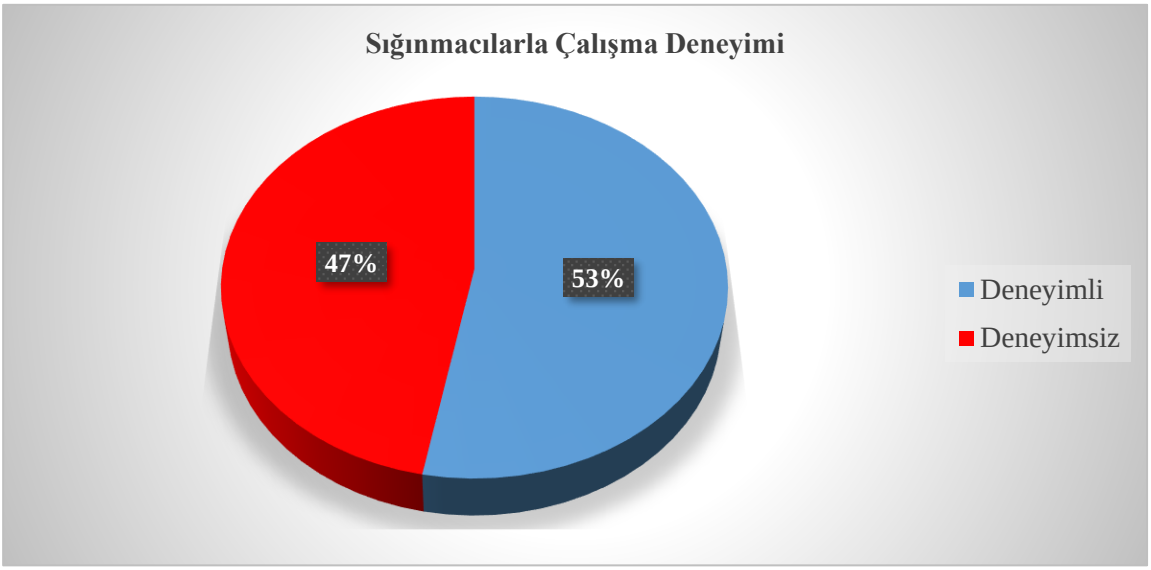
Tablo 12 incelendiğinde, sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutumlarının Suriyeli sığınmacıların Türkiye'deki hukuki statüsü hakkında bilgi sahibi olma durumuna göre Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma, Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme, Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma ve hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme boyutlarında anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>.05$) ancak Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma boyutunda ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<.05$). Suriyeli sığınmacıların Türkiye'deki hukuki statüsü hakkında bilgisi olanların Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma konusunda daha olumlu tutuma sahip olduğu görülmektedir. Bu olumlu tutumun gelişmesinde, sosyal hizmet lisans ve lisansüstü eğitiminde göç mevzuatıyla ilgili derslerin alınması, genelci ve kültürel çeşitlilik odaklı sosyal hizmet müdahalesi odaklı müfredat yoğunluğu, sığınmacılarla çalışma deneyiminin olması faktörlerinin etkili olduğu düşünülmektedir.

Kırlıoğlu ve Gencer (2020), sosyal hizmet bölümünü okumakta olan talebelerle yürüttüğü araştırmada, talebelerin göçle ilgili bir ders gördükten sonra tutumlarının daha pozitif duruma geldiğini saptamıştır. Kaygısız (2021), göç alanında staj veya gönüllü çalışma yürütmüş talebelerin tutumlarının daha pozitif çıktığı sonucunu bulmuştur. Salduz (2021), sosyal çalışmacıların kültür çeşitliliği odaklı sosyal hizmet eğitimiyle önyargılarının sezilmesini sağlayıp saha tecrübeleri edindikçe nüansları kavrama ile tutum farklılaşmasında daha pozitif tesire yol açtığını saptamıştır.

Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumlarının, Suriyeli sığınmacılarla çalışma deneyimi olma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 13'te yer almaktadır:

Tablo 13: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların Suriyeli sığınmacılarla çalışma deneyimine sahip olma durumuna göre Mann-Whitney u sonuçları.

Boyutlar	Deneyim	N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	Z	p
Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma	Evet	81	75,90	6148,00	2114,000	-1,470	,142
	Hayır	61	65,66	4005,00			
Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme	Evet	81	75,40	6107,00	2155,000	-1,310	,190
	Hayır	61	66,33	4046,00			
Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma	Evet	81	71,77	5813,50	2448,500	-,091	,928
	Hayır	61	71,14	4339,50			
Hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme	Evet	81	65,81	5330,50	2009,500	-1,907	,056
	Hayır	61	79,06	4822,50			
Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma	Evet	81	80,27	6501,50	1760,500	-2,993	,003
	Hayır	61	59,86	3651,50			

Şekil 13: Sosyal hizmet uzmanlarının sığınmacılarla çalışma deneyimine sahip olma durumuna göre dağılımı (%).

Tablo 13 incelendiğinde, sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutumlarının Suriyeli sığınmacılarla çalışma deneyimine göre Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit

edilmiştir (p<.05). Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma hakkındaki tutumlar, çalışma deneyimi bulunanların lehine elde edilmiştir. Diğer bir ifade ile, Suriyeli sığınmacılarla daha önce çalışmamış olanlar hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı daha çok takdir ederken, çalışma deneyimine sahip olanlar yardımda bulunma görüşüne daha çok sahiptir. Bu durum, sığınmacılarla çalışma deneyimi arttıkça sahada aktif olarak sosyal hizmet uygulaması yürütülürken politikalarda yetersizlik olduğunun fark edilmesini sağladığı şeklinde yorumlanmıştır. Kaygısız (2021) tarafından yapılan çalışmada, göç alanında çalışma yapmış olmak ile tutumlar arasında pozitif bir ilişki bulmuştur. Salduz (2021) tarafından sosyal çalışmacılarda kültür çeşitliliği odaklı sosyal hizmet eğitimi almasıyla önyargılarının sezilmesi sağlansa da saha tecrübeleri edindikçe nüansları kavrama ile tutum farklılaşmasında daha pozitif tesire yol açtığını saptamıştır.

Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumlarının, Suriyeli sığınmacılarla çalışma deneyimi süresine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere Kruskal-Wallis analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 14'te yer almaktadır:

Tablo 14: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların uzmanların Suriyeli sığınmacılarla deneyim süresine göre Kruskal-Wallis analizi sonuçları.

	Deneyim Süresi	**N**	**Sıra Ort.**	x^2	**sd**	**p**	**Anlamlı Fark**
Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma	0-1 yıl (1)	33	37,83	1,016	2	,602	-
	1-3 yıl (2)	23	42,89				
	3 (3)	25	43,44				
Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme	0-1 yıl (1)	33	37,18	1,502	2	,472	-
	1-3 yıl (2)	23	43,22				
	3 (3)	25	44,00				
Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma	0-1 yıl (1)	33	38,44	1,395	2	,498	-
	1-3 yıl (2)	23	39,74				
	3 (3)	25	45,54				
Hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme	0-1 yıl (1)	33	42,86	,372	2	,830	-
	1-3 yıl (2)	23	40,22				
	3 (3)	25	39,26				
Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma	0-1 yıl (1)	33	35,14	3,609	2	,165	-
	1-3 yıl (2)	23	45,43				
	3 (3)	25	44,66				

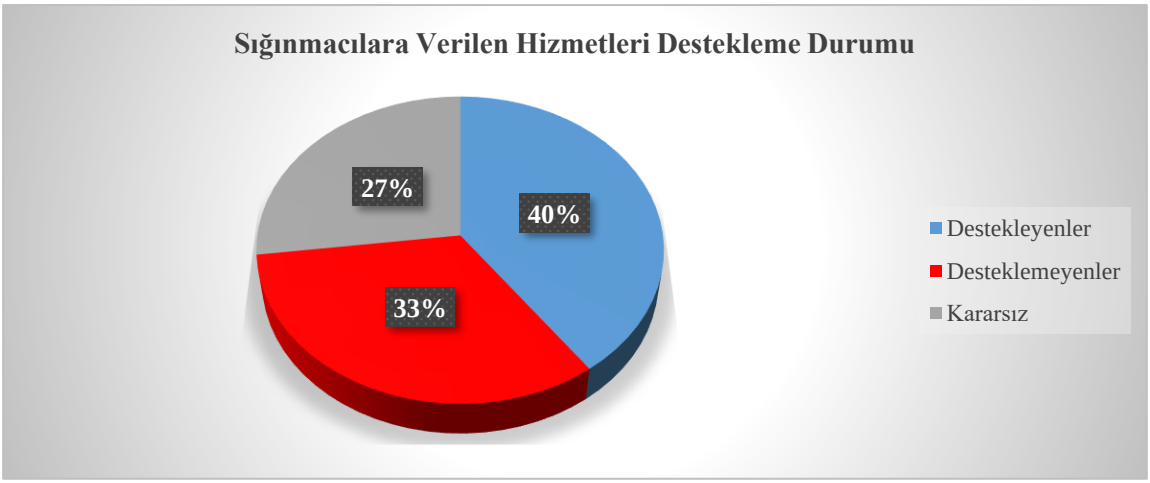
Tablo 14 incelendiğinde, sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutumlarının uzmanların Suriyeli sığınmacılarla deneyim süresine göre Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma, Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme, Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma, hükümetin ve halkın uyguladığı

politikayı takdir etme ve Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (p>.05).

Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılara karşı görüşlerinin uzmanların Suriyelilere yönelik eğitim, barınma, sağlık vb. hizmetlerinin Türkiye'de ücretsiz şekilde sağlanmasını destekleyip desteklememe durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere Kruskal-Wallis analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 15'te yer almaktadır:

Tablo 15: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların uzmanların Suriyelilere yönelik eğitim, barınma, sağlık vb. hizmetlerinin Türkiye'de ücretsiz şekilde sağlanmasını destekleyip desteklememe durumuna göre Kruskal-Wallis analizi sonuçları.

	Destek Durumu	**N**	**Sıra Ort.**	x^2	**sd**	**p**	**Anlamlı Fark**
Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma	Desteklemiyorum (1)	47	36,60	76,063	2	,000	1-2
	Destekliyorum (2)	57	106,15				1-3
	Kararsızım (3)	38	62,70				2-3
Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme	Desteklemiyorum (1)	47	39,74	66,035	2	,000	1-2
	Destekliyorum (2)	57	103,82				1-3
	Kararsızım (3)	38	62,30				2-3
Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma	Desteklemiyorum (1)	47	40,62	62,577	2	,000	1-2
	Destekliyorum (2)	57	103,21				1-3
	Kararsızım (3)	38	62,13				2-3
Hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme	Desteklemiyorum (1)	47	97,21	37,845	2	,000	1-2
	Destekliyorum (2)	57	47,82				1-3
	Kararsızım (3)	38	75,21				2-3
Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma	Desteklemiyorum (1)	47	53,76	22,280	2	,000	1-2
	Destekliyorum (2)	57	90,16				2-3
	Kararsızım (3)	38	65,46				

Şekil 14: Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyelilere yönelik eğitim, barınma, sağlık vb. hizmetlerinin Türkiye'de ücretsiz şekilde sağlanmasını destekleyip desteklememe durumuna göre dağılımı (%).

Tablo 15 incelendiğinde, sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutumlarının uzmanların Suriyeli sığınmacılarla deneyim süresine göre Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma, Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme, Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma, hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme ve Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<.05$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek üzere yapılan çoklu karşılaştırma testi sonucunda, bu hizmetlerin ücretsiz desteklenmesi gerektiğini savunan uzmanlar, Suriyeliler hakkında daha olumlu görüşe sahip ve bu sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretmek hakkında, onların haklarını savunmada ve onlara yardımda bulunmada daha olumlu görüşe sahipken, hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etmede daha negatif tutuma sahiptir. Bu hizmetleri desteklemeyenlerin ise, hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme açısından daha yüksek tutuma sahip oldukları görülmektedir. Diğer bir ifadeyle, Suriyeli bireylere sağlanan yardımları desteklemeyen uzmanların, Suriyeli bireylerin halk ve hükümet tarafından yeterince desteklendiğini düşündüğü tespit edilmiştir. Benzer bir bulgu da Kahraman ve Nizam (2016) çalışmasında katılımcıların Suriyeli sığınmacıların devamlı bir şekilde ev sahibi toplumdan çokça insani destek sağlandığını savunduklarından Suriyeli bireyleri yoksul olarak görmediklerini tespit etmiştir.

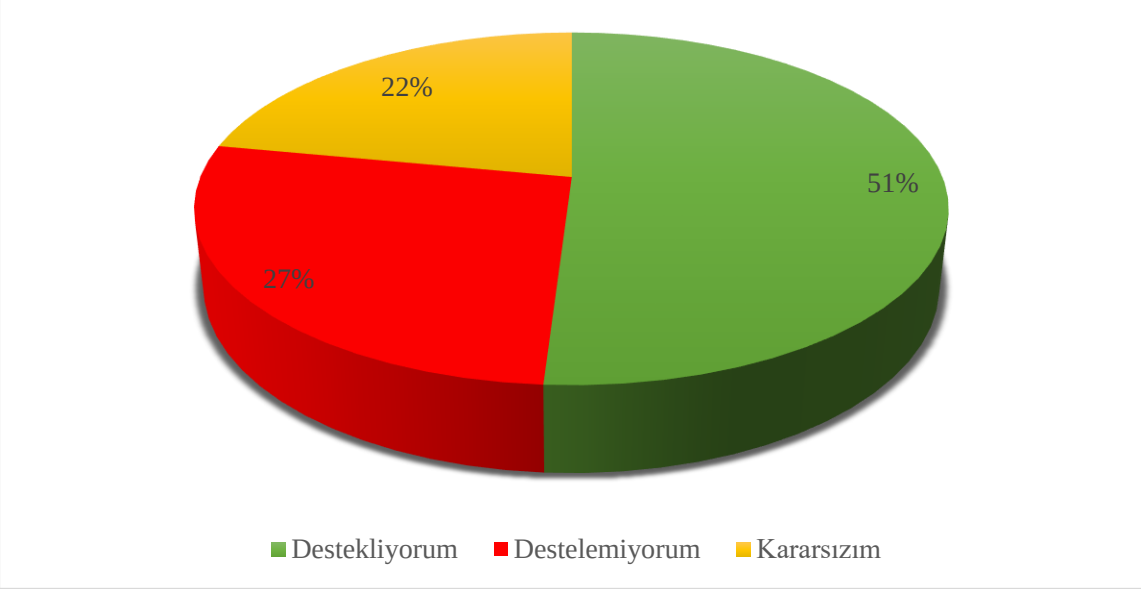
Şekil 14'e bakıldığında, Suriyelilere ücretsiz şekilde verilen hizmetleri destekleme durumunda uzmanların %40'ı (57 kişi) desteklerken, %33'ü (47 kişi) desteklememekte, %27'si (38 kişi) kararsızdır. Bu durumda uzmanların birbirine yakın cevaplar verdiği tespit edilmiştir. Kabaklı Çimen ve Ersoy Quadir (2018) ev sahibi toplumun, Suriyeli sığınmacılara nakit ve eşya desteğinin sağlanması hususunda çekimser oldukları bulgusuyla benzerlik taşımaktadır. Kaygısız'ın (2021) çalışmasında, sosyal hizmet talebeleri, eğitim ve sağlık hizmetlerinin ücretsiz şekilde sağlanması konularında kararsız kalmıştır. Erdoğan'ın (2017) yaptığı çalışmada Suriyeli bireylerin ağırlıklı şekilde bulunduğu hudut şehirlerinde ev sahibi halkın Suriyeli bireylerin mevcudiyeti sebebiyle hizmetlerin sekteye uğradığını düşündükleri bulgusu elde edilmiştir.

Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumlarının, Türkiye'de yaşayan Suriyelilere Avrupa Birliği tarafından finanse edilen, Kızılay aracılığıyla dağıtılan, her ay hanedeki kişi başına göre nakdi yardım sağlanmasını içeren

Sosyal Uyum Yardımını destekleyip desteklememe durumunu incelemek üzere Kruskal-Wallis analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 16'da yer almaktadır:

Tablo 16: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların uzmanların Suriyelilere yönelik sosyal uyum yardımını destekleyip desteklememe durumuna göre Kruskal-Wallis analizi sonuçları.

	Destek Durumu	**N**	**Sıra Ort.**	x^2	**sd**	**p**	**Anlamlı Fark**
Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma	Desteklemiyorum (1)	38	40,08	49,841	2	,000	1-2
	Destekliyorum (2)	72	94,87				2-3
	Kararsızım (3)	32	56,23				
Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme	Desteklemiyorum (1)	38	44,68	42,810	2	,000	1-2
	Destekliyorum (2)	72	93,37				2-3
	Kararsızım (3)	32	54,14				
Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma	Desteklemiyorum (1)	38	40,28	55,523	2	,000	1-2
	Destekliyorum (2)	72	96,47				2-3
	Kararsızım (3)	32	52,41				
Hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme	Desteklemiyorum (1)	38	90,57	15,309	2	,001	1-2
	Destekliyorum (2)	72	59,13				
	Kararsızım (3)	32	76,70				
Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma	Desteklemiyorum (1)	38	57,47	14,213	2	,000	1-2
	Destekliyorum (2)	72	84,01				2-3
	Kararsızım (3)	32	60,00				

Şekil 15: Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyelilere yönelik sosyal uyum yardımını destekleme durumuna dağılımı (%).

Tablo 16 incelendiğinde, sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutumlarının uzmanların Suriyeli sığınmacılarla deneyim süresine göre Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma, Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme, Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma, hükümetin ve halkın uyguladığı

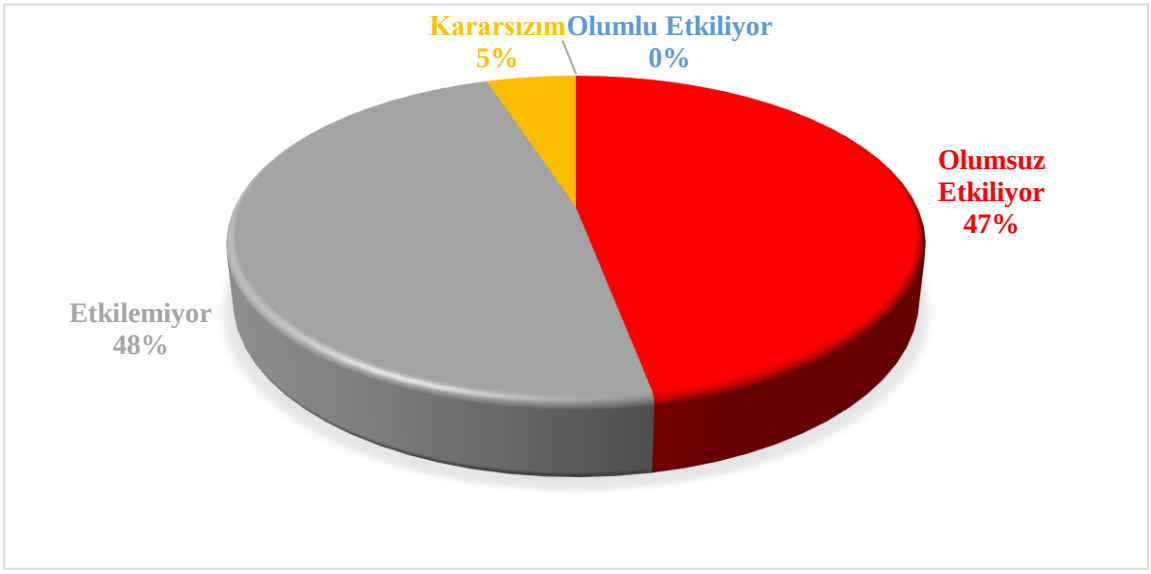
politikayı takdir etme ve Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<.05$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek üzere yapılan çoklu karşılaştırma testi sonucunda, Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma, sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme, onların haklarını savunma ve yardımda bulunma boyutlarında destekleyenler ve desteklemeyenler arasında ve destekleyenler ile kararsızlar arasında destekleyen uzmanların lehine anlamlı farklılık olduğu gözlenmiştir.

Hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme boyutunda ise, desteklemeyen ve destekleyen bireyler arasında desteklemeyen bireylerin lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Sosyal uyum yardımını desteklemeyen bireylerin, halkın iyi bir ev sahibi olduğunu ve hükümet tarafından Suriyeli bireylere yeterince yardım edildiğini savunduklarından dolayı yardım etme konusunda olumsuz tutuma sahip oldukları düşünülmektedir. Kaygısız'ın (2021) çalışmasında sosyal hizmet okumakta olan talebelerin, Suriyeli bireylere destek olunmasını savunması açısından ana haklara erişimleri yönünden değerli olmasına karşın Suriyeli bireylere daha çok hak verildiği hususunda doğru olmayan bir bilgiyi savundukları saptanmıştır. Dolayısıyla Suriyeli bireylere sağlanan yardımlarla ilgili doğru bilinen yanlışların mevcut olduğu düşünülmektedir. Doğan (2019) tarafından da yardımlar hususunda doğru bilinen yanlışların mevcudiyeti saptanmıştır. İçduygu (2017) ve Döner (2016) tarafından yapılan çalışmalarda da talebeler, Suriyeli bireylerin daha çok desteklendiklerini ve onlara ev sahibi toplumdan daha çok olanağı verildiğini savunmuştur. Karasu (2016) tarafından yapılan çalışmada, örneklem grubun Suriyeli bireyler sebebiyle yiyecek, giyecek ve ev ücretlerinde yükseliş oluştuğunu, Öztürkler ve Türkmen (2015) örneklem grubun, Suriyeli bireyleri ekonomik bir ağırlık diye gördüklerini saptamışlardır.

Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumlarının, sosyal medyada çıkan haberlerden etkilenme durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 17'de yer almaktadır:

Tablo 17: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların sosyal medyada çıkan haberlerden etkilenme durumuna göre Mann-Whitney u sonuçları.

Boyutlar	Etkilenme Durumu	N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	Z	p
Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma	Olumsuz etkiliyor	64	47,83	3061,00	981,000	-5,610	,000
	Etkilemiyor	70	85,49	5984,00			
Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme	Olumsuz etkiliyor	64	50,56	3236,00	1156,000	-4,868	,000
	Etkilemiyor	70	82,99	5809,00			
Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma	Olumsuz etkiliyor	64	51,63	3304,50	1224,500	-4,532	,000
	Etkilemiyor	70	82,01	5740,50			
Hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme	Olumsuz etkiliyor	64	78,16	5002,00	1558,000	-3,049	,002
	Etkilemiyor	70	57,76	4043,00			
Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma	Olumsuz etkiliyor	64	53,95	3453,00	1373,000	-3,946	,000
	Etkilemiyor	70	79,89	5592,00			

Şekil 16: Sosyal hizmet uzmanlarının medyada çıkan haberlere göre etkilenme durumuna göre dağılımı (%).

Tablo 17 incelendiğinde, sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutumlarının sosyal medyada çıkan haberlerden etkilenme durumlarına göre Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma, Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme, Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma, hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme ve Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma boyutlarında

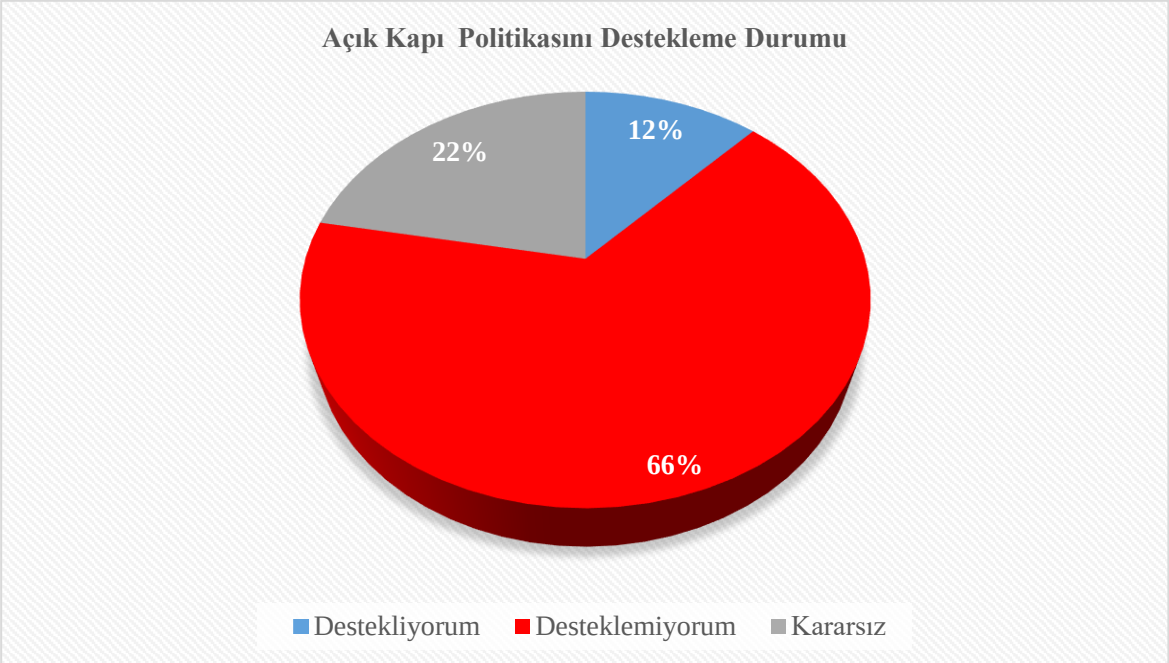
istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<.05$). Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma, Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme, Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma ve Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma, "etkilemiyor" diyen uzmanların lehine iken, hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme medyadan olumsuz etkilendiğini düşünen uzmanların lehine elde edilmiştir.

Medyadan olumsuz etkilenen uzmanların, hükümetin Suriyeli bireylere yeterince yardım ettiğini ve Türk toplumunun yeterince en iyi şekilde ev sahipliği yaptığını, daha fazlasının yapılması konusunda negatif tutuma sahip oldukları şeklinde yorumlanmıştır. Şekil 16'daki medyadan etkilenme durumlarının dağılımına bakıldığında, uzmanların neredeyse yarısının (%47) medyadan olumsuz etkilendiği görülmektedir. Bu bulgudan hareketle, sosyal çalışmacıların ön yargılarından arınıp, her danışana eşit şekilde, insan hakları odaklı hizmet sunması ve objektif olmaktan uzak bir tutuma sahip oldukları düşünülmektedir. Medyadan olumlu etkilenen uzmanların sayısı %0'dır. Araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının hiçbirinde medyadan olumlu etkilenme durumu olmadığı tespit edilmiştir. Yazılı ve görsel medyada, Suriyeli sığınmacılara yönelik çıkan haberlerin sosyal medya kullanıcılarının tutumlarını olumsuz etkilediği araştırmalar mevcuttur (Sönmez ve Adıgüzel, 2017; Özdemir ve Öner Özkan, 2016; Yazıcı, 2016). Suriyeli sığınmacıların medyada politik bir obje olarak gösterildiği çalışmalar da negatif söylemlerin bulunduğu araştırmalar arasındadır (Uçak, 2017; Özdemir ve Öner Özkan, 2016; Çağlar ve Özkır, 2014; Artar, 2019). Suriyeli bireylerden damgalayıcı ve negatif içerikli söylemlerle bahsedildiği çalışmalar (Çambay, 2019; Kardeş, Banko ve Akman, 2017; Gölcü ve Dağlı, 2017; Boztepe, 2017). Bu çalışmalardan farklı olarak Pandır ve diğerleri, (2015) ile Paksoy ve Şentöregil'in (2018) çalışmalarında, Suriyeli sığınmacılardan medyada temsili ile ilgili pozitif ve arabulucu söylemlerle bahsedildiği görülmektedir.

Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumlarının, Suriyelilere yönelik uygulanan sınırlarda açık kapı politikası hakkında farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere Kruskal Wallis testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 18'de yer almaktadır:

Tablo 18: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların uzmanların Suriyelilere yönelik uygulanan "sınırlarda açık kapı politikası" konusunu destekleyip desteklememe durumuna göre Kruskal-Wallis analizi sonuçları.

	Destek Durumu	**N**	**Sıra Ort.**	x^2	**sd**	**p**	**Anlamlı Fark**
Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma	Desteklemiyorum (1)	95	57,29	36,456	2	,000	1-2
	Kararsızım (2)	30	93,55				1-3
	Destekliyorum (3)	17	112,00				
Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme	Desteklemiyorum (1)	95	59,05	28,409	2	,000	1-2
	Destekliyorum (2)	30	90,78				1-3
	Kararsızım (3)	17	107,06				
Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma	Desteklemiyoru (1)	95	57,43	35,720	2	,000	1-2
	Destekliyorum(2)	30	93,58				1-3
	Kararsızım (3)	17	111,18				
Hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme	Desteklemiyorum (1)	95	79,78	11,738	2	,003	1-3
	Destekliyorum (2)	30	55,13				
	Kararsızım (3)	17	54,09				
Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma	Desteklemiyorum (1)	95	67,78	2,657	2	,265	-
	Destekliyorum (2)	30	77,05				
	Kararsızım (3)	17	82,50				

Şekil 17: Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyelilere yönelik uygulanan "sınırlarda açık kapı politikası" konusunu destekleme durumlarına göre dağılımı (%).

Tablo 18 incelendiğinde, sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutumlarının uzmanların Suriyeli sığınmacılarla yönelik uygulanan "sınırlarda açık kapı

politikasını" destekleme durumuna göre Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma, Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme, Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma ve hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<.05$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek üzere yapılan çoklu karşılaştırma testi sonucunda, Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma, sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme ve onların haklarını savunmaya yönelik tutumları, destekleyenler ve desteklemeyenler arasında ve desteklemeyenler ile kararsızlar arasında desteklemeyen uzmanların aleyhine anlamlı farklılık olduğu gözlenmiştir. Hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme boyutunda ise, desteklemeyen ve kararsız bireyler arasında desteklemiyorum diyen uzmanlarına lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 18'deki bulgular, Suriyeli bireylere uygulanan açık kapı politikasını desteklemeyen sosyal çalışmacıların, hükümetin sığınmacılara yeterince yardım ettiğini düşündüğü, ev sahibi toplumun Suriyeli sığınmacıların ihtiyaçları konusunda yeterince duyarlı ve iyi bir ev sahibi olduğu ancak daha fazla destek verilmemesi gerektiğini savundukları şeklinde yorumlanmıştır. Türkiye, Suriye'de başlayan iç karışıklıkların başından beri Suriyeli bireylere yönelik, "açık kapı politikasını" yürütmüştür. Henüz Suriye'deki iç savaşın ilk dört senesinde sığınmacıların ülkemize girmesinin onaylanma oranı %44 olmuş, bununla beraber ülkemiz, Suriye'ye hududu olan devletler arasında en çok sığınmacıyı barındıran devlet konumuna gelmiştir (Tunç, 2015). Günümüzde yürütülen açık kapı politikası sonucunda, ülkemize sığınanların kesin şekilde iç karışıklık mağduru veya terör yapılanmalarıyla ilişkisi bulunan bireyler olduklarına kanaat getirmek hemen hemen olanaksız bir duruma gelmiştir (Adil, 2020).

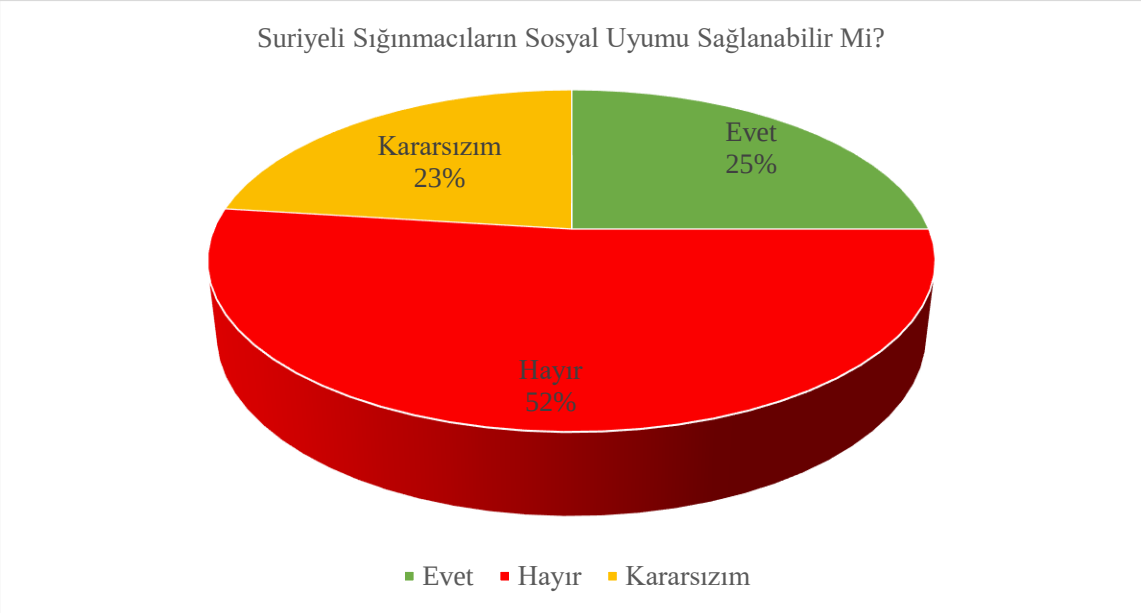
2022 yılında 248.727 düzensiz göçmenin ülkemize girişi engellenmiştir. 2016 yılından bu yana ülkemize girişi engellenen düzensiz göçmenlerin nüfusu ise 2.712.148 olmuştur (Göç İdaresi Başkanlığı, 2022). Şekil 17'ye bakıldığında araştırmaya katılan 142 sosyal hizmet uzmanından büyük çoğunluğu (%66), Suriyeli sığınmacılara uygulanan açık kapı politikasında olumsuz tutuma sahiptir. Kardeş, Banko ve Akman'ın (2017) çalışmasında örneklem grubun, devletin yürüttüğü açık kapı politikasının yanlış olduğunu, bu yüzden Suriyeli bireylerin ülkemize geldiklerini savundukları bulgusu elde edilmiştir. Açık kapı politikasına devam edildiği takdirde düzensiz göçmenlerin giderek artacağı tahmin

edilmekle beraber uzmanların düzenli ve kontrollü göç stratejisinin yürütülmesinden yana olduğu düşünülmektedir.

Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumlarının, Suriyelilerin Türkiye'ye sosyal uyumlarının sağlanması hakkındaki görüşlerinin farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere Kruskal Wallis testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 19'da yer almaktadır:

Tablo 19: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların uzmanların Suriyelilerin Türkiye'ye sosyal uyumlarının sağlanıp sağlanamama durumuna göre Kruskal-Wallis analizi sonuçları.

	Uyum Sağlanması	**N**	**Sıra Ort.**	x^2	**sd**	**p**	**Anlamlı Fark**
Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma	Evet (1)	36	114,56	73,755	2	,000	1-2
	Kararsızım (2)	32	84,64				1-3
	Hayır (3)	74	44,87				2-3
Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme	Evet (1)	36	112,25	78,909	2	,000	1-3
	Kararsızım (2)	32	91,19				2-3
	Hayır (3)	74	43,16				
Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma	Evet (1)	36	103,88	54,354	2	,000	1-3
	Kararsızım (2)	32	90,44				2-3
	Hayır (3)	74	47,56				
Hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme	Evet (1)	36	43,92	38,208	2	,000	1-3
	Kararsızım (2)	32	56,39				2-3
	Hayır (3)	74	91,45				
Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma	Evet (1)	36	91,51	14,355	2	,001	1-3
	Kararsızım (2)	32	73,92				
	Hayır (3)	74	60,72				

Şekil 18: Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyelilerin Türkiye'ye sosyal uyumlarının sağlanması konusundaki görüşlerinin dağılımı (%).

Tablo 19 incelendiğinde, sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutumlarının uzmanların Suriyelilerin sosyal uyumları hakkındaki görüşlerin sağlanıp sağlanamayacağına yönelik görüşlerinin Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma, Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme, Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma, hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme ve Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<.05$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek üzere yapılan çoklu karşılaştırma testi sonucunda, Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma boyutunda sosyal uyum sağlanabilir-sağlanamaz diyenler arasında ve sağlanabilir-kararsızım diyenler arasında sağlanabilir diyenler lehine ve sağlanamaz-kararsızım diyenler arasında kararsızım diyenlerin lehine farklılık tespit edilmiştir. Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme ve Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma boyutunda sağlanabilir-sağlanamaz diyenler arasında sağlanabilir diyenlerin lehine ve kararsızım-sağlanamaz diyenler arasında kararsızım diyenlerin lehine farklılık tespit edilmiştir. Hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme boyutunda ise, sağlanabilir-sağlanamaz diyenler arasında sağlanamaz diyenlerin lehine ve kararsızım-sağlanamaz diyenler arasında sağlanamaz diyenlerin lehine farklılık tespit edilmiştir. Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma boyutunda ise, sağlanabilir ve sağlanamaz diyenler arasında sağlanabilir diyenlerin lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

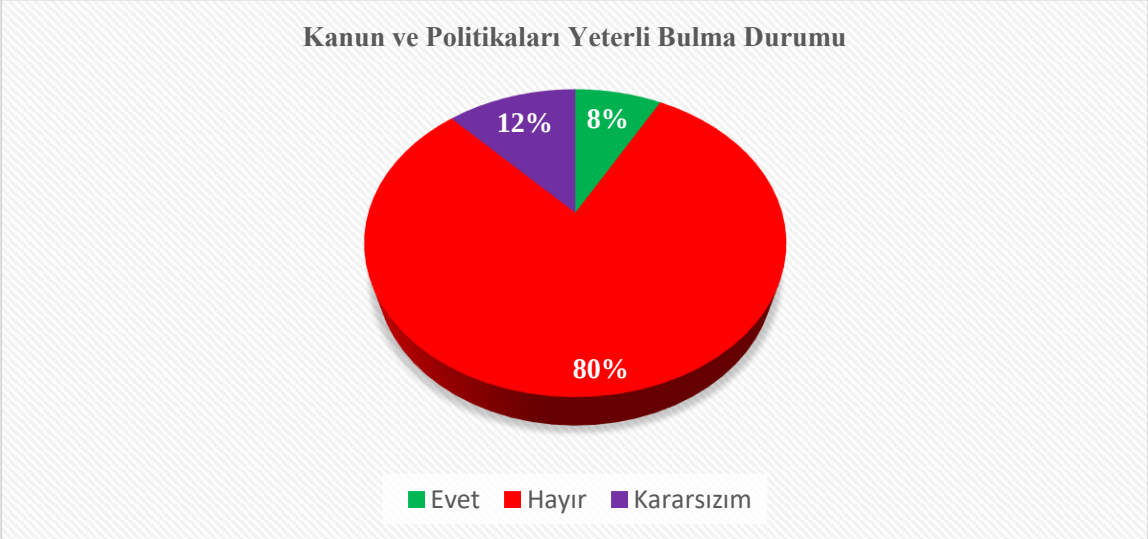
Tablo 19, Suriyeli bireylerin ülkemize sosyal uyumlarının sağlanamayacağını düşünen sosyal hizmet uzmanlarının, hükümetin Suriyeli bireylere yeterince yardım ettiğini ve Türk toplumunun yeterince en iyi şekilde ev sahipliği yaptığını, daha fazlasının yapılması konusunda negatif tutuma sahip oldukları şeklinde yorumlanmıştır. Diğer boyutlarda sosyal uyumun sağlanacağını düşünenler, Suriyeli sığınmacılara ilişkin pozitif bir tutum benimsemektedir. Şekil 18'e bakıldığında ise Suriyelilerin Türkiye'ye sosyal uyumlarının sağlanması konusundaki görüşlerinin dağılımında, uzmanların çoğunun (%52'si) sığınmacıların topluma adapte olamayacağını savundukları görülmektedir. Benzer bulgulara sahip çalışmalara bakıldığında, sosyal hizmet talebeleriyle yapılan bir araştırmada, Suriyeli bireylerin ülkelerine geri yollanmamasının gerektiği ancak Suriyelileri tehdit olarak görme ve kabul etmeme tutumlarının çok fazla olduğu saptanmıştır (Erdener ve diğerleri, 2022). Kaygısız'ın (2021) araştırmasında, sosyal hizmet talebelerinin, Suriyelilerin ülkelerine geri yollanmalarının yanı sıra kamplarda barınmalarının

gerektiğini düşündükleri ortaya konmuştur. Ankaralı ve diğerlerinin (2017) çalışması benzer bulguya sahiptir. Döner (2016) ise yürüttüğü araştırmada örneklem grubun, Suriyeli sığınmacıların geleneklerini içeren giysiler giyinmelerinden, memnun olmadıklarını elde etmiştir. Polat ve Kaya (2017), örneklem grubun, Suriyeli bireylerin Arap geleneğini taşımaları sebebiyle Suriyelilerin kültürlerini tenkit ettiklerini elde etmiştir. Çetin (2017) tarafından yapılan çalışmada, İzmir halkının, Suriyeli bireylerin topluma entegre olamayacaklarını düşündükleri saptanmıştır. Koçak ve Küçük (2020) tarafından Trabzonlu bireyler içerisinde yürütülen çalışmada, Trabzonlu halkın büyük bir bölümünün sosyal hayatta Suriyeli bireylerle karşılaşmak ve aynı bölgede hayat sürmek istemedikleri tespit edilmiştir. Yılmaz ve Günay (2022) tarafından yapılan çalışmada, ev sahibi toplumun sığınmacı bireylerle müşterek yerde bulunmaktan kaçındıkları gibi bir neticeye de varılmıştır. Bu çalışmaların bulguları, örneklem grubunun Suriyeli bireylerle beraber hayat sürmekte negatif tutum içerisinde oldukları ve damgalamaya başvurduklarını ortaya koymaktadır. Bu bulgulardan hareketle, sosyal hizmet öğrencileri ve uzmanlarının yaklaşımlarının, ev sahibi halkın perspektifiyle paralellik göstermekte ancak bu tutumların mesleki etik değerler, ilke ve sorumluluklarla uyuşmadığı düşünülmektedir. Dolayısıyla Türk halkının, sosyal hizmet uzmanlarının ve öğrencilerin sığınmacılara karşı ağırlıklı olarak negatif bir yaklaşım benimsemelerinden dolayı ülkemize sosyal uyumlarının sağlanmasının çok güç olduğu düşünülmektedir.

Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumlarının, Suriyeli sığınmacılara yönelik Türkiye'de uygulanan kanun ve politikaları yeterli bulma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere Kruskal Wallis testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 20'de yer almaktadır:

Tablo 20: Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğine ait puanların uzmanların Suriyeli sığınmacılara yönelik Türkiye'de uygulanan kanun ve politikaları yeterli bulma durumuna göre Kruskal-Wallis analizi sonuçları.

	Yeterli Bulma	N	Sıra Ort.	x^2	sd	p	Anlamlı Fark
Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma	Evet (1)	10	67,40	,475	2	,789	-
	Karasızım (2)	6	77,66				
	Hayır (3)	126	71,00				
Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme	Evet (1)	10	59,30	1,105	2	,576	-
	Karasızım (2)	6	76,06				
	Hayır (3)	126	71,92				
Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma	Evet (1)	10	69,85	1,638	2	,441	-
	Karasızım (2)	6	83,88				
	Hayır (3)	126	69,94				
Hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme	Evet (1)	10	95,90	4,403	2	,111	-
	Karasızım (2)	6	62,28				
	Hayır (3)	126	70,67				
Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma	Evet (1)	10	70,25	,607	2	,738	-
	Karasızım (2)	6	64,31				
	Hayır (3)	126	72,60				

Şekil 19: Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik Türkiye'de uygulanan kanun ve politikaları yeterli bulma durumuna göre dağılımı (%).

Tablo 20 incelendiğinde, sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutumlarının uzmanların Suriyeli sığınmacılara yönelik Türkiye'de uygulanan kanun ve politikaları yeterli bulma durumuna göre Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma, Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme, Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma, hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme ve Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma boyutlarına istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (p>.05).

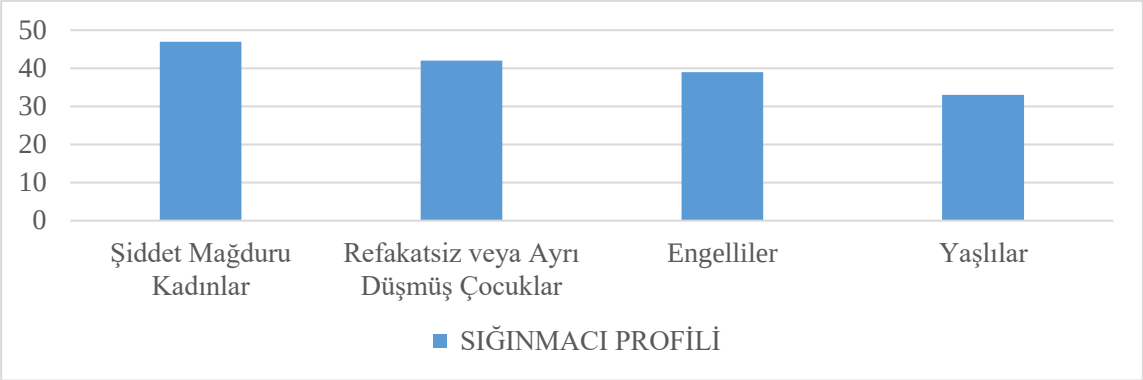
Şekil 19'a bakıldığında sosyal hizmet uzmanlarından, Suriyeli sığınmacılara yönelik Türkiye'de uygulanan kanun ve politikaları yeterli bulmayanların (%80) büyük çoğunluğu oluşturduğu görülmektedir. Bu durumda uzmanların, profesyonel bir meslek elemanı perspektifiyle düşünerek sığınmacılara yönelik uygulanması gereken sosyal politikaların yetersiz olduğunu düşündükleri şeklinde yorumlanmıştır. Kaygısız'ın (2021) çalışmasında, sosyal hizmet bölümünü okuyan talebelerin, Suriyeli bireylere ilişkin yürütülen politika hususunda kararsız kaldıkları saptanmıştır. Gözübüyük Tamer (2016) halkın, yeni sığınmacıların artık ülkeye alınmaması gerektiğini düşündükleri tespit edilmiştir. Çetin (2017) tarafından yapılan çalışmada, İzmir halkının Suriyeli bireyler konusunda yanlış politika yürütüldüğünü savunduğu saptanmıştır. Ev sahibi toplumun, Türkiye'nin ve toplumun Suriyeli bireylerle alakalı izlediği politikalarla aynı fikirde olmadıkları saptanmıştır (Kabaklı Çimen ve Ersoy Quadir, 2018). Özdemir ve Öner Özkan'ın (2016) sosyal medya kullananlarının Suriyeli bireylere ilişkin algılarını analiz ettiği çalışma neticesine göre hükümetin Suriyeli bireylere dönük izlediği politikaların sürekli tenkit edildiği saptanmıştır. Dolayısıyla araştırmada geçen sosyal hizmet uzmanlarının, kanun ve politikaları yetersiz bulma durumunun, literatürdeki çalışmalarla uyumlu olduğu söylenebilir.

Çalışılan sığınmacı profili sayısı ile Suriyeli sığınmacılara karşı tutum arasındaki ilişkiyi incelemek üzere korelasyon analizi yapılmıştır. Analize ilişkin sonuçlar Tablo 21'de verilmiştir.

Tablo 21: Sığınmacı profili sayısı ile tutum arasındaki ilişkiye ait korelasyon analizi sonuçları.

	Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Tutum				
	Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme	Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma	Hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme	Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma	Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma
Çalışılan Profil Sayısı	,289*	,303*	-,236*	,119	,273*

*p<.05

Şekil 20: Sosyal hizmet uzmanlarının çalıştığı sığınmacı profillerinin dağılımları (Kişi Sayısı).

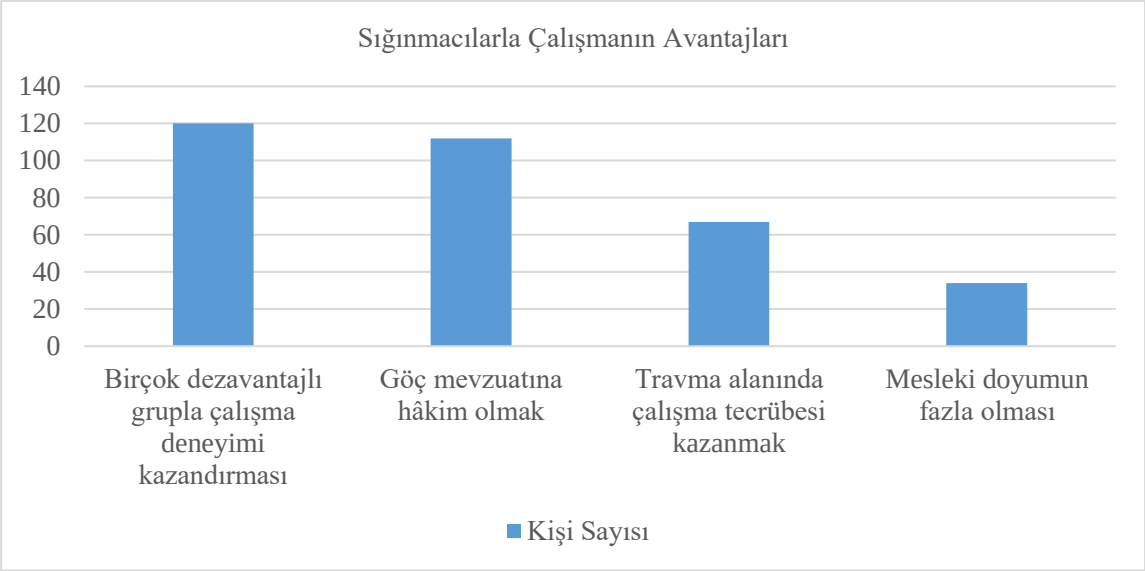
Tablo 21 incelendiğinde, sosyal hizmet uzmanlarının çalıştığı sığınmacı profilinin sayısı ile Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme, Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma ve Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma arasında istatistiksel olarak pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Şekil 20'ye bakıldığında, araştırmaya katılan 142 sosyal hizmet uzmanından 47'si şiddet mağduru kadınlar, 42'si refakatsiz veya ayrı düşmüş çocuklar, 39'u engelliler, 33'ü yaşlı bireyler, 22'si bağımlılık hastalığı olan sığınmacılar, 21'i LGBTİ sığınmacılar ile çalıştıklarını belirtmiştir. Diğer bir ifade ile, çalışılan profil sayısı arttıkça Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme, Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma ve Suriyeli sığınmacılar hakkında olumlu fikre sahip olma tutumlarının da artması beklenmektedir. Ancak bu özellikler arasındaki ilişki düşük düzeydedir. Sosyal hizmet uzmanlarının çalıştığı profil sayısı ile hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme boyutları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı negatif bir ilişki tespit edilmiştir. Diğer bir ifadeyle, bu iki özellikten biri arttıkça diğerinde azalma meydana gelecektir. Bu iki özellik arasında da düşük düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir. Çalışılan profil sayısının artması ile Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Yani çalışılan profil sayısı arttıkça, hükümetin yeterince yardım ettiği ve ev sahibi halkın yeterince iyi bir ev sahibi olduğunu düşündükleri ancak bu durumu artık desteklemedikleri şeklinde yorumlanmıştır. Bu durum, sığınmacılarla çalışma deneyimi arttıkça sahada aktif olarak sosyal hizmet uygulaması yürütülürken politikalarda yetersizlik olduğunun fark edilmesini sağladığı şeklinde yorumlanmıştır. Bu bulgu tablo 13'teki bulgularla benzerlik taşımaktadır. Kaygısız (2021) tarafından yapılan çalışmada,

göç alanında staj veya gönüllü faaliyetlerde bulunmuş katılımcıların tutumlarının daha pozitif şekilde olduğu saptanmıştır.

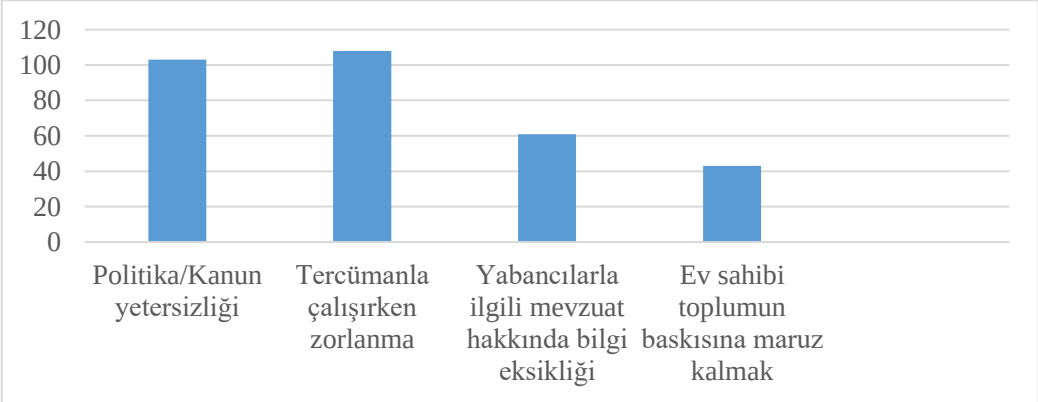
Şekil 21: Sosyal hizmet uzmanlarının AB'nin Türkiye'ye finansal destek sağlayıp Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de kalmaları yönündeki ifadelerine katılma durumuna göre dağılımı (%).

AB'ye üye devletler, Suriyeli sığınmacıları kabul eden devletlere Kasım 2014'te 3 milyar avro destek sunmuştur (Kap, 2014). Şekil 21'e bakıldığında sosyal hizmet uzmanlarının büyük çoğunluğunun, AB'nin Türkiye'ye finansal destek sağlayıp Suriyeli bireylerin ülkemizde kalmaları yönündeki politika gütmelerini desteklemediği (%87) belirlenmiştir. Sığınmacıların Türkiye'de kalmalarında negatif tutum içeren çalışmalar şöyledir: Ünal (2014) araştırmasında, örneklem grubun Suriyeli sığınmacıların ülkelerinde bulunup cephede yer almalarının elzem olduğunu düşündüklerini, ülkemize gelmelerinin yanlış olduğunu savunduklarını saptamıştır. Kaygısız'ın (2021) çalışmasında, sosyal hizmet talebelerinin Suriyeli sığınmacıların asayiş açısından risk teşkil ettikleri belirlenmiştir. Erdoğan (2019) da Suriyeli sığınmacıların istikbalde risk diye algılandıklarını elde etmiştir. Suriyeli bireylerin, Türk halkının istihdam sürecine negatif etkilerinin olduğunu, ev sahibi halkın ortaya çıkan işsizlik sorunu sebebiyle sığınmacıları ekonomik tehdit olarak gördükleri bulgularını taşıyan çalışmalar mevcuttur (Öztürkler ve Göksel, 2015; Budak, Sefa Demir, Tan ve Sarı, 2017; Mete, 2018; Ekici, 2019; Kaygısız, 2021).

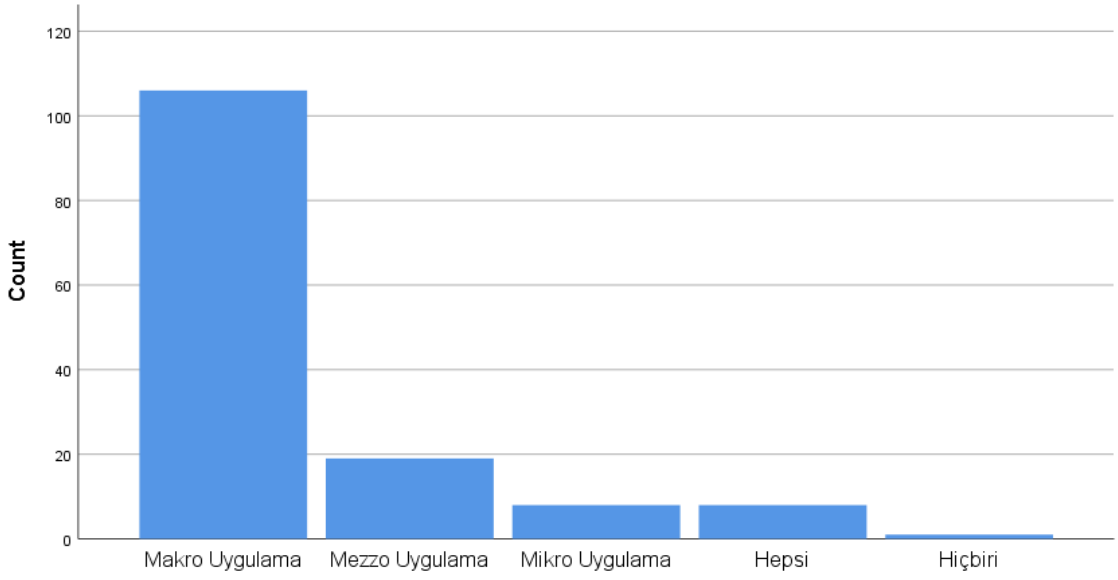
Şekil 22: Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılarla çalışmanın avantajlı yönlerine dair görüşlerinin dağılımı (kişi sayısı).

Şekil 22'ye bakıldığında, sosyal hizmet uzmanlarından, Suriyeli sığınmacılarla çalışmanın avantajlı yönleri olarak 120 kişinin birçok dezavantajlı grupla çalışma deneyimi kazandırdığını düşündüğü, 112 kişinin göç mevzuatına hâkim olunduğunu, 67 kişinin travma alanında çalışma tecrübesi kazandırdığını ve 34 kişinin mesleki doyumun fazla olduğunu düşündüğü bulgusu elde edilmiştir. Bu bulgudan hareketle, araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının çoğunun sığınmacılarla çalışırken daha çok mesleki gelişimlerine sağladığı katkıya göre avantajlı yönleri belirlediği şeklinde yorumlanmıştır.

Şekil 23: Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılarla çalışmanın dezavantajlı yönlerine dair görüşlerinin dağılımı (kişi sayısı).

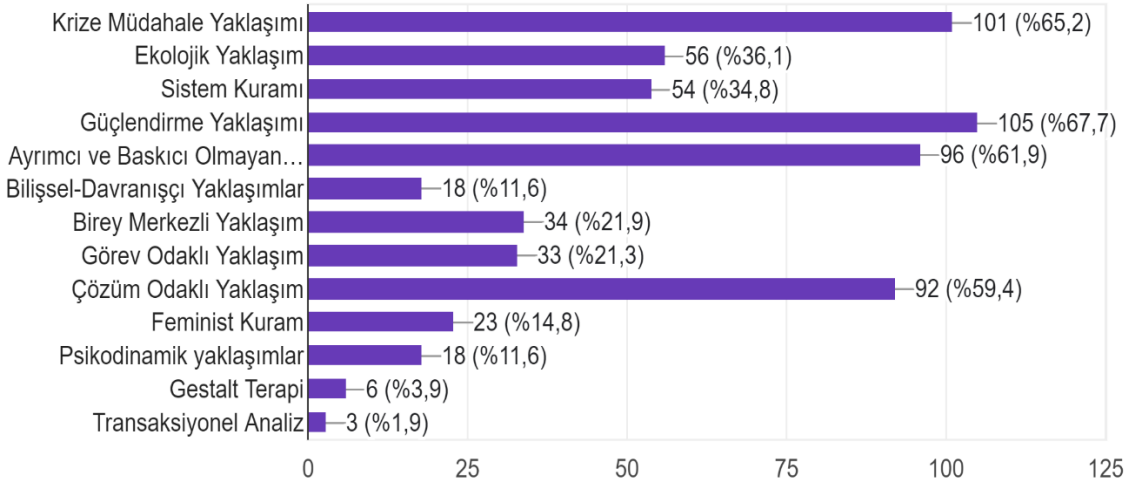
Şekil 23'e bakıldığında, sosyal hizmet uzmanlarından, Suriyeli sığınmacılarla çalışmanın dezavantajlı yönleri olarak 108 kişinin tercümanla çalışırken zorlandığı, 103 kişinin politika veya kanun eksikliğini savunduğu, 76 kişinin sığınmacılarla çalışırken ev sahibi toplumun baskısına maruz kaldığını, 61 kişinin göç alanında bilgi eksikliği olduğunu düşündüğü, 43 kişinin ise stres düzeyinin yüksek olduğunu düşündüğü bulguları elde edilmiştir. Burada uzmanların büyük çoğunluğunun, makro sosyal hizmet uygulamasından hareket ederek göç sahasında toplum, kanun ve politika nezdinde eksikliklerin olduğunu düşündüğü şeklinde yorumlanmıştır. Sosyal hizmet uzmanlarının, tercümanla çalışırken müracaatçılarla doğrudan iletişime geçilmeyip güven bağının kurulmasının zor olması, tercümanların etik ihlal yapıp tercüme ederken yorumlarını katmaları, yanlış veya eksik çeviri yapma risklerinin bulunmasından dolayı tercümanla çalışırken zorlandıkları tahmin edilmektedir. Dil engeli ve tercümanla çalışırken zorlanmayla ilgili benzer bir bulgu Koç ve Paslı'nın (2022) çalışmasında da elde edilmiştir. Göç alanında çalışırken birçok sığınmacı profiliyle çalışıp travma alanında çalışmak bir avantaj olarak görünse de uzmanların yoğun stres yaşamasına ve mesleki yıpranmalara erken yol açacağı düşünülmektedir.

Şekil 24: Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik hizmet sunarken benimsenecek sosyal hizmet uygulamalarına dair görüşlerinin dağılımı (kişi sayısı).

Şekil 24 incelendiğinde, sosyal hizmet uzmanlarının, büyük bir çoğunluğunun (116 kişi), Suriyeli sığınmacılara hizmet sunarken toplum, kanun ve politika düzeyinde

çalışmalar yapılmasını içeren makro uygulamanın benimsenmesi gerektiğini savundukları görülmüştür. Burada uzmanların, profesyonel bir meslek elemanı perspektifiyle düşündükleri tahmin edilmektedir. Farklı bir bulgu olarak, Kaygısız'ın (2021) çalışmasında, sosyal hizmet talebelerinin, Suriyeli bireylere sosyal hizmet müdahalesi sunulması hususunda kararsız kaldıkları elde edilmiştir. Koç ve Paslı'nın (2022) çalışmasında Suriyelilerle çalışan sivil toplum kuruluşlarında görev yapan sosyal hizmet uzmanlarının en çok mikro uygulamalar yaptıkları saptanmıştır. Şekil 24'te, uzmanların çok küçük bir kısmının da olsa Suriyeli bireylere yönelik hiçbir sosyal hizmet uygulamasının yapılmaması gerektiğini düşündüğü, cevaplar incelendiğinde ise Suriyeli bireylerin geri gönderilmesine yönelik her uygulamanın benimsenmesi gerektiğini düşünen uzmanların da yer aldığı görülmüştür. Buradan hareketle, ayrım yapılmaksızın her danışana hak temelli bir yaklaşımla herkese eşit şekilde hizmet sunulması gerektiği anlayışından uzak bir tutum benimsendiği düşünülmektedir.

Şekil 25. Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik sahada uygulanması gereken kuram ve yaklaşımlara dair görüşlerinin dağılımı (kişi sayısı).

Şekil 25 incelendiğinde, uzmanların büyük bir kısmının Suriyeli bireylere hizmet sunarken güçlendirme, krize müdahale yaklaşımlarını, ayrımcı ve baskıcı olmayan yaklaşımlar ile çözüm odaklı yaklaşımın benimsenmesi gerektiğini düşündükleri bulgusu elde edilmiştir. Buradan hareketle, genelci, kültürel çeşitlilik odaklı sosyal hizmet uygulamalarının ve göç içerikli derslerin lisans eğitimlerinde verilmesinin uzmanlarda göç

konusunda bir farkındalık oluşturduğu, ağırlıklı olarak her danışanın bir potansiyeli olduğunu düşündükleri ve ön yargılarla mücadele etmek amacıyla ayrımcı olmayan uygulamaların benimsenmesi gerektiğini düşündükleri tahmin edilmektedir. Benzer çalışmalarda (Kara, 2018; Salduz, 2021; Kaygısız, 2021; Baş ve Eti, 2021) da paralel bulgular elde edilmiştir. Koç ve Paslı'nın (2022) çalışmasında da sosyal hizmet uzmanlarının sığınmacılara hizmet sunarken en çok güçlendirme yaklaşımını kullandıkları saptanmıştır.

4.3 Ölçümlerin Güvenirliği Hakkında Bulgular

Ölçek maddeleri arasındaki iç tutarlılığı hesaplamak üzere Cronbach alfa katsayısı hesaplanarak raporlanmıştır. Tablo 22'de Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutum ölçeğinin her bir alt boyutuna ilişkin Cronbach Alfa değerleri verilmiştir:

Tablo 22: Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları.

Faktör	*Madde sayısı*	*Maddeler*	*Cronbach Alfa*
Faktör 1: Suriyeli sığınmacılar hakkında olumsuz fikre sahip olma	15	7,10,11,13,14,15,16,17,18,19,21,22,34,37,38	.95
Faktör 2: Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme	5	29,30,31,32,33	.87
Faktör 3: Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma	6	3,4,23,24,25,27	.78
Faktör 4: Hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme	3	1,5,8	.76
Faktör 5: Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma	2	35,36	.87

Psikolojik testlerde, elde edilen güvenirlik katsayısının 0,70 üzerinde olması test puanlarının genel olarak güvenirliği için uygun görülmektedir (Büyüköztürk, 2004). Güvenirlik için kestirilen Cronbach alfa değerleri Suriyeli sığınmacılar hakkında olumsuz fikre sahip olma için .95, Suriyeli sığınmacılarla ilgili ılımlı çözüm üretme boyutu için .87, Suriyeli sığınmacıların haklarını savunma için .78, Hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etme boyutu için .76 ve Suriyeli sığınmacılara yardımda bulunma boyutu için .87 olarak kestirilmiştir. Bu sonuca göre, araştırmada yer alan ölçek için güvenilir sonuçlara sahip olduğunu söylemek mümkündür.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Göç olgusu, ekonomik, sosyal, fiziksel, ruhsal gibi birçok alanda Türkiye'de önemli bir sorun olmaya devam etmektedir. Zorunlu göçün sığınmacılara olumsuz etkileri oldukça fazladır. Sığınmacılar, zorunlu göç sonucunda şiddet ve istismarlara maruz kalmakta, savaşın yıkıcı etkilerine bağlı olarak travma sonrası stres bozukluğu, depresyon, ölüm korkusu yaşamakta, göç sürecinde çeşitli bulaşıcı hastalıklara yakalanmakta, sığınılan ülkede sosyal destek eksikliği, seks işçiliği, ekonomik yetersizliklere bağlı olarak çeşitli fiziksel rahatsızlıklar, sosyal dışlanma, aile rollerindeki değişim gibi birçok sorunla karşılaşabilmektedir. Kamplardaki çadırlarda, yıkılmaya yüz tutmuş binalarda barınmaya, açlık ve yoksulluk koşullarında yaşamaya çalışan sığınmacılar, hastalıklardan korunma ve sağlık hizmetlerine erişmeleri konularında da zorluk yaşamaktadır. Sığınmacılara uygulanan emek sömürüsüne, temel hak ihlallerine, nefret söylemine ve ayrımcılığa karşı çıkmak, sağlıklı ve daha iyi bir yaşam sunmak, tabiiyet, mezhep, ırk, sosyal sınıf ayrımı yapmadan, nitelikli bir hizmet sunmanın savunucuları olmak gerekmektedir.

Sonuç olarak araştırma bulgularından hareketle, genel olarak sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeliler hakkında olumlu görüşe sahip oldukları, ılımlı çözüm üretme, haklarını savunma ve onlara yardımda bulunmada olumlu görüşe sahipken, hükümetin ve halkın uyguladığı politikayı takdir etmede daha negatif tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir. Suriyeli sığınmacılara ilişkin tutumların analiz edilmesi araştırması, farklı toplumsal ve demografik nitelikteki sosyal hizmet uzmanlarına ilişkin uygulanmış olup sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli bireylere dönük tutumların analiz edildiği ilk tez çalışması olma ehemmiyetine sahiptir. Sığınmacılarla çalışma deneyimi olan ve olmayan uzmanlardan alınan dönütler, tutumların objektif ve şeffaf bir şekilde farklı açılardan karşılaştırılmasını sağlamıştır. Bu araştırmada, Suriyelilere yönelik son yıllarda ayrımcı ve dışlayıcı söylemlerin artmış olması gözleminden hareketle Türkiye'de en fazla sığınmacı nüfusu oluşturan Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumun ölçülmesi çalışması yapılmıştır. Bu çalışmanın, Suriyeli sığınmacıların durumu ve tutumlarla ilgili güncel ve göç alanında ihtiyaç olduğu düşünülen bir araştırma olması nedeniyle Suriyeli sığınmacılarla ilgili problemlere ilişkin çözümler sunmak, sosyal bilinç ile farkındalık oluşturularak sosyal hizmet eğitimine ve sosyal hizmet literatürüne katkı sağlayacağı

düşünülmektedir. Sosyal hizmet uzmanlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumlarını incelemeye dönük herhangi bir araştırma bulunmadığından elde edilen bulgular, literatürde yer alan sosyal hizmet, sosyal bilgiler vb. okuyan öğrencilerin, Türk halkının, sosyal medya kullanıcılarının tutumları ve Suriyeli sığınmacıların medyada nasıl temsil edildiğine yönelik yapılan araştırmalarla karşılaştırılmıştır.

5.2. Öneriler

Türkiye, sosyal devlet ilkesi gereği dil, din, ırk ayrımı yapmadan uluslararası koruma ve geçici koruma statüsündeki tüm sığınmacılara eşit şekilde hak temelli yaklaşım ile hizmetlere erişimlerini sağlamalı, göç politikaları sosyal adaletsizliklerle mücadele edilecek şekilde yapılmalı, kanunda her türlü ayrımcılık ve sosyal dışlanma içeren ifadeler yeniden düzenlenmeli ve başta sağlık olmak üzere tüm hizmetlere ulaşmalarındaki engeller ortadan kaldırılmalıdır. Bu çalışmaların odağında ve uygulama sürecinde sosyal hizmet uzmanları daha fazla olmalıdır.

Ciddi sağlık sorunu olan tüm sığınmacıların istisnasız şekilde sağlık hizmetlerine ücretsiz şekilde erişimlerinin sağlanması, insan haklarına dayalı bir şekilde davranılması sağlanmalıdır.

Stigma ve ayrımcılığın önlenmesi, sağlık çalışanlarının ve diğer hizmet sunan personellerin, sığınmacıların birincil ihtiyaçları üzerinde çalışması ve ayrımcılık karşıtı hizmet sunulması hususlarında bilinçlendirilmesi, hizmet sağlayan uzmanlar ile sığınmacılar arasındaki dil bariyerinin aşılması amacıyla kamu kurumlarında yeterli sayıda tercümanların istihdam edilmesi yaygınlaştırılmalıdır.

Özel ihtiyaç sahibi sığınmacıların hizmetlere erişimlerinin devamlılığının sağlanması, zorunlu göç sonucunda ortaya çıkan ruhsal sorunların iyileştirilmesi amacıyla Göç İdaresi Başkanlığınca koordinasyonu yürütülen, ücretsiz şekilde hizmet sunacak sosyal hizmet uzmanı, psikolog ve sosyologlardan oluşan psikolojik danışmanlık ve sosyal destek ekibinin oluşturulması sağlanmalıdır.

Göç İdaresi Başkanlığı tarafından, özel ihtiyaç sahibi olduğu tespit edilen her sığınmacı aileye bir sosyal hizmet uzmanı atanarak, stigma ile ayrımcılıklarla mücadelede hak savunuculuğu yapılması ve ülkemizdeki hizmetlere hak temelli yaklaşım ile kaynak bulucu rolleri kullanılarak daha aktif çalışmaların yapılması sağlanmalıdır.

Sahada aktif olarak hizmet sunan, bireylerin ihtiyaçlarının tespitini doğrudan yapan sivil toplum kuruluşları ile devletin iş birliği içerisinde çalışması, sahada karşılaşılan eksikliklerin giderilmesi ve sığınmacılara hizmet sunan personellerin ayrımcılık ve damgalamaya karşı istikrarlı bir şekilde eğitilmesi konularında ortak çalışmalar yürütülmesi önerilmektedir.

Sığınmacılara yönelik uygulanan mevcut kanun ve politikaların eksikliğini gidermek amacıyla sığınmacılarla çalışan kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarındaki tüm sosyal hizmet uzmanlarından makro düzeyde çözüm önerileri Göç İdaresi Başkanlığınca alınmalı ve değerlendirilmelidir.

Sığınmacıların Türkiye'ye uyumunu sağlamak amacıyla sosyal uyum politikaları genişletilmeli, yardım hizmetlerine verilen önemin uyum programlarının uygulanmasına da verilmesi gereklidir. Ülkemize sığınmış kayıtlı olan her bireyin belediyeler, Göç İdaresi Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı tarafından gerekli koordinasyon sağlanarak sığınmacıların Türkçe öğrenmesi yaygınlaştırılmalı ve kurumsallaşmalıdır.

Suriyeli bireylerin, medyada nefret içerikli ifadelerle temsil edilmesini engellemek amacıyla sığınmacılarla ilgili "doğru bilinen yanlışlar" içerikli kamu spotları ve reklamlar yaygınlaştırılmalıdır.

Sığınmacılara hizmet sunan sosyal çalışmacıların yabancı karşıtlığı konusundaki tutumları ve eğilimleri belirli periyotlarla incelenmeli, incinebilir grupta olan sığınmacıların sürecine zarar vermemek adına uzmanlara ayrımcılık karşıtı uygulamalar hakkında kapsamlı eğitimler verilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır.

Sınır güvenliği arttırılmalı, düzenli ve kontrollü göç politikası yürütülmelidir.

Lisans eğitimlerinde göç olgusuyla ilgili derslerin yaygınlaştırılarak göç mevzuatı hakkında bilgilendirici içerik hazırlanmalı ve ön yargılardan arınarak her danışana eşit şekilde hizmet sunma bilinci geliştirilmelidir.

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (SHUDER) bünyesinde sığınmacılarla çalışma deneyimi olanlar ile çalışma tecrübesi olmayan üyelerin bir araya gelip "sığınmacılara yönelik sosyal hizmet müdahaleleri ve vaka çalışmaları", "tercümanla çalışma teknikleri" içerikli "Akran Süpervizyonları" SHUDER'in koordinasyonunda düzenli periyotlarla yapılmalıdır.

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği'nin (SHUDER) şubelerinin liderliğinde, her üniversitede sığınmacı karşıtlığını önlemek amacıyla lisans öğrencilerine "sığınmacılarla ilgili doğru bilinen yanlışlar" ve "damgalamanın sığınmacılar üzerindeki etkileri" içerikli afiş ve broşürler hazırlanmalıdır. Üniversitelerde stantlar açılmalı, bu stantlarda öğrencilere farkındalık düzeylerini arttırıcı bilgilendirme yaparak afiş ve broşürler dağıtılmalı, göç konusunda uzmanlaşmış dernek üyesi olan sosyal hizmet uzmanları tarafından eğitimler, konferanslar ve sempozyumlar düzenlenmelidir.

KAYNAKLAR

Abadan Unat, N. (2002). Bitmeyen Göç. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Abel, E. K. (2007). Tuberculosis and the politics of exclusion: A history of public health and migration to Los Angeles. New Jersey: Rutgers University Press.

Adil, B. (2020). Türkiye'nin göç yönetimi stratejisi ve Türkiye'de yaşayan Suriyelilere yönelik tutumlar: Ankara ili örneği (Doktora tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kırıkkale.

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (2014). Suriye'den Türkiye'ye Nüfus Hareketleri: Kardeş Topraklarında Misafirlik. Ankara: Başbakanlık, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı.

Afyonoğlu, M.F. ve Buz, S. (2021). Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin Suriyelilere yönelik tutumu: Türkiye'nin yedi bölgesinde yedi il örneklemi. *Toplum ve Sosyal Hizmet, 32(4),* 1283-1304. doi: 10.33417/tsh.885905.

Akbaş, E. (2019). Türk yazılı basınında Suriyeli sığınmacı çocuklar. *Çocuk ve Medeniyet Dergisi, (2),* 159-171.

Aksoy, Z. (2012). Uluslararası göç ve kültürlerarası iletişim, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5(20),* 292-303.

Aksu, H., Sevil, Ü. (2010). Göç ve kadın sağlığı. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, 2,*133-138.

Alberti, M., Cotovio, V. (2020). Portugal gives migrants and asylum-seekers full citizenship rights during coronavirus outbreak. Erişim adresi: https://www.cnn.com. Erişim tarihi: 05.10.2022.

Ankaralı, H., Pasin, Ö., Karacan, B., Tokar, M., Künüroğlu, M., Çaça, M., Özislam, M. E., Şahingöz, N. B. (2017). Üniversite öğrencilerinin Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılara bakış açısı. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 7(3),* 122-132.

Arabacı, Z., Hasgül, E., Serpen, A. S. (2016). Türkiye'de kadın göçmenlik ve göçün kadın sağlığı üzerine etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 16(36),* 129-144.

Artan, T., Özkan, A.O., Açıkgöz, N., Salduz, Ç. (2018). Göç alanında çalışan sosyal hizmet uzmanlarının süpervizyon gereksinimine bakış açılarının değerlendirilmesi. *Atlas International Refereed Journal on Social Science, 4 (13),* 1099-1109.

Artar, F. (2019). Medyada sınıfsal temsil mücadelesi: Suriyeli mülteciler 'yardıma muhtaç' mı 'ucuz emek' mi? *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, 22(2),* 26-61.

Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu. (2000). Avrupa Birliği Temel Haklar Bildirgesi. Erişim adresi: http://avrupa.info.tr/tr/ab-ve-sivil-toplum/haklar-bildirgesi.html. Erişim tarihi: 12.06.2021.

Aykut, S., Soner Aykut, S. (2021). Güncel Sosyal Politika Tartışmaları. F. Altun (Yay. Haz.). Covid 19 pandemisi sürecinde göçmenler ve sosyal hizmet uygulamaları, (s.85-100). Ankara: Gazi Kitabevi.

Baş, H. ve Eti, S. (2021). Sosyal hizmet öğrencilerinin sığınmacılara ilişkin algı ve tutumları: Bir vakıf üniversitesi örneği. *Journal of Social Policy Conferences, 80,* 175-198.

Beşer A. & Kerman K. (2017), Göç Eden Bireylerin Öncelikli Sağlık Sorunları ve Sağlık Hizmetine Ulaşımdaki Engeller, *Turkiye Klinikleri J Public Health Nurs-Special Topics, 3(3),* 143-8.

Beter, Ö. (2006). Sınırlar Ötesi Umutlar: Mülteci Çocuklar. Ankara: SABEV Yayınları.

Boztepe, V. (2017). Televizyon haberlerinde Suriyeli mültecilerin temsili. *İlef Dergisi, 4(1),* 91-122.

Budak, P., Sefa Demir, M., Tan, M., Sarı, M. (2017). Yerel halkın algısında Suriyeli sığınmacılar ve toplumsal etkileri: Elâzığ ili örneği. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 62,* 543-564.

Buz, S. (2004). Zorunlu Çıkış Zorlu Kabul Mültecilik. Ankara: SGDD Yayınları.

Büyüköztürk, Ş. (2004). Veri Analizi El Kitabı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Castles, S. ve Miller, M. J. (1998). The Age of Migration, London: Mcmillan.

Çağlar, İ. & Özkır, Y. (2014). Suriyeli mültecilerin Türkiye basınında temsili. *Ortadoğu Yıllığı, 10,* 484-501.

Çağlayan, S. (2006). Göç kuramları, göç ve göçmen ilişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(17),* 67-91.

Çambay, S. (2019). Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin dijital gazetelerdeki temsil sorunu. *Turkish Studies, 14(1),* 157-180. doi: 10.7827/TurkishStudies.14791.

Çetin, S. (2017). İzmir'deki yerel halkın Suriyeli sığınmacılara yönelik algısı (Yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Afyonkarahisar.

Çömez Polat, F. & Kaya, E. (2017). Bir ötekileştirme pratiği: Türkiye'de yaşayan Suriyelilere yönelik tutumlar. *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(1),* 38-48.

Çiftçi, H. (2018). Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik tutum, algı ve empatik eğilimlerinin analizi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 7(3),* 2232-2256.

Demir, G. (1996). Göç nedenleri ve göç edenlerin beklentilerindeki gerçekleşme durumu. II. Ulusal Sosyoloji Kongresi. 20-22 Kasım 1996, Ankara, Türkiye. Kongre Özet Kitabı, 85-93.

Doğan, F. (2019). Yabancı ile bir arada yaşama ve ötekileştirme: Mardin halkının bakışından Suriyeli sığınmacılar (Yüksek lisans tezi). Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Aydın.

Döner, H. (2016). Suriyeli göçmenlerle yaşanan sorunlar üzerine sosyolojik bir araştırma: Hatay ili örneği (Yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Elâzığ.

Duyan, V. (2012). Sosyal Hizmet: Temelleri, Yaklaşımları, Müdahale Yöntemleri. Ankara: SHUDER Genel Merkezi Yayınları.

Ekici, H. (2019). Türk toplumunda Suriyelilere yönelik algılanan tehditler ve çözüm önerileri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 1(44),* 695-730.

Erdener, M., Alsancak, F., Atalay, Z., Karataş, K. (2022). Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin Suriyeli bireylere yönelik tutumları. *Bilgin Kültür Sanat,* 174-185.

Erdil, B. (2020). Göç ve mülteci hareketlerinin Türkiye'nin göç politikalarına etkileri. *Bilge Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4 (2),* 71-86.

Erdoğan, M.M. (2017). Kopuştan Uyuma Kent Mültecileri: Suriyeli Mülteciler ve Belediyelerin Süreç Yönetimi İstanbul Örneği. Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları.

Erdoğan, M.M. (2020). Suriyeliler Barometresi 2019. Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi. Ankara: Orion Kitabevi.

Ergüven, N. S. ve Özturanlı, B. (2013). Uluslararası mülteci hukuku ve Türkiye. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 62(4),* 1007-1061.

Fazel M., Wheeler J., Danesh J. (2005) Prevalence of serious mental disorder in 7000 refugees resettled in Western countries: a systematic review. *Lancet, 365(9467),* 1309-1314. doi: 10.1016/S0140-6736(05)61027-6.

Gezik, Z. (2022). Suriyeli Göçmenlerin Anaakım Medyada Temsili. *Journal of Communication Science Researchs, 2(2),* 135-153**.**

Goal. (2023). Erişim adresi: https://www.goalglobal.org/who-we-are/. Erişim tarihi: 06.05.2023.

Göç İdaresi Başkanlığı. (2022). 11 aylık dönemde sınır dışı edilen düzensiz göçmen sayısı 100 bini aştı. Erişim adresi: https://www.goc.gov.tr/11-aylik-donemde-sinir-disi-edilen-duzensiz-gocmen-sayisi-100-bini-asti. Erişim tarihi: 21.05.2023.

Gökçe, O., Özden Ş, Demir A. (2008). Türkiye'de afetlerin mekansal ve istatistikel dağılımı afet bilgileri envanteri. T.C. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğü, Afet Etüt ve Hasar Tespit Daire Başkanlığı, Ankara.

Gölcü, A. & Dağlı, A. N. (2017). Haber söyleminde ötekiyi aramak: Suriyeli mülteciler örneği. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 28,* 11-38. doi: 10.31123/akil.437410.

Gözübüyük Tamer, M. (2016). "Trabzon Kamuoyunun Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilere Bakış Açısı (Türkiye-Trabzon örneği). *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, 2(2),* 180-211.

Güllüpınar, F. (2012). Göç olgusunun ekonomi politiği ve uluslararası göç kurmaları üzerine bir değerlendirme. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi, 2(4),* 53-85.

Halkların Köprüsü Derneği. (2016). Mültecilerin Çalışma Hayatına Dair Saha Araştırması. İzmir.

Halkların Köprüsü Derneği. (2021). Erişim adresi: https://halklarinkoprusu.org/derneğinamaci/. Erişim tarihi: 13.06.2021.

Hassoy, H. (2016). Sığınmacılara İlişkin Genel Durum. Savaş, Göç, Sağlık. Ankara: Türk Tabipler Birliği Yayınları, 16-19.

International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies. (2023). Erişim adresi: https://www.ifrc.org/our-work/disasters-climate-and-crises/migration-and-displacement. Erişim tarihi: 06.05.2023.

International Organization for Migration. (2020). Word Migration Report, Geneva: International Organization for Migration.

International Organization for Migration. (2023). Erişim adresi: https://turkiye.iom.int/tr/biz-kimiz**.** Erişim tarihi: 06.05.2023.

İçduygu, A. (2017). Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar: "Siyasallaşan" bir sürecin analizi. *Toplum ve Bilim Dergisi, 140,* 27-42.

İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği. (2014). Kamp Dışında Yaşayan Suriyeli Kadın Sığınmacılar Raporu. İstanbul.

Kabaklı Çimen, L. & Ersoy Quadir, S. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Tutumlarının Sivil Katılımları Bağlamında İncelenmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 7(2),* 1251-1273.

Kabaklı Çimen, L. & Ersoy Quadir, S. (2018). Türk vatandaşlarının Suriyeli sığınmacılarla ilgili görüşleri: Konya ili örneği. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi, 53(2)*, 327-345.

Kahraman, F. ve Kâhya Nizam, Ö. (2016). Mültecilik hallerini mekân üzerinden okumak: Gaziantep örneğinde Türkiyelilerin gözünden Suriyeli kent mültecileri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9(44)*, 808-825.

Kap, D. (2014). "Suriyeli Mülteciler: Türkiye'nin Müstakbel Vatandaşları" *Akademik Perspektif Dergisi, 1(3),* 30-35.

Kara, Y. (2018). Sosyal hizmet öğrencilerinin homofobik tutumlarının belirlenmesi. *Sosyal Çalışma Dergisi, 2(1)*, 16-27.

Karababa, A. O., & Yavuz, C. I. (2011). Türk Tabipleri Birliği Olağandışı Durumlarda Sağlık Hizmetleri Kolu Hatay Raporu. Ankara: Türk Tabipleri Birliği.

Karadağ, Ö., & Altıntaş, K. H. (2010). Mülteciler ve Sağlık. *TAF Preventive Medicine Bulletin, 9(1),* 55-62.

Karasar, N. (2012). Bilimsel Araştırma Yöntemi. İstanbul: Nobel Akademi Yayınları.

Karasu, M.A. (2016). Şanlıurfa'da yaşayan Suriyeli sığınmacıların kentle uyum sorunu. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 21 (3),* 995-1014.

Karataş, B. (2020). Göçmen ve mültecilerin pandemi günlerinde Türkiye'de sağlık hizmetlerine erişimi. Heınrıch Böll Stıftungn Derneği Türkiye Temsilciliği, Erişim adresi: https://tr.boell.org/tr/2020/05/18/gocmen-ve-multecilerin-pandemi-gunlerinde-turkiyede-saglik-hizmetlerine-erisimi. Erişim tarihi: 10.10.2022.

Kardeş, S., Banko, Ç., Akman, B. (2017). Sosyal medyada Suriyeli sığınmacılara yönelik algı: Bir sözlük değerlendirmesi. *Göç Dergisi, 4(2),* 185-200.

Kaya, İ. & Eren, E. Y. (2014). Türkiye'deki Suriyelilerin hukuki durumu: Arada kalanların hakları ve yükümlülükleri. *SETA-Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı,* 1-81.

Kaygısız, S. (2021)**.** *Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumları* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. İstanbul.

Kırlıoğlu, M. ve Gencer, T.E. (2020). Göçmen ve sığınmacılarla sosyal hizmet dersinin sosyal hizmet öğrencilerinin Suriyelilere yönelik algısına etkisi. *Toplum ve Sosyal Hizmet, 31(3),* 1127-1152.

Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği. (2021) Erişim adresi: http://www.kirmizisemsiye.org/TR/sayfalar/tuzuk. Erişim tarihi: 13.06.2021.

Kızılay. (2023). Erişim adresi: https://www.kizilay.org.tr/neler-yapiyoruz/goc-ve-multeci-hizmetleri. Erişim tarihi: 12.05.2023.

Kirmayer, L. J., Narasiah, L., Munoz, M. (2011). Common mental health problems in immigrants and refugees: general approach in primary care. *Canadian Medical Association Journal, 183(12),* 959-967.

Kluge, H. H. P., Jakab, Z., Bartovic, J., d'Anna, V., Severoni, S. (2020). Refugee and migrant health in the COVID-19 response. *The Lancet, 395(10232),* 1237-1239.

Koç, F. ve Paslı, F. (2022). Geçici koruma altındaki Suriyelilere yönelik hizmet sunan sivil toplum kuruluşlarında görev yapan sosyal hizmet uzmanlarının deneyimleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet, 33(1),* 133- 158. doi: 10.33417/tsh.950171.

Koçak, M. C. ve Küçük, O. (2020). İnternet ve sosyal medya haberlerinde ötekinin (Suriyeli sığınmacılar) konumlandırılışı: Konya örneği. *Journal of Humanities and Tourism Research, 10(2),* 275-288. doi: 10.14230/johut836.

Koçak, M. C. ve Küçük, O. (2020). Suriyeli sığınmacıların toplumsal yaşamda konumlandırılışı: Trabzon örneği. *Journal of Humanities and Tourism Research, 10(1),* 130-142.

KONDA. (2016). KONDA barometresi: Suriyeli sığınmacılara bakış. Erişim adresi: https://konda.com.tr/rapor/51/suriyeli-siginmacilara-bakis. Erişim tarihi: 17.05.2023.

Kraut, A. M. (2010). Immigration, ethnicity, and the pandemic. *Public Health Reports, 125(3),* 123–133.

Lindsay, F. (2020). The U.K. has released 350 immigration detainees amidst coronavirus but hundreds remain. Erişim adresi: https://www.forbes.com**.** Erişim tarihi: 05.10.2022.

Mete, H. (2018). Local peoples' perceptions on Syrian refugees in Turkey: The case of 'gün' groups (Yüksek lisans tezi). İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Mültecilerle Dayanışma Derneği. (2023). Basın Açıklaması: Afette Depremzede Mültecilere Yönelik Tutumlar Endişe Verici. Erişim adresi: https://multeci.org.tr/2023/02/13/afette-depremzede-multecilere-yonelik-tutumlar-endise-verici/. Erişim tarihi: 06.05.2023.

Nash, M., Wong, J., & Trlin, A. (2006). Civic and social integration: A new field of social work practice with immigrants, refugees and asylum seekers. *International Social Work, 3(49),* 345-363.

Örgen, A. (2017). İnsan hakları, sosyal hizmet ve mültecilik üzerine bir derleme. *Ufkun Ötesi Bilim Dergisi, 17(1),* 38-52.

Özdemir, F. ve Öner-Özkan, B. (2016). Türkiye'de sosyal medya kullanıcılarının Suriyeli mültecilere ilişkin sosyal temsilleri. *Nesne Dergisi, 4(8),* 227-244.

Özkan, A. M., & Bayrakçıl, A. O. (2021). Çalışma yaşamında sığınmacılar: Türk işçilerin sığınmacı iş arkadaşlarına yönelik tutumu üzerine bir alan araştırması. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 14(3),* 706–719.

Öztürkler, H. ve Türkmen, G. (2015). Suriyeli Mültecilerin Türkiye'ye Ekonomik Etkileri: Sentetik Bir Modelleme. Ankara: Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi.

Padilla, Y. (1997). Immigrant policy: Issues for social work practice. *Social Work, 6(42),* 595-606.

Paksoy, A. F. & Şentöregil, M. (2018). Türk basınında Suriyeli sığınmacılar: İlk beş yılın analizi (2011-2015). *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, 11(1),* 237-256.

Pandır, M., Efe, İ., Paksoy, A. (2015). Türk basınında Suriyeli sığınmacı temsili üzerine bir içerik analizi. *Marmara İletişim Dergisi, 24,* 1-26. doi: 10.17829/midr.20152419995.

Pazakkule Raporları. (2020). Erişim adresi: https://multeci.net/2020/03/pazarkule-raporlari/. Erişim tarihi 13.06.2021.

Petersen, W. (1958). A general typology of migration. *Amerikan Sociological Review, 23(3),* 256-266.

Saçan, S., Cizdan G., Tabak H.D. (2017). Aydın halkının Suriyeli göçmenlere yönelik bakış açısının incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 1(1),* 28-38.

Sağlam, S. (2006). Türkiye'de iç göç olgusu ve kentleşme. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 1(5),* 33-44.

Salduz, Ç. (2021). Çokkültürcü sosyal hizmetin geçici koruma altındaki Suriyelilere ilişkin uygulamalar kapsamında değerlendirilmesi (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. İstanbul.

Sert, D., Danış, D., Sevinin, E. (2023). Göç ve Deprem Durum Tespit Raporu. İstanbul: Göç Araştırmaları Derneği.

Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği. (2022). Erişim adresi: https://sgdd.org.tr/hakkimizda/. Erişim tarihi: 09.01.2022.

Sınır Tanımayan Doktorlar. (2021). Erişim adresi: http://sinirtanimayandoktorlar.org/hakkimizda/. Erişim tarihi: 13.06.2021.

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği. (2022). Erişim adresi: http://www.shuder.org/Sayfa/sosyal-hizmet-uzmanlari-derneginin tarihcesi1656. Erişim tarihi: 29.10.2022.

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği. (2023). Erişim adresi: http://www.shuder.org/Tumu/Uygulanmış%20Projeler. Erişim tarihi: 12.05.2023.

Sönmez, M. E., Adıgüzel F. (2017). Türkiye'de Suriyeli sığınmacı algısı: *Gaziantep şehri örneği. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 16(3),* 797-807.

Steege, A. L., Baron, S., Davis, S., Torres-Kilgore, J., Sweeney, M. H. (2009). Pandemic influenza and farmworkers: The effects of employment, social, and economic factors. *American Journal of Public Health, 99(2),* 308–315.

Sundquist J., Bayard Burfield L., Johansson L.M., Johansson S.E. (2000) Impact of ethnicity, violence and acculturation on displaced migrants: psychological distress and psychosomatic complaints among refugees in Sweden. *J Nerv Ment Dis, 188(6),* 357-365. doi: 10.1097/00005053-200006000-00006.

Südaş, İ. (2004). Effects of Marmara Earthquake of August 17, 1999 on Population and Settlement: Case of Gölcük (Kocaeli). *Aegean Geographical Journal, 1(13),* 73-91.

Sümer, E. (2021). Göç araştırmaları lisansüstü program öğrencilerinin Suriyeli göçmenlere yönelik tutumu: Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi örneği. *Antakiyat, 4(2),* 337-360.

Şahin, C. (2001). Yurt dışı göçün bireyin psikolojik sağlığı üzerindeki etkisine ilişkin kuramsal bir inceleme. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21(2),* 57-67.

Şimşek, Z., Doğan, F., Hilali N.G., Özek, B. (2015). Bir il merkezinde yaşayan 15-49 yaş evli Suriyeli kadınlarda üreme sağlığı göstergeleri ve hizmet ihtiyacı. Şaşmaz, C.T. (Ed.), 18. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi. Selçuk Üniversitesi.

Topçu, S. ve Beşer, A. (2006). Göç ve sağlık. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 10(3),* 37-42.

Topkaya, Y. & Akdağ, H. (2016). Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının Suriyeli sığınmacılar hakkındaki görüşleri: Kilis 7 Aralık Üniversitesi örneği. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(1)*, 767-786.

Trevithick, P. (2000). Social Work Skills. Buckingham/Philadelphia: Open University Press.

Tuna, K., Parin, S., Tanhan, F. (2012). Van Depremi Sosyo-Ekonomik ve Psikolojik Durum Tespiti Raporu. İstanbul: Çocuk Araştırmaları Merkezi.

Tunç, A. Ş. (2015). Mülteci davranışı ve toplumsal etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere ilişkin bir değerlendirme. *Tesam Akademi Dergisi, 2(2),* 29-63.

Tuzcu, A. & Ilgaz, A. (2015). Göçün kadın ruh sağlığı üzerine etkileri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 7(1),* 56-67. doi: 10.5455/cap.20140503020915.

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı Göç ve İltica Komisyonu Yönergesi. (2023). Erişim adresi: https://www.barobirlik.org.tr/dosyalar/duyurular/gocveilticayonerge. Erişim tarihi: 13.05.2023.

Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı. (2023). Erişim adresi: https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638**.** Erişim tarihi: 06.05.2023.

Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı. (2023). Erişim adresi: https://www.goc.gov.tr/genel-bilgi45. Erişim tarihi: 06.05.2023.

Türkiye İstatistik Kurumu. (2019). Uluslararası Göç İstatistikleri. Erişim adresi: https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararasi-Goc-Istatistikleri-2019-33709. Erişim tarihi: 13.06.2021.

Uçak, O. (2017). Göç hareketleri ve medyada göçmen haberleri. *Yeni Medya Elektronik Dergisi, 1(3),* 242-254.

Uluslararası Mavi Hilal İnsani Yardım ve Kalkınma Vakfı. (2021). Erişim adresi: https://www.ibc.org.tr/TR/240/faaliyet-alanlarimiz. Erişim tarihi: 13.06.2021.

United Nations High Commissioner for Refugees. (2020). Erişim adresi: https://www.unhcr.org/tr/unhcr-turkiye-istatistikleri. Erişim tarihi: 13.06.2021.

United Nations High Commissioner for Refugees. (2020). COVID-19 does not discriminate; nor should our response. Erişim adresi: https://www.ohchr.org/en/press-releases/2020/03/covid-19-does-not-discriminate-nor-should-our-response. Erişim tarihi: 05.10.2022.

United Nations High Commissioner for Refugees. (2023). Erişim adresi: https://www.unhcr.org/tr/turkiyede-unhcr. Erişim tarihi: 06.05.2023.

United Natıons International Children's Emergency Found. (2023). Erişim adresi: https://www.unicef.org/turkiye/ne-yapıyoruz. Erişim tarihi: 06.05.2023.

Ünal, R. & Gedik, M. (2022). Türkiye'de göç yönetimi ve sosyal hizmet bakış açısından değerlendirilmesi. *Toplumsal Politika Dergisi, 3(1),* 52-70.

Ünal, S. (2014). Türkiye'nin Beklenmedik Konukları: "Öteki" Bağlamında Yabancı Göçmen ve Mülteci Deneyimi, *Journal of World of Turks, 6(3),* 65-89.

World Health Organization. (2020). WHO Coronavirus Disease (COVID-19) Dashboard. Erişim adresi: https://covid19.who.int/. Erişim tarihi: 05.10.2022.

Wickramage, K., Gostin, L. O., Friedman, E., Prakongsai, P., Suphanchaimat, R., Hui, C., Duigan, P., Barragan, E., Harper, D. R. (2018). Missing: Where are the migrants in pandemic influenza preparedness plans. *Health and Human Rights, 20(1),* 251–258.

Varol, N. & Gültekin, T. (2016). Etkin Bir Göç Faktörü: Afetler. *Antropoloji, (32),* 43-51.

Vatansever, K. (2016). Sığınmacılarda Sağlığın Belirleyicileri: Sığınmacıların Kamplardaki Sorunları. Savaş, Göç, Sağlık. Ankara: Türk Tabipler Birliği Yayınları, 20-31.

VOA. (2023). Türkiye'de yaşayan 40.000 Suriyeli ülkelerine döndü. Erişim adresi: https://www.voaturkce.com/a/turkiye-de-yasayan-40-bin-suriyeli-ulkelerine-dondu-/6982230.html. Erişim tarihi: 07.05.2023.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu. (2013, 4 Nisan). Resmî Gazete (Sayı: 28615). Erişim adresi: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130411-2.htm.

Yalçın, C. (2004), Göç Sosyolojisi, Anı, Ankara.

Yazıcı, T. (2016). Yeni medyanın nefret dili: Suriyeli mültecilerle ilgili Ekşi Sözlük örneği. *Global Media Journal TR Edition, 7(13),* 115-136.

Yeryüzü Doktorları. (2021). Erişim adresi: https://www.yyd.org.tr/tr/biz-kimiz. Erişim tarihi: 13.06.2021.

Yeşilay Danışmanlık Merkezi. (2023). Erişim adresi: https://www.yedam.org.tr/ne-yapiyoruz. Erişim tarihi: 12.05.2023.

Yılmaz D. & Günay M. A. (2022). Türk toplumunda Suriyeli sığınmacı algısı. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 13(1),* 117-139.

Zastrow, C. (2014). Sosyal Hizmete Giriş. Ankara: Nika Yayınevi.

Zencir, M., & Davas, A. (2014). Suriyeli Sığınmacılar ve Sağlık Hizmetleri Raporu. Ankara: Türk Tabipleri Birliği.

EKLER

EK 1: Etik Kurul Onayı

EK 2: Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (SHUDER) Veri Toplama İzni

EK 3: Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Tutum Ölçeği Kullanım İzni

EK 4: Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Tutum Ölçeği

1. Cinsiyetiniz: ( ) Kadın ( ) Erkek

2. Eğitim durumunuz:

( ) 1) Okur-yazar değil ( ) 4) Ortaokul mezunu
( ) 2) Okur-yazar ( ) 5) Lise mezunu
( ) 3) İlkokul mezunu ( ) 6) Üniversite mezunu
( ) 7) Yüksek lisans/ Doktora

3. Medeni durumunuz:

( ) 1) Bekâr ( ) 2) Evli ( ) 3) Dul ( ) 4) Boşanmış ( ) 5) Ayrı yaşıyor

4. Kaç çocuğunuz var?……..

5. Sizce gelir düzeyiniz nasıl?

( ) 1) Asgari ücretten daha az gelire sahibim
( ) 2) Asgari ücretle çalışıyorum
( ) 3) Ortalama bir gelir düzeyine sahibim
( ) 4) Ortalamanın üzerinde gelir düzeyine sahibim

6. Ailenizdeki birey sayısı:……

7. Kendinizi dini açıdan nasıl tanımlarsınız?

( ) 1) Yüksek düzeyde inançlı
( ) 2) Orta düzeyde inançlı
( ) 3) Düşük düzeyde inançlı
( ) 4) İnançsız

Aşağıda Suriyeli sığınmacılara yönelik görüşler bulunmaktadır. Her satırda, beş seçenekten size en yakın gelen birini işaretleyiniz.

	Kesinlikle katılıyorum (5)	Katılıyorum (4)	Kararsızım (3)	Katılmıyorum (2)	Kesinlikle Katılmıyorum (1)
1. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Suriyeli sığınmacılara yeterince yardım ettiğini düşünüyorum.					
2. Devlet sığınmacılar konusunda iyi bir yönetim ortaya koymaktadır.					
3. Türkiye'deki okullarda Suriyeli sığınmacılara eğitim fırsatı verilmelidir.					
4. Suriyeli sığınmacılara Türkiye'de çalışma izni verilmelidir.					
5. Türk halkı, Suriyeli sığınmacıların ihtiyaçları konusunda yeterince duyarlıdır.					
6. Suriyeli sığınmacıların ihtiyaçları konusunda yeterince duyarlı olduğumu düşünüyorum.					

7. Bence ülkemizde sosyal sorunların ortaya çıkmasına Suriyeli sığınmacıların ekonomik yetersizlikleri neden olmaktadır.					
8. Türklerin Suriyeli sığınmacılara iyi bir ev sahibi olduğunu düşünüyorum.					
9. Türkiye'de çalışan Suriyelilerin emek istismarına uğradığını düşünüyorum.					
10. Suriyeli sığınmacılar, bulundukları yerlerde şiddet, hırsızlık, kaçakçılık ve fuhuş gibi suçlara bulaşarak toplumsal ahlak ve huzuru bozmaktadır.					
11. Suriyeli sığınmacıların ülkemizdeki terör olaylarına etkisi olduğunu düşünüyorum.					
12. Suriyeli sığınmacılar ile yakın kültüre sahip olduğumuzu düşünüyorum.					
13. Suriyeli sığınmacılar işlerimizi elimizden almaktadır.					
14. Suriyeli sığınmacıların dilimizi ve kültürümüzü öğrenmeleri için eğitimler ve kurslar verilmelidir.					

	Kesinlikle katılıyorum (5)	Katılıyorum (4)	Kararsızım (3)	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
15. Suriyeli sığınmacılar içinden bir kısım şahısların suç işledikleri gerekçesiyle, bazı şehirlerimizde sığınmacılara yönelik gösterilen sert tepkileri haklı buluyorum.					
16. Suriyeli sığınmacılar, ülkemizin demografik yapısı için potansiyel bir tehlike oluşturmaktadır.					
17. Suriyeli sığınmacılar, ülkemizin ekonomik yapısı için potansiyel bir tehlike oluşturmaktadır.					
18. Türkiye'de yardıma muhtaç çok sayıda vatandaş varken vergilerimin Suriyeli sığınmacılara harcanmasına karşıyım.					
19. Suriyeli sığınmacılar, ülkemizin siyasi yapısı için potansiyel bir tehlikedir.					
20. Suriyeli sığınmacıların vatandaşlarımızın aile kurumları üzerinde olumsuz etkileri olduğunu (imam nikâhlı evlilik) düşünüyorum.					
21. Suriyeli sığınmacılar Türkiye'nin sorunu değildir; savaş devam ediyor olsa bile ülkelerine geri gönderilmelidir.					
22. Sığınmacılar, sınır boyunda Suriye topraklarında tampon bölge oluşturularak orada kurulacak kamplarda bakılmalıdır.					
23. Bundan sonra kesinlikle Suriyeli sığınmacı kabul edilmemelidir.					
24. Suriyeli sığınmacıları kabul etmek, din kardeşliğinin gereğidir.					
25. Suriyeli sığınmacılar zulümden kaçan insanlardır.					
26. Suriyeli sığınmacılar ülkemizde misafirdir.					
27. Bazı Suriyeli sığınmacıların sokaklarda dilenmesini doğru bulmuyorum.					
28. Bence Suriye krizi çözülene kadar ülkemizdeki Suriyeliler, sığınmacı statüsünde istedikleri kadar kalmalılar.					
29. Suriye krizi çözüldükten sonra Türkçe bilen sığınmacıların dışındakiler ülkelerine geri gönderilmelidir.					
30. Suriyeli sığınmacılara vatandaşlık hakkı verilmelidir.					
31. Suriyeli sığınmacılara vatandaşlık hakkı verilirse, Türk toplumuna uyum sağlayacaklarına inanıyorum.					
32. Suriyeli sığınmacıların Türkiye geneline yerleşmeleri sağlanarak, çalışmaları ve topluma uyum sağlamaları için politikalar geliştirilmelidir.					
33. Suriyeli sığınmacılarla birlikte nüfusumuzun artması daha güçlü devlet olmamızı sağlayacaktır.					
34. Suriyeli sığınmacı bir komşumun olmasını isterim.					
35. Suriyeli sığınmacıların, kendi ülkelerindeki problemlerden dolayı ülkelerini terk etmelerini doğru bulmuyorum.					

36. Suriyeli sığınmacının kendisine ya da sığınmacılara ulaştırılmak üzere herhangi bir kurum/kuruluşa ayni (yiyecek, giyecek vb.) yardımda bulundum.					
37. Suriyeli sığınmacının kendisine ya da sığınmacılara ulaştırılmak üzere herhangi bir kurum/kuruluşa nakdi (para) yardımda bulundum.					
38. Suriyeli sığınmacılar hakkında ilk mülteci akını başladığı zamanki olumlu düşüncelerim zaman içinde olumsuza dönüştü.					
39. Suriyeli sığınmacılara ilk mülteci akını başladığı zaman yardımda bulundum ama artık yardım etmiyorum.					
40. Suriyeli genç kızların ülkemizde Türk orta yaşlı ve yaşlı vatandaşlarımızla evlenmelerini yanlış buluyorum.					
41. Suriyeli sığınmacılar ülkemizde çalışma hayatına katılarak ekonomiye katkı sağlamalıdır.					

EK 5: Sosyodemografik Bilgi Formu

Aşağıda saha tecrübelerinizle ilgili sorular bulunmaktadır. Lütfen kendinize en yakın ifadeler ile soruları cevaplayınız.

1. Şu anda çalıştığınız kurumdaki statünüz nedir?

Çalışıyorsanız:

a) Şu anda hangi kurum veya kuruluşta çalışıyorsunuz?

2. Sosyal hizmet mesleğinde geçirdiğiniz süre nedir?

3. Suriyelilerin Türkiye'deki hukuki statüsü hakkında bilginiz var mı?

4. Sığınmacılarla çalışma deneyiminiz oldu mu?

Deneyiminiz varsa:

a) Deneyim süreniz nedir?

b) Hangi sığınmacı profili ile çalıştınız? (Bağımlı sığınmacılar, şiddet mağduru kadınlar, engelliler, yaşlılar, LGBTİ sığınmacılar, refakatsiz veya ayrı düşmüş çocuklar vb.)

5. Suriyeli sığınmacılarla çalışmanın avantajlı yönleri nelerdir?

6. Suriyeli sığınmacılarla çalışmanın dezavantajlı yönleri nelerdir?

7. Suriyelilere yönelik eğitim, sağlık vb. hizmetlerinin Türkiye'de ücretsiz şekilde sağlanması hakkında ne düşünüyorsunuz?

8. Türkiye'de yaşayan Suriyelilere Avrupa Birliği tarafından finanse edilen, Kızılay aracılığıyla dağıtılan, her ay hanedeki kişi başına göre nakdi yardım sağlanmasını içeren Sosyal Uyum Yardımı hakkında ne düşünüyorsunuz?

9. Medyada çıkan haberler Suriyelilere karşı tutumunuzu nasıl etkiliyor?

10. Avrupa Birliği ülkelerinin Türkiye'ye finansal destek sağlayıp, sığınmacıların Türkiye'de kalmaları gerektiği yönündeki ifadelere katılıyor musunuz?

11. Suriyelilere yönelik uygulanan "sınırlarda açık kapı politikası" konusunda ne düşünüyorsunuz?

12. Sizce Suriyelilerin, Türkiye'ye sosyal uyumları sağlanabilir mi?

13. Suriyeli sığınmacılara yönelik Türkiye'de uygulanan kanun ve politikaları yeterli buluyor musunuz?

14. Sizce Suriyeli sığınmacılara yönelik hizmet sunarken hangi sosyal hizmet uygulamaları benimsenmelidir?

15. Suriyeli sığınmacılara yönelik sahada en çok hangi sosyal hizmet kuram ve yaklaşımlarını uyguluyorsunuz?

ÖZGEÇMİŞ

Adı – Soyadı : Ahmet Turus

Doğum yeri ve tarihi : Adana

İletişim adresi :

Öğrenim Durumu : Yüksek Lisans

Lisans : 2019, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü.

Lisans : 2023, Atatürk Üniversitesi, Açık ve Uzaktan Öğretim Fakültesi, Sosyoloji Bölümü.

Yüksek lisans : 2023, Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı.

Mesleki Deneyimi

06.01.2020-31.08.2021 tarihleri arasında Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneğinin Kayseri ofisinde Mobil Takım Koruma Asistanı, Nevşehir ofisinde ise Sosyal Uyum Asistanı pozisyonlarında çalışıldı.

06.09.2021-09.09.2022 tarihleri arasında Çankırı Yeşilay Danışmanlık Merkezinde Sosyal Hizmet Uzmanı olarak çalışıldı.

12.09.2022-30.04.2023 tarihleri arasında Yeşilay Bursa Rehabilitasyon Merkezinde Sosyal Hizmet Uzmanı olarak çalışıldı.

02.05.2023 tarihinden itibaren Adana İl Göç İdaresi Müdürlüğünde Koruma Masası Sosyal Çalışmacısı pozisyonunda çalışmaya devam edilmektedir.

Bilimsel Çalışma Alanları: Göç sorunları, mülteciler, sığınmacılar.

Alınan Eğitimler Sertifikalar

Uluslararası Bağımlılık Kongresi (Kasım 2021) – Türkiye Yeşilay Cemiyeti

Moodist Bağımlılık Sempozyumu (Ekim 2021)- Moodist Psikiyatri ve Nöroloji Hastanesi

Madde Bağımlısı ve Suça Sürüklenmiş Çocuklar İçin Dünya Uygulamaları, Türkiye-Dünyada Neler Yapılabilir?" (22.04.2021)- Etik Sosyal Hizmet Topluluğu

LGBTİ+'lara Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamaları (Mart 2021) – Türkiye Sosyal Hizmet Akademisi

Alzheimer Hastalığı, Hastaların ve Bakım verenlerin Sosyal Hizmet Gereksinimleri (Mart 2021)- Türkiye Sosyal Hizmet Akademisi

Cinsel Sömürü ve İstismarın Önlenmesi Eğitimi (Şubat 2021)- UNICEF

Türk İşaret Dili (120 saatlik)- Erzincan Halk Eğitimi Merkezi ve Akşam Sanat Okulu (Aralık 2018)

Üyelikler: Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı